

ՀԱՅՏՈՒՆԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՌԻՒՆ ԵՐԱՌԱՆՔԻ ՀԱՅ ՊԱՏԻՐԱԳՐԱՌԻՒՆ
Ի. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ԵՐԶԱՆ 1949

—≡ Ս Ի Ո Ն ≡—

ԻԳ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1949

— ՆՈՅԵՄ. - ԴԵԿՏ. —

ԹԻՒ 11-12

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ

ԱՄԵՆ. Տ. ԿԻՐԵՂ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԺ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԱՆԳՐԱԿԱՆ

երես

Հանգիստ՝ Ամեն. Տ. Կիւրեղ Ս. Արեւսլի. Իսրայէլեանի՝ Նրամաւորի Պատրիարքին Առաքելական Ս. Արքուդն Նրուստիքսի (1895-1949).	290
Կենսագրական գիծեր՝ Հանգուցեալ Տ. Կիւրեղ Սրբ. Արեւսլի. Իսրայէլեանի.	293
Նորին Ս. Օծուքին Տ. Տ. Գարեգին Կաթողիկոսի դամբանականը Ս. Յակոբ Մայր Սկիւեցիի մէջ՝ Հանգուցեալ Պատրիարքի Դազաղին առջեւ.	296
Անճնդի Պատրիարք.	ՊԱՐԳԵՒ ՎՐԻ. ՎՐԹԱՆԷՍՅԱՆ 300
Տպաւորութիւններ Հանգուցեալ Տ. Կիւրեղ Ս. Պատրիարքին.	ՊՍԱԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏ 301
Ս. Թաւադանչաց Վարժարանի Տեսուչը.	Դ. ԳԱՔԻԿԵԱՆ 303
Ուխտի գործ.	ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ 307
Սուրբը.	ՏՕԳԹ. Մ. ՏԱԳԷՍՅԱՆ 308

ՍՈՒԳԻՒ ՕՐԵՐ

Վախճան եւ բաղում Նրամաւորի Տ. Կիւրեղ Ս. Պատրիարքի.	309
— Մահէն առաջ.	309
— Նախապատասխան Տեղեկագիր.	310
— Անմիջական կարգադրութիւններ.	311
— Վերջին Օծում.	312
Ն. Ս. Օծուքին Տ. Տ. Գարեգին Կաթողիկոսը մեր մէջ.	315
Շնորհակալիք.	317
Հոգեհանգստեան արարողութեան պատգամապէս ներկայ եղողներ.	318
— Հոգեւոր պետեր եւ ներկայացուցիչներ.	
— Կառավարական պատգամասարներ.	
— «ՄԱԿ»ի եւ Միջազգային Կարմիր Խաչի ներկայացուցիչներ.	
— Հիւպատոսներ.	
Մաղկեպատկ լրկողներ.	319
Ցաւակցական հեռագիրներ.	319
Ցաւակցական նամակներ.	324
Ս. ԲԱԿՈՒՄ ԴԵՐՍԵՆ	
— Ընթերցման Պատրիարքական Տեղապահի.	334
— Վեհ. Տ. Տ. Գարեգին Կաթողիկոսի այցելութիւնը Ն. Վ. Ապսալա Թաւադարին.	334
Ս. Յարութեան հրդեհը.	336
Հոգ. Տ. Պապ Վրդ. Թումանյան Հոգեւոր հովիւ Լոնսոնի Հայոց.	337
Գեր. Տեղապահ Տ. Նիկեա Վրդ. Տեղեւեան Իսրայէլի մէջ.	337
Գառասուցի հանդիսութիւններ.	338
Ամսօրեայ լուրեր.	339
Նօթ եւ հիւք.	341
Յանկ նիւրոց 1949 տարւոյ.	342

—≡ Ս Ի Ո Ն ≡—

ԻԳ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1949

≡ ՆՈՅԵՄ. - ԴԵԿՏ. ≡

ԹԻԻ 11-12

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ
ԱՄԵՆ. Տ. ԿԻՐԵՂ Ս. ՊԱՏԺԱՐՔ

ԽՐԲԵԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՆԳԻՍՏ

ԱՄԵՆ. Տ. ԿԻՒՐԵՂ Ս. ԱՐՔԵՊՍԿ. ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆԻ

ԵՐԱՆԱՇՆՈՐ Հ. ՊԱՅՐԻԱՐԳԻՆ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ս. ԱԹՈՌՈՅՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

1895-1949

Ս. Յակոբեանց Միաբանութիւնը, խորունկ վշտով և անմխիթար սուգով, կը յայտնէ մահը իր սիրեցեալ Հօր և պատուական Պետին, Ամեն. Տ. Կիւրեղ Ս. Արքեպիսկոպոս Իսրայէլեանին, որ հանգեալ ի Տէր Հոկտեմբերի 28, Ուրբաթ կէսօրէ առաջ ժամը 9-ին Պէյրութի Ամերիկեան հիւանդանոցին մէջ :

Անոր հնգամեայ պատրիարքութեան զուգադիպեցան իրարու յաջորդող աղէտներ, իր մահը վերջինը եղաւ այդ դժբախտութիւններուն, զրկելով ինչպէս զինք, այնպէս ալ Ս. Աթոռը իր լաւագոյն գործունէութեան արգասիքներէն, այս պարագան աւելի քան տրտում կ'ընէ զմեզ, անմխիթար իր մահուանը մէջ : Սակայն Տիրոջ ծառայութեան նուիրուած իր աւելի քան քառորդ դարը ըրած էին զինք արժանի ազգին և Միաբանութեան գնահատանքին :

Հանգուցեալի կեանքի եւ գործունէութեան շրջանը նուիրումին մէջն անցաւ Ս. Աթոռոյս բարգաւաճման, և ինքը հաւատարիմ ուխտեալը կեանքի այդ կանոնին և անոր պահանջած լրջութեան, եղաւ իր կոչումին մարդը, եւ իր վանական կեանքի քառորդ դարը օգտակար շրջանը կազմեց բոլորանուէր ծառայութիւններու, Ս. Աթոռոյ շահերուն ի սպաս :

Ամէն բանէ առաջ վանական մը եղաւ ան, վանական մը գուցէ երբ քառորդ դար առաջ Կալկաթայի Մարգասիրական ճեմարանին, ապա նոյն քաղաքի համալսարանին մէջ կը բոլորէր ան իր ուսման բարձրագոյն ընթացքը : Այդ էր պատճառ անտարակոյս որ ի Հնդկաստան նուիրակ գացած Տ. Թորգոմ Սրբազանի ետեւէն անիկա պիտի թողուր փառքի և ոսկիներու այդ ոստանը, երբ իր առջին բաց ունէր աշխարհիկ բոլոր յաջողութեանց ճամբաները, ինքզինքը տրամադրելով շատ աւելի գեղեցիկ և սրտաուռչ պարտականութեան մը կատարումին, — սպասը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ — :

Խռովքի, արևելի և յոյսի օրեր էին Թորգոմ Սրբազանի նուիրակութեան տարիները: Հանգուցեալ Տ. Կիւրեղ Ս. Պատրիարքը մագնիսուած անոր անձին, և բարձրաթիշ եկեղեցականի հմայքէն, պիտի հետեւէր անոր, իրագործելու իր տարիներու երազը: Թորգոմ Սրբազանին իբրև քարտուղար, կուգայ Նգիպոսոս, և կը կարգուի քարտուղար առաջնորդարանի և ուսուցիչ Գալուստեան վարժարանի: Երեք տարիներ վերջ Նրուսաղէմ է ան, նուիրուելու համար Հայ Եկեղեցւոյ գերազանց ամբարտաւաններէն մէկուն ծառայութեան: Իբրև եկեղեցական մը որ կը խօսէր պետական լեզուն պահանջելի կատարելութեամբ, ան շուտով պիտի ըլլար պետական շրջանակներու և Ս. Աթոռոյ յարաբերութեանց միջև բարեբար և երկուստեք գնահատուած պաշտօնեան, զինքը կանխող երեք պատրիարքներու շրջանին: Հանգուցեալը իբրև օտար յարաբերութեանց մարդ, զիտէր ընդունիլ բոլորը, խօսելով անոնց լեզուն և ձգելով տպաւորութիւն թէ հանգամանաւոր և թէ զբօսաշրջիկ այցելուններու վրայ: Այն օրերուն, երբ տակաւին Ս. Աթոռը օժտուած չէր երիտասարդ և որոշ պատրաստութիւն ստացած հոգեւորականներու փաղանգով, հանգուցեալ Տ. Կիւրեղ պատրիարքը լաւագոյն եւ միակ ընդձեռնէր ոյժոյ էր Ս. Յակոբին, և մնաց միշտ լաւագոյն ոյժերէն մին վանական արտաքին և ներքին կեանքին համար:

Իր հոգեւոր ասպարեզի առաջին օրերէն, Հանգուցեալը ժրջան ուսուցիչը, փոխ-տեսուչը ապա տեսուչը եղաւ Ժառանգաւորաց և Ս. Թարգմանչաց վարժարաններու, այն օրերուն՝ երբ կրթական այս հաստատութիւններու մէջ, ժամանակի պահանջներուն համընթաց իմացական ու հոգեկան նոր մակարդակներ շինելու ճիգեր սկիզբ կ'առնէին: Իր ջանքն ու ճիգերը օգտակար եղան մանաւանդ, երբ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ սպասին համար մատաղ հոգիներու մէջ կը լանար ստեղծել աշխարհիկ դիւրութիւններու ընդդէմ սրտազին նուիրման և զոհողութեան գօրաւոր զգացումներ՝ ժառանգաւորացուններու հոգիներէն ներս:

Իբրև եկեղեցական, հանգուցեալը կը մարմնաւորէր մեր եկեղեցւոյ լաւագոյն աւանդութիւնները: Կուգար քահանայական ընտանիքէ մը, և իր հոգիին ու անձին մէջ կը կրէր հայ եկեղեցականին աւանդական մտապատկերին լիակր յարաւոյրումը: Իբրև լուսարարապետ պահեց իր վարկը, իսկ Մեսրոպ պատրիարքի հիւանդութեան վերջին օրերուն, վանքին ենթարկուած ներքին տագնապի ընթացքին, Հանգուցեալի ցոյց տուած աթոռանուէր կրողը ընդդէմ անոնց՝ որոնք տղայամտօրէն ստեղծեցին և դրսևորեցին այդ գոտութիւնն ու երկպառակութիւնը, քնասելով հաստատութեան վարկին և զոհողութիւններով ձեռք բերուած աշխատանքին, վեր կը մնայ ամէն գնահատանքէ: Բոլոր այդ տրտմութիւններու ընդմէջէն, Հանգուցեալը զիտցաւ աննկուն եւ հաւատարիմ մնալ հաստատութեան ներքին շահերուն և պատուին:

Նախորդ բազմարդին պատրիարքներու օրով սկզբնաւորուած և բարգաւաճած փոսական, կրթական անտեսական և ժողովրդային ծառայութեան համար թափուած ջանքերը, և ստացուած արդիւնքները, կը յուսայինք որ նոյն արդիւնաւորութիւններով պիտի կարենային շարունակուիլ իր օրով, առկայ զօնդակ և աննախընթաց պայմաններ միջամտեցին և անկարելի ըրին իր և սուրբ

աթոռի պարտք յառաջադրութիւնները և ի վերջոյ յաւիտեանական է ճշմարտութիւնը ախպրութեամբ մարդկան, կամք Աստուծոյ :

Ի՛նչպէս թիւարկուի անշուշտ փակել էլլը կեանքի մը՝ միայն եղբորքի մը վրայ անցնող քաղաքները և տխուր տարիներ եղան ինչպէս իրեն, այնպէս ալ բովանդակի՝ Միաբանութեանը համար, մեր ժողովուրդին համար՝ և բովանդակ Պաղեստինի ֆառաբակութեանը համար, իսկ սակայն արդար պէտք է ըլլալ խոստովանելու թէ այդ բոլորը գուրու էին ինչպէս Հանգուցեայի, այնպէս ալ բովանդակ Միաբանութեան մատչելիութենէն :

Ի՛նչպէս Պաղեստինի ալիքի շարժումներն, երբ Երուսաղէմ քաղաքին եւ շրջակայից հայ ժողովուրդի մեծ մասը իր գոյքերը հաւաքած կուգար ապաստան և ապաստան որոնելու Սրբոց Յակոբեանց կամարներուն ներքեւ աւելի քան 4000 անձեր, Հանգուցեայ Պատրիարքի վանական վարչութեանը հետ միասին, զգուշացուցին օրերու արամութիւնները կազմեցին Պատեմաւոմամ, կարգապահեցին Ս. Առողջապահական մարմիններ, որոնք Հանգուցեայի շոգեպիտը եւ տեղապարտութեան ներքեւ, ըրին իրենց կարելին, անդեպէնի հայկաթման, առողջապահական պիտոյքներու և ներքին ու արտաքին ընդհանուր հսկողութեան ու կարգապահական գործը յառաջ տանելու :

Պատմութեան չէին պատկանիր այլևս կարծես՝ այն սքանչելագործ գոհողութիւններն ու մարտիրոսացումները, որոնք այս Ս. Ուխտին եղան, որուն կոչումն է եղած գերազանցօրէն այս Սուրբ երկրին մէջ, ի վաղուց անտի մեր կրօնական ու ազգային իրաւանց պահպանութեան հոլմը, միջազգային քրիստոնէութեան այս ոստանին մէջ : Այն արտում օրերուն, որոնք կը շարունակէն դժբախտաբար մնալ տակաւին իրենց բովանդակ ծանրութեամբ, ինչպէս Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան, այնպէս ալ Պաղեստինահայութեան իրեւ բաժին, Հանգուցեայ Պատրիարքը կատարեց դեր մը որ մեր արտում տարեգրութեանց մէջ պիտի մնայ միշտ իբր գերազանց գոհողութեան գործ մը, իսկ Հայ Երուսաղէմի պատմութեան համար, սրտառուչ բայց հերոսական արարք մը, անցեալ մեծագործութիւններն ու երախտաւոր հոգիները յիշեցնող : Ան կորովի նաւապետի՝ մը նման կեցած զուխը իր Միաբանութեան և ժողովուրդին, արեւմտեան աշխարհ, բայց անսասան ջանաց ընելու և ըրաւ իր կարելին փրկելու համար մեր դարաւոր ժառանգութիւնը ու ժողովուրդը : Բազմաթիւ զիշերներ չունեցաւ քուն և հանգիստ, հրահանգեց ու խրախուսեց բոլորը, դիմեց բոլոր իրաւասու մարմիններուն, բարեկամութիւնը խնդրեց բոլորին, ի պաշտպանութիւն այս դարաւոր հաստատութեան և անոր կամարներուն ապաւինած իր տառապեալ հօտին :

Հանգուցեայը կը վայելէր անվերապահ համակրանքը բրիտանական իշխանութեան, և Երուսաղէմի բոլոր կրօնական յարանաւանութեանց, իսկ իր վերջին օրերուն վայելեց համակրանքն ու երախտագիտութիւնը իր հօտին, որուն համար գիտցաւ գոհելու իր անձը :

Արցունք և օրհնէնք իր յիշատակին և խաղաղութիւն իր վշտացեալ հոգիին :

Կ Ե Ն Ս Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն Գ Ի Ծ Ե Ր

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱՆԻ Ս. ԿԻՐԵՂ ՊԱՐԹ. ԱՐԹԵՊՍ. ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆԻ

Հանգուցեալ Տ. Կիրեղ Պատրիարք ծնած է ի Նոր-Ջուղա (Պարսկաստան) 1895 Յունուար 6-ին եւ մկրտուած 15-ին Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ աւագանին մէջ, ծնուամբ իր հօրաքրոջ ամուսնոյն Տէր Հմայեակ Քհնյ. Մինասեանի եւ կոչուած Տիգրան:

Վեցերորդ գաւակն է Նոր-Ջուղայիցի Տէր Մարտոջ Աւագ Քհնյ. Խարայէլեանի եւ Տիրուհի Մերջանի, ծնեալ ինչանեան, երկուքն ալ այժմ հանգուցեալ:

Ունեցած է հինգ քոյրեր եւ մէկ եղբայր — Մարթա, Մարիամ, Ղազարոս, Դշխոյ, Նիխաբեթ եւ Տիգրանուհի, բոլորն ալ ամուսնացած եւ զաւակներու տէր, բացի Նիխաբեթէն որ երկարամեայ ուսուցչական պաշտօնավարութենէն յետոյ ի Կալկաթա. եւ ի Նոր-Ջուղա Սարկաւագուհի ձեռնադրուած է Ատրպատականի Թեմակալ Գերաշտորն Տ. Ներսէս Արքեպիսկոպոս Մէլիքթեանի ձեռքով եւ այժմ կը կառավարէ Նոր-Ջուղայի Ս. Կատարինեան երեւոյնէն դարեան կուսանաց վանքը:

Հոգելոյս Պատրիարքը իր նախնական կրթութիւնը ստացած է յաջորդաբար Նոր-Ջուղայի Ս. Կատարինեան, Գէորգ Քանանեան եւ Կեղրտական վարժարաններու մէջ 1900 - 1907:

1907-ին կը զրկուի Մաղրաս, հօր մօտ, եւ կը շարունակէ իր ուսումը St. Joseph եւրոպական վարժարանին մէջ: 1908-ին հօր հետ կը տեղափոխուի Կալկաթա եւ կը մտնէ տեղւոյն Հայոց Մարդասիրական Տեմարանը իբրեւ գիշերօթիկ աշակերտ:

1911-ին Գէորգ Թուրեանի տեսչութեան օրով կ'աւարտէ Տեմարանի ընթացքը եւ նոյն տարւոյն մէջ Կալկաթայի Համալսարանի Matriculation քննութեան մէջ յաջողութեամբ ձեռք կը բերէ Համալսարանի Վկայականը: Գէորգ Թուրեան որ իր երիտասարդութեան երուսաղէմի ժառանգաւորացին աշակերտած՝ դասընկեր եղած է Հոգելոյս Մեսրոպ Ս. Պատրիարքի, Տեմարանի աշակերտութեան յաճախ կը պատմէ եղբւր նաեւ իր երուսաղէմի կեանքէն, եւ այն օրերէն իսկ Նորին Ամենապատուութեան մէջ կը ծնի Հայ երուսաղէմի սէրը: Նորին Ամենապատուութիւնը իր հօրը հաճութեամբ 1911-ին Կալկաթայի Bishop's College կը մտնէ Աստուածաբանական դասընթացքի հետեւելու: Իբրեւ նախապատրաստութիւն ընդհանուր զարգացման համար կը հետեւի նախ Համալսարանի Intermediate Arts-ի բարձրագոյն դասընթացքին եւ կ'աւարտէ զայն: Այնուհետեւ կը պատրաստուի սարկաւագական ձեռնադրութեան համար օգտուել կարենալու Bishop's College-ի կանոնական մասնաւոր տրամադրութիւններէն: Այդ օրերուն սակայն վրայ կը հասնի 1914-ի Մեծ Պատերազմը եւ կը խափանէ իր ծրագիրը:

Բայց, շուտով Կալկաթայի Մարդասիրական Տեմարանի Հոգաբարձութեան կողմէ ուսուցչութեան կը հրաւիրուի եւ կը ստանձնէ այդ պաշտօնը, յարմար ժամանակներու վերապահելով իր կեանքի բուն նպատակին իրագործումը:

1916-ի վերջերը Հնդկաստան կը ժամանէ Հոգելոյս Թորգոմ Ս. Պատրիարքը, իբրեւ Հնդկահայոց Կաթողիկոսական Նուիրակ: Շուտով կը ծանօթանայ Տեմարանի ուսուցիչ Պր. Տիգրանի հետ եւ առաջին օրէն կը համակրի: Տեմարան կ'այցելէ, դասա-

ւանդութեանց ներկայ կը գտնուի եւ ի միջի այլոց յատկապէս կը գնահատէ նաեւ անոր աշխատանքները :

Հոգեւոյս Սրբազանի ներկայութիւնը քնականաբար առիթ կը ստեղծէ որ Պր. Տիգրան վերադառնայ իր փայփայած նպատակին : Սարկաւազական ձեռնադրութեան խնդրանք կը ներկայացնէ : Խնդրանքը ընդունուելով հանդերձ, ի յարգանս եկեղեցական կարգապահութեան՝ կը տեղեկացուի Մայր Աթոռ, անկէ ստանալու համար պաշտօնական արտօնութիւնը : Ժամանակ մը վերջ, երբ Սրբազան Նուիրակը կը պատրաստուի Ռանգուն մեկնիլ, կը հրաւիրէ զինք որ միանայ իր առաքելութեան : Ռանգուն հասնելէն երեք ամիսներ վերջ հեռագրաւ կը կրկնէ այդ հրաւերը, Սինկափուրի մէջ հանդիպելու կարգադրութեամբ : Հոգեւոյս Սրբազանը հրաւերը կ'ընդունի ու կը բաժնուի իր սիրելի ձեմարանէն եւ աշակերտներէն :

1917-ի Մայիս 1-ին՝ տասներկու օրերու տաժանելի ծովային ճամբորդութիւնէ վերջ, կը հասնի Սինկափուր : Ամիս մը վերջ կը հասնի նաեւ Սրբազան Նուիրակը իր երկու ուղեկիցներով : Վերջինները կը բաժնուին եւ կը մեկնին դէպի Եգիպտոս Սէյլանի ճամբով եւ անոնց պաշտօնները կը փոխանցուին Հոգեւոյս Պատրիարքին Զոյգ պաշտօններու վրայ կ'աւելնայ նաեւ Սրբազան Նուիրակին առուջութեան հոգը, որ ծանր հանգամանք ստացած էր արդէն : Հոգեւոյս Պատրիարքը Սրբազան Նուիրակի առաքելութեան եւ կենսի իր ապահովութեան համար ոչ մէկ զոհողութեան առջեւ կ'ընկրկի ի սպաս դնելով իր երիտասարդութեան ամբողջ կորովը : Այս բոլորանուէր յարգանքն ու սէրը այնչափ խորունկ տեղ կը գրաւէ իր մէջ որ կը մնայ տեւականօրէն մինչեւ Եգիպտոս-Երուսաղէմ, եւ մինչեւ անոր կենսի վերջին վայրկեանը՝ քսաներեք տարիներ :

Սինկափուրէն կը ճամբորդեն Ճափա, Սումատրա, վերստին Սինկափուր, Ռանգուն եւ Կալկաթա, ուր կ'ընդունուի Ս. Էջմիածնէն սպասուած սարկաւազական ձեռնադրութեան կոնդակը՝ ստորագրուած Գէորգ Ե. Վեհափառ Հայրապետէն :

Հանգուցեալ Թորգոմ Սրբազան Կալկաթայէն կը մեկնի դէպի Պոմպէյ իր անբաժան ընկերով եւ անկէ ալ դէպի Ճիպուրի, սակայն Կարմիր Մովի մէջ սաստիկ տեղի թռնուելով՝ նախ թշչի խորհրդով ճամբան կը շարունակէ դէպի Փօթթ-Սայդ, ուր կը հասնի անվտանգ 21 Մարտ 1918-ին եւ կ'ուղեւորի Գահիրէ :

Հոգեւոյս Պատրիարքը Գահիրէի մէջ ուսուցիչ կը կարգուի Գալուստեան Ազգային Վարժարանին եւ քարտուղար Առաջնորդարանին : Այդ զոյգ պաշտօնները կը վարէ շարունակաբար երեք տարիներ եւ երկու Հաստատութեանց կողմէ ալ գնահատութեան կ'արժանանայ իր արդիւնաւոր եւ հաւատարիմ գործունէութեան համար :

1921-ի Սեպտեմբերին երբ Հանգուցեալ Թորգոմ Սրբազան Երուսաղէմ կուգայ Միջագետքի հայ որբերը հոն փոխադրելու մասնաւոր պաշտօնով, Ն. Ամենապատուութիւն կ'ընկերանայ Սրբազանին իրեն անոր անձնական քարտուղարը, հաստատուելիք որբանոցի աշխատանքներուն համար : Այդ առթիւ կ'արժանանայ Սմէն. Դուրեան Պատրիարքի սիրոյն եւ համակրանքին եւ անոր առաջարկով ինչպէս նաեւ Մեսրոպ, Դաիթ եւ Մատթէոս վարդապետներու փափաքով, կը մտնէ Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան շարքին մէջ 24 Հոկտեմբեր 1921-ին : Երկու ամիս վերջ սարկաւազ կը ձեռնադրուի Տ. Սկրտիչ Արքեպիսկոպոս Աղանունիէն : Ու, Առաջին օրէն իսկ իրեն կը յանձնուին ուսուցական պաշտօն՝ Ժառանգաւորաց Վարժարանի մէջ, եւ քարտուղարութիւն՝ Ս. Աթոռոյ Դիւաններուն : 1922-ին կ'ընտրուի Փռն-Ատենադպիր Միաբանական Ընդհ. Ժողովին եւ ապա Ա. Ատենադպիր :

1923 Յուլիս 10-ին արեղայ կը ձեռնադրուի ձեռամբ Ամեն. Դուրեան Ս. Պատրիարքի՝ Ս. Յակոբայ Տաճարին մէջ, Մամբրէ Եպս. Գալֆայանի հետ՝ այժմ ի Գալիֆօրնիա եւ կը կոչուի Կիւրեղ :

1924 Յուլիսին կը կարգուի Փոխ-Տեսուչ Ժառ. Վարժարանի եւ ազգային երկսեռ Նախակրթարանի. 1927-ի Մայիսին կը նշանակուի Տեսուչ՝ Զեռազրաց Մատենադարանի. 1928-ի Նոյեմբերին Վարդապետական մասնաւոր գաւազանի աստիճանէ իջ տաւանայ Հոգեւոյն Տ. Մեսրոպ Սրբազանէն եւ լանջախալով եւ ծաղկեայ փիլոսոփ կը պատուուի Դուրեան Պատրիարքէն:

1929-ի Օգոստոսին կ'ընտրուի անդամ Տնօրէն Ժողովոյ եւ կը շարունակէ մինչեւ 1932. 1930-ի Մայիսին կը կարգուի միանգամայն Տեսուչ Ժառ. Վարժարանի եւ Ընծայարանի եւ Սրբոց Թարգմանչաց Ազգ. Երկսեռ Նախակրթարանի: Առաջինը կը վարէ մինչեւ 1932 Հոկտեմբեր, իսկ երկրորդը մինչեւ 1939 Հոկտեմբեր:

Հոգեւոյն Տ. Թորգոմ Սրբազանի Պատրիարք ընտրուելուն առթիւ 1931-ի Հոկտեմբերին Գահիրէ գացող Հրաւիրակ Յանձնախումբին անդամներէն մին կ'ըլլայ:

1932-ի Հոկտեմբերին կը նշանակուի Մատենադարանապետ Ս. Աթոռոյ Կիւլպէնկեան Մատենադարանի, պաշտօն մը որ Դրւագրաց Մատենադարանապետութեան հետ կը վարէ մինչեւ 1939:

1933-ի Օգոստոսին անդամ կը նշանակուի Ս. Աթոռոյ Գանձատան Յանձնախումբին:

1939 Ապրիլին Հոգեւոյն Մեսրոպ Պատրիարքի պատրիարքական ընտրութեան առաջին հաջորդական ցանկի մէջ կ'անցնի 30 ծայնով գրաւելով երկրորդ տեղը: Նոյն տարուան Մայիսին կ'ընտրուի Լուսարարապետ: Յուլիսին Հոգեւոյն Ս. Պատրիարքէն կը օտարոյն Մայրաքոյն Վարդապետական աստիճան: 1941-ի Փետրուարին Միաբանական Ընդհ. Ժողովը 28 քուէով Եպիսկոպոսութեան աստիճանի արժանաւորութեան որոշում կուտայ եւ Հոգեւոյն Ս. Պատրիարքէն կ'ընդունի Եպիսկոպոսական Վկայականը: — Նոյն տարուան Ապրիլին Ս. Էջմիածին կ'ուղևորի իրեն Ս. Աթոռոյ Պատուիրակ մասնակցելու կաթողիկոսական ընտրութեան եւ Եպիսկոպոս Ժողովուրդի:

1944-ի Յուլիսին Հոգեւոյն Ս. Մեսրոպ Ս. Պատրիարքի մահէն վերջ միաժամանակ թեմամբ Տեղապահ կ'ընտրուի Միաբանական Ընդհ. Ժողովի կողմէ՝ իսկ Հոկտեմբերին՝ Պատրիարք, ծայնորու բացարձակ առաւելութեամբ:

Դժնդակ հանգամանքներ, եւ մեծ աղէտներ գուգադիպեցան իր պատրիարքութեան: Վերջին աղէտը եղաւ իր մահը, Պէյքութի Ամերիկեան Հիւանդանոցին մէջ՝ ողորմաբար վրայ կատարուած գործողութեան մը պատճառաւ, այնպէս որ Տ. Կիրեղ Պատրիարքը չկրցաւ իրականացնել ինչ որ կ'սպասուէր իրմէն:

Աւելի բախտաւոր օրերու մէջ գուցէ ան կարենալ ընել աւելին, քան ինչ որ իրեն պատեհութիւն տրուեցաւ ընելու, սակայն ան ջանաց հաւատարիմ մնալ միշտ իր կոչումին եւ այդ մխիթարութեամբ փակեց իր աչքերը:

ՆՈՐԻՆ Ս. ՕԾՈՒԹԻՒՆ Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆՐ Ս. ՅԱԿՈԲ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻԻ ՄԵՋ ՀԱՆԳՈՒՅԵԱԼ ՊԱՏՐԻԱՐԿԻ ԴԱԳԱՂԻՆ ԱՌՋԵԻ

“ՎԱՍՆ՝ ԲՈ ՄԵՌԱՆԻՄԺ ՀԱՆԱՊԱՋ,,

Այս խօսքն առնուած է Պօղոս առաքեալի առ Հռոմայեցիս գրած քրթի Ը. Գլխից, որ նորա գրուածների մէջ ամենալա հաստատմանից մէկն է, կոնական խորք ապրումներով եւ խորհուրդներով լեցուն, նուիրում դէպի Քրիստոս, դէպի նշանաւոր հաւատ եւ իրական հոգեւոր կեանք: Մարդկային ապրումներէ՝ էութիւնը, խորհուրդը մահն է, իսկ հոգւո խորհուրդը, էութիւնը կեանք է խաղաղութիւն:

Այս միտքը սովորական հասկացողութեամբ հակասական է: Առօրեայ կեանքի մէջ տեսնում ենք, որ մահը կեանքի վախճանն է, ուրեմն եւ ինչպէ՞մ կարող է նա անմահութիւն բերել. այդ բնական չէ եւ ոչ տրամաբանական ըստ երեւոյթին: Բայց մենք երեսնեաներս եւ ամենայն բարեպաշտ մարդիկ, հաւատում ենք այդ հրաշքին. աւետարանական ամբողջ փառաւորեան էութիւնն է այդ, անձի կորստեամբ կամ զոհաբերութեամբ կեանք ստանալ. «Որ կորուստ զանձն իւր, զսցէ զնա»: Շատ առիթներով կրկնում է Տէրը այս միտքը եւ իւր օրհնեալ կեանքով կենդանի ապացոյցը տալիս իւր հաւատացեալներին. անձնութեան, զոհողութեան եւ ծառայութեան գաղափարն է այդ յօգոս Երջապատի եւ հաւատարմութեան: Այս է ուղին բարձրանալու դէպի անմահութիւն: Առաքեալի խօսքը՝ «Վասն քո մեղանքիմ հանապազ», այս մտքով է. եսականի, անձնականի նուիրումը բարիի, յաւիտեականի իրականացման եւ յաղթութեան, որ Աստուծոյ քաղաւորութիւնն է:

Մարդկային հոգին մեծ է եւ բազմակողմանի, ինքնընդհանրանալի մի մեծ տիրութիւն. ըստ այնմ էլ նորա գործունէութեան Երջաններն ու ասպարէզներն էլ բազմաճաշակ: Մէկը բանաստեղծ է, միւսը վիպասան, երրորդը նկարիչ, չորրորդը հասարակաբան, երաժիշտ, բարեգործ..., եւ եթէ ամենքն էլ իրենց տաղանդն ու շնորհը, իրենց երկրաւոր կեանքի «սնտկութիւնը» գործադրում են, տեսնում, աշխատում բարձրացնելու իրենց հոգիների հետ եւ մարդկանց հոգիները դէպի վստահ ու ազնիւ, դէպի երկնայինը, տարբեր ուղիներով, մեղաւորում են Աստուծոյ համար:

Բայց կայ մի ծառայութիւն, կեանքի կոչում, որ մեզ վերայ արտադր

կարգի պարտաւորութիւն եւ պատասխանատւութիւն է դնում, այդ եկեղեցական կոչումն է, որ նշանակում է նուիրուիլ մարդկանց հոգիների բարձրացման եւ բարոյական կատարելութեան գործին, կրօնական բառով՝ հոգիների փրկութեան գործին: Ձեր ուշադրութիւնը կը կամենամք հրաւիրել պատանական այն մեծ երեւոյթի վերայ, թէ ինչո՞ւ կրօնի հիմնադիրները միայն յարգանքի եւ գնահատութեան առարկաներ չեն, ինչպէս անցեալի մէջ երեւան եկած մեծ մարդիկ, այլ պատշաճա՞ն եւ երկրպագութեան: Այդ ապացոյցն է եւ կրօնի մեծ, արժանոյ կարգի նշանակութեան, իսկ հոգեկան ուրիշ մեծ ստեղծագործութիւնները: Ըստ այսմ էլ ծանր է, դժուարին հոգեւորականի պաշտօնը, բոլորանուէր ծառայութեան վերեւ մասնանշուած սուրբ նպատակի համար: Սովորաբար հերոսական եմք համարում պատերազմի դաշտում հայրենիքի ազատութեան համար մեռնողների կեանքը, բայց ոչ պակաս հերոսական է «հանապազ մեռնողների» կեանքը, որոնք իրենց կենդանութեան ամբողջ իւրը նուիրում են հրազի լուսոյ շարահերութեան համար մինչեւ վերջնական մարումը իրենց երկրաւոր կեանքի: Ի հարկէ այս մեծ գաղափարական հասկացողութիւնն է եկեղեցականի կոչման համար:

Բ.

Հանգուցեալ Տ. Կիրիլ Պատրիարքը, մարդկային կարողութեան սահմանների մէջ, անցել է այս նանապարհը ծառայութեան. իբրեւ ուսուցիչ՝ Կալկաթայի Մարդասիրական ձեմարանում եւ այստեղ ժառանգաւորաց եւ Թարգմանչաց դպրոցների մէջ, իբրեւ անդամ այս դարաւոր Միաբանութեան վարել է կարեւոր պաշտօններ, որպիսիք Մասենադարանապետութիւնն էր եւ Լուսաւարապետութիւնը, այս Աթոռի գիտական աշխատանքների կատարման եւ եկեղեցական ընդարձակ պաշտաման կարգաւորութեան համար պատանախանասու պաշտօններ:

Նորա պատրիարքութեան երջանն սկսուեցաւ ամենադժուարին պայմանների մէջ. Սրբազան Մեսրոպ Նշանեանի պատրիարքութիւնը ցնցուած ներքին անհամաձայնութիւնների եւ Միաբանութեան մի մասի պախարակելի ընթացով, ժամանակ էր հարկաւոր այդ շփոթութիւններից յետոյ՝ խաղաղ եւ ներդաշնակ, հոգեւոր, շինարար կեանք ստեղծել վանքի պարիսպների մէջ, բայց վրայ հասան պաղտիւններն ու ներքին կռիւները, երբ մեր պատրիարքաւորանը դարձաւ մեզման ասպարէզը կողմերը բաժանող կռուողների համար: Պէտք չունինք ձեռն կարագրելու Միաբանութեան եւ վանքի պարիսպների մէջ ապաստանած հազարաւորների վիճակը առանց սննդի եւ կեանքի համար անհրաժեշտ միջոցների:

Ձեր ինչէր այս Միաբանութիւնը եւ նորան գլխաւորող պատրիարքը, բոլորը զոհ կ'երթային սովին եւ պատերազմին զուգընթաց արհաւիրներին, համանարակ հիւանդութիւններին եւ դէպի մահ ճանող հոգեկան յուզումներին եւ ցնցումներին, առանց պաշտպանութեան եւ հոգացողութեան: Այն

հազարաւոր կամայի եւ կայսառ երեխաներ, որ լցուած են վանքի բակերը, այն հազարաւոր բարեպաշտներ, որ մասնակից են այս յուզարկւորութեան, եւ լցուած այժմ տաճարը, եւ սրահները, զոն գնային զուգէ մահուան անողոք մահգաղին: Հանգուցեալի շնորհիւ էր, որ հախազգուժութեամբ հոգացուած էին սննդեան եւ հիւանդութիւնների առաջին առնելու որոշ միջոցներ, Միտրանութեան աշխատութեամբ էր տեղաւորած ժողովուրդը վանքի շէնքերի եւ պարիսպների մէջ, կարգաւորած նրանց մահութեան եւ առողջապահական խնդիրները: Դժուար է երեւակայութեամբ պատկերացնել այն հոգսը պատրաստութեան գիտակցութեան տակ, որ ապրեց հանգուցեալը իւր կեանքի այս վերջին օրջանում: Վանքի հաստութեան կարեւոր կալուածները վնասուած կամ փչացած, ուրեմն եւ փոքրացած նորա եկամուտները, անունը, բժշկական օգնութիւն հայրայրել անգործ եւ անօգնական ժողովրդի համար, գերագոյն մեծնիլն էր վասն Աստուծոյ եւ նորա ժողովրդի համար: Այսպիսի հոգսերով ամիսներով անհանգիստ, օգնութեան կոչերով դիմեց Սփիւռքի հայութեան եւ մեղմացրեց տհաճ իր կարիքը այս ժողովրդի կեանքի փրկութեան համար: Մահուան տագնապի մէջ անգամ նորա հոգին զբաղուած էր այդ հոգսերով, ինչպէս երբեմն արտայայտուի էր կցկտուր խօսքերի մէջ:

Նորա կցկտուր խօսքերը վանքի եւ ժողովրդի մասին բոլոր կենդանի կոչ դառնայ մեր ժողովրդի եւ նորա հաստատութիւնների ականջին, շարունակելու իրենց եղբայրական օգնութիւնը իրենց աղէտեալ եղբայրներին: Եթէ Պաղեստինի եւ Երուսաղէմի հայութեան մի մասը որ եւ է կերպով պատասպարուել է դրացի երկիրների մէջ, դեռ եւս հազարաւորներ ապրում են վանքի պարիսպների մէջ, որոնց շատերը անգործ եւ անկարող վատակելու իրենց հացը, ուրեմն եւ կարօտ օգնութեան: Պէտք է պահպանել այդ փրկուած բեկորները մինչեւ բնականոն կեանք ստեղծուի եւ ամէն մարդ իւր տունն ու տեղը գտնէ:

Բայց հանգուցեալի մահադուքիւնը միայն ժողովրդի կեանքի փրկութիւնը չէր, այլ եւ մեր հայրերից ժառանգութիւն մնացած հազարաւոր ձեռագիրների, մատենադարանի, սրբութիւնների եւ գեղարուեստական մնացորդների փրկութիւնը: Ճշմարիտ է, կուտող կողմերն էլ այդ կողմից ուշադիր են եղել չվնասել եւ խնայել մեր մշակութային հաստատութիւնները, տաճարը, բայց ամխուսափելի էին վնասները հակառակ կուտողների ուշադրութեան: Գոն լինենք, որ մեր վնասները առաւելապէս նւթական են, բայց մշակութային:

4.

Սիրելի՛ք, Երուսաղէմը մէկն է այն հաստատուն սիւներից, որոնց վերայ կանգնած է Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ամբողջութիւնը, իւր երկնամերձ գմբէթով, որ պէտք է մեր ամենամեծ գուրգուրանքի առարկան մնայ: Երուսաղէմը մեր Եկեղեցւոյ միջազգային ֆրստնութեան կեդրոնն է. մեր

հայրերի, թագաւորների եւ հոգեւորականների ջանքերով, հաւասար իրաւունք ունինք, իրիւսոնէական հիմն՝ Օրթոտօս եւ կաթոլիկ եկեղեցիների հետ։ Այստեղ է զետեղուած հայ ձեռագիրների երկրորդ մեծ ժողովածուն, մօտ 4000 պատմական, գեղարուեստական, մասենագրական, վարդապետական եւ փիլիսոփայական բովանդակութեամբ։ Այս Աթոռը հաւաքել է եւ պահպանել այդ գանձը, որ կենդանի կապն է ներկայի եւ անցեալի մէջ։ Երուսաղէմի մեր վանքը մի իրական թանգարան է մեր հոգւոյ ստեղծագործութեան, գրեթէ բոլոր նիւղերի համար։

Նորա Միաբանութիւնը օգտագործել է ըստ հնարաւորութեան այդ գանձերը կամ հնարաւորութիւն տուել ուրիշներին օգտագործելու, արժէքաւոր հրատարակութիւններ կատարելով Զեռագիրներից եւ ուսումնասիրութիւններ միաբանների կողմից։ «ՍԻՈՆ» պարբերական ամսօրեան իւր պատուաւոր տեղն է բռնում մեր եկեղեցական մամուլի մէջ։ Տ. Եղիշէ, Թորգոմ եւ Նեանեան Մետոյ պատրիարքների Եղեղ եղել է հոգեւոր եւ մտաւոր վերազարթնումի մի նոր Եղան։ Կը մաղթենք, որ Աստուած հանգուցեալի փոխարէն նոր արքուակալ շնորհէ այս Առաքելական Հաստատութեան եւ ոյժ աւելորդութիւն նորա Միաբանութեան, որ ոչ միայն շարունակէ պահպանել յայտն ժաբար Ս. Տեղեաց մէջ ունեցած իրաւունքները եւ մշակութային գանձերը, այլ եւ նոր մշակներ հասցնէ Հայաստանեայց եկեղեցու անդաստանների համար։

Մեր ներկայութիւնն այստեղ ապացոյցն է Կիլիկիոյ Աթոռի եւ նորա Միաբանութեան եղբայրական սիրոյ։ Ուրախ ենք աւելացնելու նաեւ որ անկախ դորանից՝ Ն. Սրբութիւն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն էլ յանձնարարել է հեռագրով, իւր ներկայացուցիչը լինել եւ իւր վճակցութեան հետ եւ օրհնութիւնները բերել Միաբանութեան այս տնայնաւորութիւն։

Բայց այս օրերում ամբողջ հայ ժողովրդի հոգու աչքերը յառած են դէպի Երուսաղէմ, դէպի նորա Միաբանութիւնը. «Եւ եթէ վճահայ ինչ մի անդամն, վճահան ամենայն անդամն ընդ նմա. եւ եթէ վառաւորի մի անդամն, խնդան ամենայն անդամն ընդ նմա»։

Յանուն Աստուծոյ մենք մի ենք Հայաստանեայց եկեղեցու ամբողջութեամբ եւ Հայրապետութեամբ։ Աստուած մեզ հետ լինի մեր զօրութեան մէջ։

ԱՆՁՆԴԻՐ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

ԱՍԵՆ. Տ. ԿԻՐԵՂ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԶՈՐ ԵԻՇԱՍԱԿԻՆ

«Ես եմ հովիւն քաջ, հովիւ քաջ զանգն
խուզ գնէ ի վերայ օշխարաց»։ (ԾՈՒԼ. Ժ. 11)

Կը սգանք և կ'ողբանք Ս. Աթոռոյս Դանակալ Ամեն. Տ. Կիրեղ Բ. Ս. Պատրիարք Զօրանակնալ և անժամանակ մահու։ Բժամանակն տնողութեան մէջ։ «Անժամանակս վասնզի՝ այսօրուան պայմաններուն մէջ մեծ աղէտ մը, կորուստ մըն է իր մահը։ «Անակնկալ», վասնզի Ս. Աթոռոյս Միաբանութիւնը իր մահուան մէջ, «անակնկալի եկաւ, «անժամանակ», վասնզի՝ Պաղեստինի քաղաքական տագնապը որ մօտ երկու տարիներէ ի վեր փայած է, զեռ վերջ մը գտած չէ և Ս. Աթոռոյս քովանդակ Միաբանութիւնը և Պաղեստինի վայրավատին և հողմացրիւ հայ գաղութը պէտք ունէր իրեն, մահաւանդ այս զմեւարին օրերու մէջ։ «Տագնապի մէջ պատրիարք ընտրուեցաւ, և «տագնապովը կը հեռանայ մեզմէ անուշ և տրտում . . . ու անպատմելի յիշատակներ թողլով իր ետին, և ուրիշ «տագնապի մէջ ձգելով Միաբանութիւնը և հայ ժողովուրդը . . .

Խորունկ և անամփոքելի է Միաբանութեան կսկիծը իր պատրիարքին և իր Ս. Պետին դառնակսկիծ և եղբրական մահուամբ, որ տեղի ունեցաւ Պէյրութի Ամերիկեան Հիւանդանոցին մէջ, Ուրբաթ օր, 28 Հոկտեմբերին, առաւօտեան ժամը 9ին։ Հայ ժողովուրդը ի սփիւռս աշխարհի, Երուսաղէմի Հայոց ազգապարծանք և գերահռչակ Ս. Յակոբեանց վանքին և հաստատութեան համար, բացառիկ սէր, գուրբ, գունդանք և յարգանք տածած է միշտ, վասնզի՝ Առաքելական Ս. Աթոռը, իր պատրիարքով և ուխտանուէր Միաբանութեամբ Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցին կը ներկայացնէ միջազգային և բազմալեզուեան Ս. Բաղաքին մէջ։

Ինչպէս Կ. Պոլսոյ նախկին պատրիարքներէն Հոգեւոյս Ամեն. Տ. Զաւէն Արք. Տէր Եղիարեան, նմանապէս Ամեն. Տ. Կիրեղ Բ. Ս. Պատրիարք Հայրը, քա-

հանայական ընտանիքէ մը կը սերէր, ըլլալով որդի հանգուցեալ Արք. Տ. Մաշթոց Ա. Բենյ. Իորայէլեանին (1853-1938) որուն հետ վաղ հասակին մէջ Հեղկաստանի գացած էր, հոն քարձարագոյն ուսմանց նուիրուելու համար։ Կալկաթայի Մարդասիրական Ծննդաբանին մէջ, Հոգեւոյս Ս. Պատրիարք Հայրը, իր աշակերտութեան շրջանէն սկսեալ, կոչուի կ'ըզայ եկեղեցականուելու և հոն իր մէջ անհուն սէր մը կը ծնի Հայ-Երուսաղէմի ծառայելու և անոր նըւիրութեւն։ Երբ 1921 ին, հանգուցեալ Տ. Թորգոմ Ս. Պատրիարք, իրեն Նիկիտոսի առաջնորդ Երուսաղէմ կուգայ, Միջպագեղի հայ որբերը հոն փոխադրելու, իրեն հետ կը բերէ նաև Նորին Ամենապատուութիւն Հոգեւոյս Պատրիարքը, իրեն իր անձնական քարտուղարը։ Հոգեւոյս Տ. Եղիշէ Դուրեան Պատրիարք կը համակրի և կը սիրէ զայն և իր առաջարկովը կը մօնէ Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան շարքին մէջ 24 Հոկտ. 1921 ին։ Այդ թուականէն սկսեալ, ան ինքզինքը նուիրեց Ս. Աթոռին։ Եղաւ իր կառումին գլխակից անձը, իր ամբողջ էութիւնը տրամադրեց Ս. Աթոռոյս յառաջդիմութեան, պայծառութեան, լուսաւորութեան և տեականացման սուրբ գործին։ Կիւլպէնկեան Ընծայարանի և Մեկքնեանի Սանիթը իրենց ուսանողութեան շրջանին, երբ Հոգեւոյս Պատրիարքը իրեն փոխ-տեղաւոր ժառանգաւորացի հոն կը պաշտօնավարէր, գիտեն և չեն կրնար մոռնալ թէ՛ ինչպիսի նուիրում, գուրգուրանք և սէր ցոյց կուտար իրենց բոլորին հանդէպ, և բոլորը զգնէին անխտիր, երախտագէտ և շնորհապարտ զգացումներ ունին իր հանդէպ։ Իր վարած վանական բազմերես և բազմապահանջ բոլոր պաշտօններուն մէջ, որոնց իրեն վերջին պսակը եղաւ իր պատրիարքութիւնը, ան առաւ իր ամբողջ կորովը, նուիրումը, իր սէրը, արժանիքները իր վրայ փայլեցունց եւ քնաց գերագոյն և անփոխարինելի անձը, պարտաճանաչ և գիտակից իրեն Ս. Աթոռոյս նուիրեալ և անձնուէր պատրիարքը։

Իր նախորդներէն՝ Ամեն. Տ. Եղիշէ Դուրեան (1921-1930), Ամեն. Տ. Թորգոմ Գուլպեան (1931-1939) և Ամեն. Տ. Մեսսրոպ Նշանեան (1939-1944) երեք իրերա-

[illegible]

ՏՊԱԽՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ Տ. ԿԻՐԵՂ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԺԷՆ

¹ Քառորդ դար մը տոաջ էր, երբ զեց
ընկերընկա՛մ մուտք կը գործէինք ժողգ.
Վրժ.էն ներս, ուր մեզ կը գրհաւորէր օր-
ւան փոխ-Տեսուչը — Հայր Կիւրեղ :

Այն ժամին դեռ նորընծայ արեղաք մըն էր անգիւղացեալ պատուիրարը եւ մէկը ալ՝ պատահները։ Քայց ունէինք տպագրութեւ զօրաւոր զգայարանք։ ու առաջին առիթով իսկ տեղեւոյեացաւ մեր մէջ այն համոզումը թէ կը գոհուէինք համեստ եւ ցիտաւկից բայց մանաւանդ հաւատաւոր հրեան հանդէս առնօճար

Հնազանդեալ ինտերանալիզ վարժարանակա՛ն Կիւնցալի՛ն՝ առեառնք ոք այս Ծրի-
նասարալ հազե՛րարանը միշտ ոյժն էր այդ
հասնարանա՛թեան և Բայք աւառնա՛նակի,
կարողապա՛ստեան և այլ հարցիւն, սորոնց
համար միշտ իրեն զը զմէ՛նիք. զինք կը
նկատա՛նիք մեր պահապա՛ն Գրե՛տակի ա-
նազնկա՛մը, ամէն առկամ ոք հոգեկան
խառնք մը գար անդուկիլ մեր խառնգ
կեանքէն ներս: Իրբև խորհրդատու ան-
կեղծ էր իր քարեկա՛մու թեան մէջ և ոչ ոք
զիջցա՛մով է իր խորհուրդներսն հետեւեւ-
լա՛ն համար:

Քայլը կարգադրվեց՝ որպեսզի համար պատկեր
վկայեն, որպեսզի բացահայտվեն, թույլ տա
նույն օր տեսնել հին ժամանակաշրջանի գե-
րապատկերողներին և արհեստագործներին։

Արցախը և խուճկ քու անտեսաց յիշ
շատակիդ Սրբիլի Սրբազան։ Զոզգայեցաք
արցունքներ կը խառնենք մեր բուրբին
արցունքներուն հետ, որպէսզի տներ կա՜ն
կանիւրէն կապուած ծխախմբ զօտին միշտ
լուսաւոր և պայծառ պահէ քու յիշատակդ,
մեր քուորին մէջ, իբրեւ հայոց անձնպիւր
պատմութիւն։

Տիրութիւնը օրհնութիւնը և ամենակարող
Աստուծոյ Ս. Աղէթոյ միջոցով հաշմանդ
պահապան ըլլան այս Ս. Տան, Միաբա-
նութեան և մեր բոլորին վրայ, ամէն:

ԵՐԱՆԱԿԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԿԱՆԻՍՏԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ

գուրգուրանքը դեպի առակեթոններ: Աշա-
կերտներու ծնողները կամ պարագաները
երբեք մտահոգուելու պատճառ չունենին
թէ իրենց զաւակները անտէր՝ և կամ հի-
ւանդութեան ատեն անխնամ կը մնային,
որովհետեւ չ. կիրեղ ծնողական հոգա-
ծութեամբ և քիչ մըն ալ չափազանցելով՝
մեր հիւանդութեան օրերուն մեզի կ'ընձե-
ռէր այնքան գուրգուրանք որ շռայլութիւն
կը նկատուէր ծառայութեան առթած հո-
գեկան հրճուանքին փորձառութիւնը չունե-
ցողներուն: Ու կը տեսնէինք որ մեր սի-
րելի հայր սուրբը ամբողջ գիշերներ կը
լուսցնէր մեր սնարին վերեւ, պարզապէս
կէտառելի գործադրելու համար բժշկական
պատուէրները որպէսզի ժամ առաջ առող-
ջանալով անցնէինք մեր դպրոցական և ե-
կեղեցական պարտականութեանց:

Փամանակ մը վերջ երբ մեր ալ ժամը
հնեց կրօնաւորական պարեգօտը հազնելու
և սարկաւքի գնահատութեանք, պէտք էր
տեսնել իր ուրախութիւնը: Հիմայ, ան
մեր տեսուչն էր. եղած, մնալով սակայն
միշտ մեր հայրն ու բարեկամը: Եւ եթէ
մենք իր մէջ այս բոլորը կը տեսնէինք և
համակրանքէ աւելի բան մը կ'զգայինք իր
նկատմամբ, ինքն ալ իր մասին այն խո-
րուկ համոզումը ունէր թէ նախախնամու-
թիւնը զինք զրկած էր երեսնադէմ՝ ծա-
ռայելու համար իր եկեղեցիին: Ահա թէ
ինչու մենք էր իր ուրախութիւնը երբ խումբ
մը երիտասարդներ կը նուիրուէին Աստու-
ծոյ սեղանին ծառայութեան:

Տարիներ անցան. մենք արեղայ ձեռ-
նադրուեցանք և խառնուեցանք միարա-
նական կեանքին: Չ. կիրեղն ալ հետըզ-
հետէ եղաւ անգամ Տնօրէն Ժողովի, մա-
տենադարանապետ, Տեսուչ Ս. Թարգ.
Վրժ. և հուսկ ուրեմն Լուսարարապետ Ս.
Աթոռոյ: Վարժարանի ու շալկիրտութեան
հանդէպ ամածած սերը, այս անգամ թերե-
ւոր աւելի ուժգնութեամբ, նուիրեց Ս.
Աթոռի վարչական ծառայութեանց: Ազնի
մտքը և ամենայն հաւատարմութեամբ ըրաւ
և կատարեց ամէն պարտականութիւն որ
իրեն հրամայուեցաւ իր պետէն: Վերջապէս
եղաւ՝ հոգեւոր գինեւորագրեալը, այս
բառին ամենէն գեղեցիկ առումով:

Իր վարչական գործունէութեան մէջ

պարագայ մը կայ որ պէտք չէ զանց առ-
նելի: Հանգուցեալը լաւ յարաբերութիւն
կը մշակէր օտարներու հետ, մանաւանդ
կառավարական շրջանակներու, անգլիացի
պետական մարդոց և անկլիքան եկեղեցա-
կաններու հետ: Ու եթէ ներքի է ըսել,
ան եղաւ վանքին տեսակ մը արտաքին
գործոց նախարարը և օտարները իրմով կը
ճանչնային մեր պատրիարքութիւնը:

1943-ին Աղեքսանդրիա կը փոխա-
գըրուէի պաշտօնով, և 1944-ին Տ. Մեսրոպ
պատրիարք վախճանած ըլլալով՝ Չ. կիւ-
րեղ կ'ընտրուէր Պատրիարք Ս. Աթոռոյ:
Ամենուս համոզումն էր որ նորընտրի
Պատրիարքը, ըլլալով երիտասարդ, պատ-
րիարքութիւն պիտի ընէր գոնէ քանի մը
տասնեակ տարիներ: Բայց մարդկային հա-
շիւները յաճախ սխալ արդիւնք կուտան:
Խորհուրդ մարդկան, կամք Աստուծոյ:

Պաշտօնին վերջին աղէտը հիմնովին
ցնցած էր իր պողպատեայ առողջութիւնը:
Ու վեց տարիներ յետոյ, Եգիպտոսէն վե-
րադարձիս, զինք գտայ ալեւորած՝ թէ և
միշտ կը պահէր իր երիտասարդի առուզու-
թիւնը:

Ամենուս խնդրանքները անգործ մնացին
համոզելու համար զինք որ Պէյրութ մեկնի
և զարմանէ իր մէջի ցաւը որմէ մեծա-
պէս կը տառապէր: Իր մէջ այնքան զօ-
րաւոր էր պարտականութեան գիտակցու-
թիւնը որ մահն իսկ պիտի չզինար իրեն
այլապէս խորհիլ տալ:

Պէյրութի մէջ, իր մահուան սնարին,
արցունքոտ աչքերով գիտեցինք Աստուծոյ
այս մարդուն, եկեղեցւոյ հաւատաւոր
պաշտօնեային, անձնագործ բարեկամին և
սիրելի պատրիարքին սուրբի մը նման հաւ-
նիրը: Միեւաւ կատարեալ խաղաղութեամբ,
իր պարտականութիւնը լիովին կատարած
մարդու մը համոզումով:

Մահը խղից մեղմէ մեր սիրեցեալ
պատրիարքը, բայց անոր հոգին, այս պա-
հուս, մեզի կը վերադառնայ՝ լուսեղէն
պսակներով զարդարուած:

Պունկ և աղօթք իր անմոռաց յիշա-
տակին:

ՊԱՍԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Ս. ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԵՍՈՒՋԸ

Իննիսունամեակի մը պատմութիւնը ունի Ս. Աթոռի տողովդային Ս. Թարգմանչաց Վարժարանը: Այդ իննիսունամեակէն 1929-ը թուական մըն է, ուր այդ հաստատութիւնը Ֆոր Ժաղկումով մը կը ներկայանայ Երուսաղէմի հայոց պատմութեան մէջ:

Դուրեան պատրիարքին օրերուն Ս. Յակոբէն ներս վանական կրթական վերագարծիւումին յարակցաբար, Ս. Աթոռի ծախքով կը կառուցուէր հոյակապ և արդիական վարժարան մը (1928) որ յետոյ կը բացուէր 1929 ին — վերատեսչութեամբ Տ. Մեսրոպ Սպա. Նշանեանի, 250-ի մօտ երկսեռ աշակերտներով, մանկապարտէզի չորս, և նախակրթարանի չորս սկզբնական դասարաններով:

Այս բացումէն տարի մը ետք վարժարանի տեսչութիւնը կը յանձնուի Տ. Կիւրեղ վրդ. Իսրայէլեանի որ այդ շրջանին Ս. Յակոբի երկտասարդ վանականութեան ամենէն աշխուժ ուժն էր, օժտուած եւրոպական բարձրագոյն կրթութեամբ և թրծուած տասնեւհինգ տարիներու տեսչական և ուսուցչական փորձառութեամբ, Կալկաթայի, Եգիպտոսի և Երուսաղէմի Հայ վարժարաններէն ներս:

Այդ օրերուն՝ Ս. Թարգմանչաց Վարժարանը ինքզինք կը գտնէր կրթական նոր պահանջներու առջեւ, Պաղեստինի բրիտանական հոգաբարձութիւնը կերպարանափոխած էր երկրին կրթական դրութիւնը Եւրոպական դաստիարակութեան առաւելութիւններով: Եթէ Թարգմանչացը պիտի կրնար լաւագոյն օգտակար ըլլալ իր աշակերտներուն, անհրաժեշտ էր որ հաղորդ ըլլար այդ նորութիւններուն, ու ասով նաեւ Թարգմանչացէն շրջանաւարտ Հայրդղին առանց ընկրկումի կարենար շարունակել իր ուսումնական ընթացքը օտար բարձրագոյն վարժարաններէն ներս:

Այս տուեալներու տակ տեսչական այս նոր փոփոխութիւնը յանձին Տ. Կիւրեղ վարդապետի, յարմարագոյն ընտրութիւնը կ'ըլլար լաւագոյն գոհացում

տալու անհրաժեշտ կրթական այս նոր պահանջներուն: Իրաւ ալ մինք աշակերտներըս կ'զգայինք թէ նոր Տեսչին հետ մտէն օր քան մը կը նորոգուէր մեր վարժարանէն ներս, որով Թարգմանչացը կը դադրէր այլեւս ըլլալէ թրքական գերիշխանութեան օրերու մնացորդ խեղճ հաստատութիւնը ու կը վերածուէր արդիական վարժարանի մը: Նոր փոփոխութիւններու ենթարկուեցաւ Մանկապարտէզի մանկավարժական զբոսութիւնը ըստ Ֆլոպէտեան ծրագրի, այս ուղղութեամբ ոչ մէկ ջանք խնայուեցաւ նոր տեսչին կողմէն որ յետագայ տարիներուն նախակրթարանի շրջանաւարտ սանուհիներէն, Մանկապարտէզի ուսուցչութեան տրամագիծները, իրենց պաշտօնավարութեան ընթացքին, հետեւին նաեւ Մանկավարժական ընթացքի Անգլիական հաստատութիւններու մէջ ու Յալոփորթաբար նախակրթարանի դասարանները բարձրացան չորսէն՝ վեցի, իոյն համեմատութեամբ խլտացնելով նաեւ դասացանկերը և անոնց հարկաւոր ուսուցիչները մ. 1932-ին, Ամալեթլի հոսեղէսին Ս. Թարգմանչաց Վարժարանը կուտար իր շրջանաւարտներու առաջին երկսեռ հունձքը, որոնք յաջողութեամբ շարունակեցին իրենց ուսման ընթացքը Երուսաղէմի օտար երկրորդական վարժարաններէն ներս:

Այնուհետեւ՝ ալ ինչ կասեցաւ Տեսչը Տ. Կիւրեղ վրդ. ի աննկուն կամքին մղումով ուսման մակարդակի այս յառաջիադացքը, այնքան որ իր տեսչութեան վերջին չորս տարիներուն մեր տղաքը Ս. Թարգմանչաց Վարժարանէն վկայուելէ ետք, կրնային դուրսը եւրոպական բարձրագոյն վարժարաններուն աշակերտիլ, սկսելով ուղղակի երկրորդական վարժարաններու առաջին ու յառաջգիւղները երկրորդ դասարանէն իսկ աղջիկներ մինչեւ երրորդ դասարանէն: Իրմով ուրեմն՝ Ս. Թ. նախակրթարանը աւելումով նախակրթարան մը, իսկականին մէջ՝ եղաւ աւելին:

Նայն եռանդով ու աշխրջութեամբ Տ. Կիւրեղ վրդ. բծախնդիր էր վարժարանի կարգապահութեան ու տղջ վարք ու բարքին: Ինք՝ արրակրօն ու լուրջ եկեղեցական, տէրը իր գործին ու սիրով փարած անձ, չէր կրնար շինած ըլլալ իր անձին պատ-

կատանքը ուսուցչական ու աշակերտական շարքերէն ներս: Տարիներու մեր աշակերտութեան ընթացքին հազիւ կարելի ըլլայ նշել ուսուցչներու քանի մը բացակայութիւն իրենց դասերէն, միմիայն ֆիզիքական անհանգստութեան պատճառներով: Ուսուցչի թէ աշակերտ, կ'ըզայինք որ մեր քայլերը պէտք էր ըլլային չափուած վարժարանէն ներս, կամ դուրս: Զարմանք աղդելու չափ մեր աշակերտական միտքերուն, ան ամենահաս ներկան էր այն բոլոր պահներուն, ուր աշակերտը կրնար ունենալ զանցադուրեման մը փորձութիւնը: Իր անձը չքացումն էր բոլոր շարիքներուն, պարագայ մը՝ որ շատ ցցուն ապացոյցը ըլլայ անոր, անոնք որ կը ճանչնան մեր վանքի շրջափակն ու անոր տղաքը, գիտեն թէ անկարելի ըլլալու չափ դժուարութիւն մը պիտի ըլլար հասարակաց ոտքի կոխան թարգմանչացի ու գրագարանի շրջափակը ծաղկեցնել ճառ ու ծաղկով: Ասիկա սակայն իրականութիւն մըն էր իր օրերուն, «ու գարմանալին» այդ ծաղկումը աշխատութեամբը այն տղոց, որոնք իրենց տարիքին բերումով միտումն ունին աւելի փրճացնելու, ազդեցութեւն բնագոյն: Ամէն երեկոյ խոն էր Տեսուչ Հայրսուրբը ցնցուղը ձեռքին, ու ժպտը երեսին, ու հոն էին վարժարանի տղաքը, կատակով ու ծիծաղով մասնակցելու այն աշխատանքին որ շինարար կարգի պիտի վերածար հակառակին միտող իրենց տղայական քնադէները: Վարժարանէն ներս մարզական կեանքի զգալի պոկաւոր փորձեց դարմանել ըսկտուտական խումբերու կազմակերպումովը: Այդ փորձը լաւագոյն աղիւնքը տուաւ մանաւանդ իր տեսչութեան վերջին, հինգ տարիներուն, երբ անգլիական քանակի TOC H միութեան տեղւոյն մասնաճիւղը, իր դիմումին վրայ տրամադրեց 5-6 սպորտաշինչներու, որոնց հակոգութեան փակ կազմակերպուեցաւ վարժարանի Արարատ 16րդ խումբը, հարիւրի մօտ աշակերտներու մասնակցութեամբ, որոնք շարաթիւ քանի մը պահ իրենց արեւկուրդէն պիտի յատկացնէին սկսուտական դաստիարակութեան ու այդ կեանքին յատուկ գանազան արշաւներու:

Հաւատացեալ ու ջերմեռանդն հոգի,

իր աշխատանքին մաս կազմեց այդ ոգիին փոխանցումը աշակերտութեան. իր օրերուն նորութիւնը եղաւ աշակերտական շարքերուն ներկայութիւնը կիրակնօրեայ պաշտամունքներուն մայրավանքէն ներս կամ դուրս գանազան սրբատեղիներուն մէջ, թէ տղոց հոգեւոր շինութեան և թէ հանդէսներու փառաճերման դիտումներով: Մասնաւոր սէր ունէր աշակերտական ուխտագնացութիւններու խաչվանքներով ու դրօշներով ու հոգեւոր երգերու ցնծութեամբ մինչեւ հեռաւոր արբավայրերը թիթղեցէմի, Աստուածամօր գերեզմանին, Համբարձման ու Բեթանիայի, իւրաքանչիւրը իր տանին: Ամէն առտու ներկայ պիտի ըլլար զըզորացական աղօթքի պահներուն, որոնց յաջոր-

Կիրեղ վրդ. Իսթայեկեան

դող քառորդ մը ժամը յատկացուած կ'ըլլար բարոյախօսականներու աշակերտին վարմունքին շուրջ եկեղեցիէն ներս (յաւրակցարար զանազան ծխական պահներու), զպրօցէն, տունէն և կամ զբոսաժարէն ներս, նշխով զբոլոր անպատշաճութիւնները, որոնք չէին վրիպեր իր շատ սրտեան նը՝ կատողութեան:

Նիտաւքըքրական կը նկատենք յիշել նաեւ Տ. Կիրեղ վրդ. ի օրով վարժարանի յաւաքխաղացքը թիւադրող հետեւեալ պարագաները: Երբ ան տեսչութիւնը կ'ըստանձնէր վարժարանի ուսուցչութեան թիւը հալիւ 6-ի կը հասնէր: Յաջորդող երկու տարիներուն այդ թիւը բարձրացած է 19-ի, և այդպէս շարունակած ամբողջ իր շրջանին: Իսկ աշակերտութեան թիւը մինչեւ

1939 թարձրացած է 250-էն 600-ի, Այստեղ նկատելի պարագան է 1930 և 1931 տարիներու աշակերտական թիւերու յանկարծական ոտուձները արդիւնք այն աշխատանքին որ տարաւ Կիւրեղ վրդ. շրջիւով առնէ պուն, Ս. Թարգմանչաց կրթական փարախէն ներս տմփոփելու համար այն բոլոր Հայ աշակերտները, որոնք իրենց ծնողներուն աշխուշոյ նկատուձներուն պատճառաւ, զրկուած հայկական նախակրթութենէ մը, ենթակայ կը մնային օտար վարժարաններու օտարացուցիչ դաստիարակութեան: Մասնաւորապէս Երուսաղէմացի Հայերու մէջ ընդանրացած այս սովորութիւնը չէզոքացուց յամառ հետապնդումով: Իր ուշագրութենէն չի վրիպեցան նաեւ այն կարգ մը Հայ ուսանողները որոնց վերադարձը օտար վարժարաններէն զէպի Հայկականը կարելի չեղաւ յառաջացած տարիքի կամ ուսման պատճառաւ, անոնց համար յաջողեցաւ նոյն այդ վարժարաններէն ներս հաստատել Հայերէնի և Կրօնագիտութեան պահեր, որոնց դասաւանդութիւնը ինք ըստանձնեց մինչեւ 1939 թուականը:

Իսկ Ս. Թարգմանչաց վարժարանի տեսութեան իր տասը տարիներուն Տ. Կիւրեղ վրդ. մեր ժողովուրդին տուաւ 120-ի օտո երկսեռ շրջանաւարտներ, որոնք մեկնեցան այդ յարկէն իրենց հոգիին մէջ խորունկ պաշտամունքը իրենց կրօնքին ու ժողովուրդին, ու նաեւ խանդավառ սիրովը այն անձին որ այդ պաշտամունքին անխնշ աշխատաւորը եղաւ: Այդ սէրը արդարեւ զոյգն ու շատ բնական փոխարինումն էր այն սիրոյն որ ինք ունեցաւ նահատակուած ժողովուրդի մը ամէն մէկ բնկորին նրկատմամբ որոնք կուգային լեցնել Ս. Թարգմանչաց վարժարանը: Ի՞ր ժողովուրդին սէրը, իր խորագոյն ու մեծ սէրը, այն որ իր բնաշխարհին ու ընտանեկան յարկին բոլոր քաղցրութիւններուն հակառակ քաշեր էր զինքը հեռաւոր Հնդկաստանէ մինչեւ Եգիպտոս, ու մինչեւ Ս. Քաղաք, այնուհետեւ հոն մերկանալու համար բոլոր աշխարհակիր ցանկութիւնները և հպնեւու սուրբ պատմունքները կրօնաւորութեան ու իր ժողովուրդին ծառայութեան, տարտըղեւած անապատներու ամայքին, Քէմբերու կամ որբանոցներու թշուառութեան և կամ վարժարանի մը շրջապաններուն մէջ, Ահա ինչ որ եղաւ շատ բնական բըղ-

խումը իր ազնուական ու բարի հոգիին, երբ մինչեւ հեռաւոր արեւելքի անկունները արձագանգեց իր ժողովուրդի մեծ նահատակութեան ահաւոր գոյժը: Կրօնական թէ ազգային մեծ առաքելութեան մը ըստ պատահին էր ինք այլեւս, այդ գիտակցութիւնը, անոն որ իր մէջ կերտեր էր եկեղեցականը օժուել սրբակրօն լրջութեամբ, աննահանջ վանքատիրութեամբ ու ժողովուրդափրութեամբ:

Հագիւ սկսեք էինք ըմբռնել զինքը իր առաքելութիւններուն ընդմէջէն, մեր աշակերտական օրերու բարի ու միամիտ սէրը: Հագիւ սկսեք էր վերածուի իր իսկական իմաստին, ան այլեւս կը հեռանար իր սիրելի հաստատութենէն ու սաներէն, կանչուած ըլլալով Ս. Յակոբէն ներս աւելի մեծ ծառայութեան մը, նախ իրբեւ լուստարարապետ (1939) և ապա իրբեւ պատրարք Երուսաղէմի Ս. Աթոռին (1944):

Անկէ վերջ անկառոյց հետեցեանք իր քայլերուն, խորունկ վստահութեամբ թէ անձնուրաց նուիրումի իր հոգին շատ աւելիով պիտի բեղմնաւորէր մեր եկեղեցական աթոռներէն ամենէն չքեղին վրայ, նոյնիսկ ընդմէջէն աւերին ու արածութեան՝ որոնք իր պատրարքութեան առաջին օրերուն հետ սկսեք էին վստահել Հայ Երուսաղէմի ապագայութիւնը: Ըստ մենք նորին գտանք զինքը իրբեւ նոյն արի ու անվկանջ հոգին որ յամառ անձնուրացութեամբ պիտի նետուէր կրակի ու ոռւմբերու տեղատարափին տակ՝ անթառամ փրկելու՝ ինչ որ կրնար մեր ինի փառքերու վերջին մնացորդէն: Իր պատրարքութեան չորս տարիներու ընթացքին խուժող բոլոր ազէտներուն գիտաց մենք միշտ ալ ունեցանք իր անձին անվկանջ ու իմաստուն պատուարը, մինչեւ որ ինք ալ ինկաւ վստահարեկ ու քայքայուած մարմնով, իրբեւ մեծագոյն զոհը Հայ Երուսաղէմի ճգնաժամային մաքառումին:

* * *

Ձէինք խաբուած մեր աշակերտական ակնկալաց սպասումին մէջ, Կիւրեղ վրդ. տարիներ վերջ իր յաւիտենական հանգիստին պիտի առաջնորդէինք մեր սիրելի Տեսուչ Հայրաւորը իրբեւ Հերոս Պատրիարք Երուսաղէմի Ս. Աթոռին:

Երկնային մխիթարութիւն քու անունը, րազ հոգիին մեր թանկագին Սրբազան Հայր:

Գ. ԳԱՐԻԿԵԱՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ

ՈՒԽՏԻԴ ՕՐԸ

ԿԻՐԵՂ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԺԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻ

Ուխտիդ օրն էր այն առաւօտ,
Բիւր հոգիներ իրարու մօտ,
Տաճարին մէջ Սուրբ Յակոբայ:
Լոյսի, խունկի կամուրջներէն,
Կը զօդուէին կարծես նորէն,
Անցեալ, ներկան, անհունօրէն:

Ու ծընրադիր շրթներդ յօժար
Կը կըրկնէին բառեր կըրակ,
Բառեր արիւն, զոհողութեան,
Որ դարէ դար իբրեւ գինի
Իբրեւ նըշխար հաղորդութեան,
Կապեր է միշտ սիրտերն ամուր,
Այս սըրբազան ժառանգութեան:

Կը դողային ձեռքերդ կարկամ,
Երբ մատներուդ կ'երկարէին
Հին օրերու ժառանգ առան,
Ոսկի օղակ իշխանութեան:

*

Օրեր, օրեր ուրախութեան,
Յետոյ մըշուշ, յետոյ արիւն,
Բայց անվըկանդ առան ձեռքիդ,
Կըրակն ուխտին հոգիիդ մէջ,
Ըսփոփեցիր, յանձանծեցիր,
Սուրբ Յակոբայ կամարներուն
Ապաւինած քու ժողովուրդ:

Օրհնեալ է միշտ կամքն Աստուծոյ,
Թող օրհնուի յիշատակդ ալ,
Զոհողութեան ճամբուն վըրայ
Դուն նահատակ կ'իյնաս ահա
Իբրեւ տեսիլ, իբրեւ խորհուրդ,
Քեզ սըգացող զաւկըներուդ:

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ՍՈՒՐԲԸ

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ԿԻՐԵՂ ՊՂՏՐԻՍՐՔԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

II

Սիրազեղուն, մեղմ նայուածք մը ինքուր
Մերք կը ժպտի, մերք ալ անձայն կը հալի
Վերջալոյսի մեռնող շողին պէս հեւոտ
Որ կը սուզուի անհունին մէջ լուռ, թախծոտ:

Սէրն ու գութը ու հաւասֆը Արարչին
Նայուածքէն այս կաթիլ, կաթիլ կը ծորին,
Որպէս ուղիս մը կարկաչանոտ ու զեղուն:
Որ իր բուրբը կը սփռէ կեանք մը բեղուն:

Անմեռ բունջ մ'է, կարծես փակուած հիւրին մէջ
Խարակներու եզրէն ժայթքող հոտ մ'անեղջ,
Որ իր բոցովն կեանքի ուղին կը բանայ,
Անդէկ նաւին, մոլորածին անուղղայ...:

Ու ան կ'իշխէ ինչպէս բազին դարաւոր
Որ անցեալի խորհուրդն ունի փառաւոր,
Ու զերթ զոն մը պինդ շրջաւորած սուրբ խաչին
Միշտ կը սպասէ արդարութեան վեհ ձայնին...:

ՏՕՔԹ. Մ. ՏԱՔԵՍԵԱՆ

ՍՈՒԴԻ ՕՐԵՐ

ՎԱԽՃԱՆ ԵՒ ԹԱՂՈՒՍ

ԵՐԱՆԱՇՆՈՐԸ

Տ. ԿԻՒՐԵՂ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԳԻ

ՄԱՀԷՆ ԱՌԱՋ

Հանգուցեալ Տ. Կիւրեղ Պատրիարքը, իր մահէն շուրջ տասը ամիսներ առաջ, որոշ անհանգստութիւն եւ ցաւեր կ'զգար իր ողնա-հարին շուրջը: Սկիզբները զինքն խնամող բժիշկներու բնդհանուր կարծիքը այն էր թէ այդ ցաւերը արդիւնք էին հիւսկած *ԲԻՒՄԱ-ԲԻԶԻԸ*: Այս ուղղութեամբ եղած բոլոր դա-րմանումները սակայն փոխանակ քեթեցնելու, ցաւաւ աւելի ծանրացուցին իր վիճակն ու ցաւերը: Իր մահէն երեք ամիսներ առաջ, ցաւերը կեղրոնացած էին գլխաւորաբար իր երաններուն եւ ողնահաւի վարի մասին վը-րտ, աւելի սասկացած, զինքն անեաժմու-թեան դաստապարհելու աստիճան: Բժիշկները խորհուրդ տուին իրեն էլ-Համայի սալ ջու-րներ խորալ, սակայն վանքի ճեշեսական կաղութիւնը եւ իր վրայ կեղրոնացած գոր-ծերու տառութիւնը պատճառ դարձան որ լուսահոգին յետաձգէր այս պարագան, եւ իր մահէն միայն տասը օրեր առաջ մեկնե-ցաւ էլ-Համայի բաղնիքները: Կ'երեւի թէ տեղւոյն ջուրները իրեն օգտակար չէին ըլ-լաւ, անոր համար չորս օրեր էլ-Համա կե-նային վերջ, մեկնեցաւ Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանը, ենթարկուելու բժշկական բնութեան: Հոս կը գտնուէին պատուական Բժիշկ Տօքթ. Մրումանգ Ճիսկենեանի տեղեկա-գիրքը:

versity Hospital on October 18, 1949 complain- ing of inability to walk, inability to pass urine and difficulty in bowel movement. This condition had started gradually in March, 1949 and increased gradually so that on the day of admission he could not walk at all.

Clinical examinations showed that there was a lesion of the spinal cord at the level of the 6th dorsal vertebrae. X-ray examinations with lumbar puncture and injection of pentopaque into the subarachnoid space showed obstruction at the level of the 11th and 12th dorsal vertebrae.

Consultations were held with Drs. Yenikomshian, Kalbalian and Sabra and it was decided that there was a lesion of the spinal cord.

On the 24th, of October, six days after admission the Patriarch was operated on and a laminectomy done from the 5th to the 10th thoracic vertebrae inclusive. On opening the dura and exposing the spinal cord it was found that the spinal cord was markedly diseased, covered with fibrinous exudate and showing areas of hemorrhages. No tumor was found. Small pieces from the surface of the cord were removed for microscopic examination which showed an acute inflammatory process.

The day before the operation the Patriarch was running a temperature of 38.4°C. but after the operation his temperature rose higher and was oscillating between 40 and 41°C. His condition was not satisfactory and he went into a state of unconsciousness from which he woke up temporarily but went into it again. Inspite of supportive treatment in the form of infusions, oxygen inhalation, nasogastric Wan-

PRELIMINARY REPORT

1 November, 1949

TO WHOM IT MAY CONCERN

This is to certify that Patriarch Guregh Israelian was admitted to the American Uni-

gesteen stomach suction with penicillin, streptomycin and chloromycetin and stimulants his condition went steadily worse and he passed away on the 28th of October, 1949.

(Sgd) Y. JIDEJIAN
M. D., F. A. C. S.

P.S. There will be a more complete report sent, as soon as some of the laboratory reports following the local autopsy that was done are finished.

(Ծարգմանութիւն)

ՆԱԽԱԳԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ 1 Նոյեմ. 1949

ԱՌ ՈՐ ԱՆՎ Է

Այսու կը հաստատենք թէ Նորին Ամենապատուութիւն Տ. Կիրեղ Պատրիարք Իւրայեան ընդունուեցաւ Ամերիկեան Հաւաքարանի հիւանդանոցը 18 Հոկտ. 1949 ին։ Ան կը տուաւ պէր ֆալցու անկարողութենէն, միզարգելութենէն եւ պնդութենէն։ Այս վիճակը՝ ասիճանաքար սկսած 1949 Մարտին, հեզգինէս յառաջացած էր, այնպէս որ իր հիւանդանոց մեծ օրը քնաւ չէր կրնար ֆալցը։

Բժշկական լինութիւններ ցոյց տուին թէ ողնաշարի 6րդ ողնախորիւն մօտ ողնածուծի մակերեսը վնասուած էր։ «Բ» ճառագայթի լինութիւններ՝ կասարուած մեջքի քաջուտով եւ «Բ» ճառագայթի թափանցումէն չազդուող հեղուկի (pentopaque) ներարկմամբ՝ ողնածուծի եւ ողնաշարի սիջիւ, արգելք մը երեւան թորին 11րդ եւ 12րդ ողնախորիւնում մակերեսին վրայ։

Խորհրդակցութիւններ կատարելով Տօբօրներ Ենիգուշեանի, Գալպիեանի եւ Սալայի հետ այն հանդուժը գոյացուեցաւ որ ողնածուծը վնասուած էր։

24 Հոկտեմբերին, հիւանդանոց ընյունուելէն 6 օր ետ, գործողութեան ենթարկուեցաւ ու ճրք. եւ 10րդ ողնախորիւնէն մասեր կտրուեցան (laminectomy)։ Բանալով կոնակը եւ երեսն հանելով ողնածուծը, ի յայտ եկաւ թէ ողնաշարը յառաքացած կերպով այնատուրուած էր, եւ ծածկուած թելային խառով մը, որուն վրայ արեւմանութեան հեշեր կը գտնուէին։ Ուռ (tumor) ցոյց տրուէ չունէր։ Ողնածուծի մակերեսէն փոքր կտրուէր վերցունե-

ցան մանրագնական լինութեան համար որը ցոյց տուաւ յառաքացած թորոթում մը։

Դործողութեան նախօրեակին Նոյեմ. Ամէնապատուութեան ընդունութիւնն էր 38-4 տասնեան, սակայն գործողութենէ ետ ընդունութիւնը քարճարացած էր եւ կ'ելեւէր 40-41 տասնեաններու միջեւ։ Իր վիճակը զոհացուցիչ չէր եւ ինք անգիտակցութեան վիճակ մ'ունեցաւ, որով սրտիեղջար կտրւ ժամանակի մը համար, սակայն կրկին անգիտակցի վիճակի մը մէջ ինկաւ։

Հսկողական խնամատարական ջանքերով քրքր. ջարդերի ներարկման, քրքուածիկի ներշնչման, ռէնկաքննան մեքոնով իր-ստամոքսային թինէն սիլիկին ներարկման եւ սրտիթրօմայալի եւ իջօրօմայալի եւ գրգռարդելու գործածութեան, իր վիճակը հեզգինէս վաքարացաւ եւ 28 Հոկտ. 1949 ին վախճանեցաւ։

(Նարագր.) Ծ. ՃԻԵԺԻԱՆ
M. D., F. A. C. S.

Յ. Գ. — Աւելի լայն տեղեկագիրք մը պիտի գրվուի, անմիջապէս որ դիագնոսկական տարալուծարանի տեղեկագրութիւնը ներկայացուի։

Ոչ մէկ խնամք խնայուեցաւ ռիբիլ Պատրիարքին կեանքը փրկելու համար, սակայն գործողութենէն վերջ Նորին Ամենապատուութեան վիճակը անյուստեմ կը ծանոթանար, տալուքիւնը 41 տասնեանի կը բարձրանար։ մնալով միշտ նոյն բարձրակէտին վրայ։ Հոկտ. 25ին երկու հեռագիրներ, մին Տօբ. Ե. Ճի. Տեհեանէն եւ միւր Նորին Ս. Օմուքիւն Գալպիին կարողիկոսէն, կը հաղորդէին Երուսաղէմի Միաբանութեան թէ Պատրիարք Հօր վիճակը անյուստեմ ծանր էր։

Դործողութենէն վերջ, Հոկտ. 24 ին Նորին Ս. Օմուքիւն Տ. Տ. Գալպիին կարողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Երկրորդ անգամ կ'այցելէր Սրբազանի երբ Պատրիարք Հայր արդէն անգիտակցի եւ ծանր վիճակի մէջ էր, Վե. հափաւը կ'ազօթէ, հիւանդին առողջութեան համար եւ յուզումէն կը փոքկի։

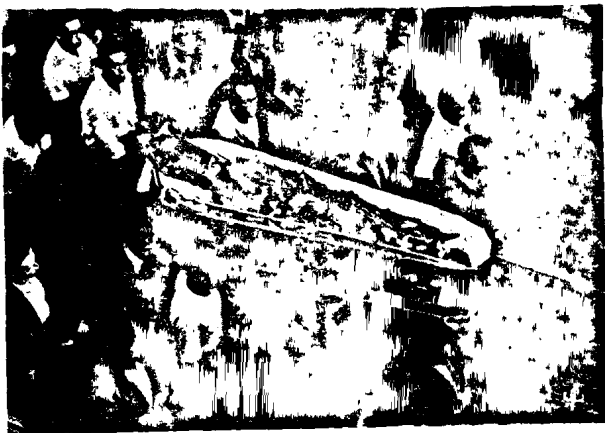
Լուսնաբարապէս Եր. Տ. Նիլիէ Վրգ. Տեհեանէն եւ Հոգ. Տ. Պետկ Վրգ. Թումայեան յաջորդ օրը կը մեկնէին Պէրթէք եւ կը գտնէին Պատրիարք բաւական լաւ վիճակի մէջ, Սրբազանի քալուրդ օգուտից անդոյս վիճակը, թէեւ խաբուսիկ, բայց զանգուի փոփոխութիւն կ'աւանդէր, պահ մը զարմացնելով նոյնիսկ բժիշկները։ Վերաքաճ էր

իր ամբողջական գիտակցությունը, աւելի հանգիստ կ'զլար ինքզինքը, եւ անուշ ժպիւնով մը ընդունելի վերջ Լուստարապետն ու Հայր Պապը, հարցումներ կ'ընէր վանքի տնտեսական կացութեան, եւ սպասուելիք գումարներու մասին. ու ժեռ լաւատեսութեամբ, կը յուսար թէ շուտով կ'ապտիմի, վերադառնալու համար իր արողը: Սակայն իր առողջական վիճակը աւելի էր լուրջ եւ, բոլոր բժիշկները յուսահատ էին եւ հաւանական առեւտրային բարելաւումին, Սրբազանը խոստում տուաւ իր վախճանին կ'երթար:

Հոկտ. 27 եւ. զիշերէն օկսեալ Պատրիարքին վիճակը ճորճեալ կը ծանոթանար: Խորէն

զուրիւր ընդունելէն առաջ եւ թէ վերջը, աչքերը ազօրածնել տեսնուին առաստաղին, աղօթքի փառանքներ օրհնելուն եւ արցունքի կարկիւնը աչքերուն խորը:

Հաղորդութիւնը ընդունելէն յետոյ Սրբազանը կը դադրէր այլեւ խօսելէ, մտնելով այս կերպ զամանակին հոգեւարքի մը մէջ: Ամբողջ զիշերուան մը ծառայանքէն վերջ, լուսադիմին կը դադրէին այլեւ բոլոր ծառայութիւնները իր մէջ, կ'արագանար հեւքը, եւ նայումը տեսնուին հանդիպական պատիւ, աստիճանական մաշուումով 28 Հոկտ. Ռաբաթ օրը առաւման ժամը ճիշդ 9 ին, ան կը կնքէր իր մահկանացուն:

Դագաղը կը փոխադրուի Ս. Նեանէն Անթիլիաս

Սրբազանը եւ Նիքիէ Վրդ. Տէրտեանը, խորհրդակցաբար կ'որոշէին Հաղորդել Սրբազանը հիւանդը, որ գառն ժպիտով մը կը մեծեւ Հաղորդութիւնը, ըսելով թէ «սակաւին ժամանակը չէ»: Կեսօրէն վերջ աւելի կը ծանոթանար վիճակը, զառանցանքի պահէր կ'ունենար, չնանչնալու աստիճան իր շուրջը եղող եւ իրեն այլեւցրեալն եկած, ամենամեծիմ բարեկամները: Ժամը 5 ին հազիւ հասկնալի նշաններով Հաղորդութիւնը կը խնդրէ եւ կ'ընկուցի՝ զայն Անթիլիասի Դրան Պապական Ս. Խորէն Սրբազանին, իր ամբողջական գիտակցութեամբ ընդմէջէն Տնտեսագրելով երկու ինքզինքը, թէ Հաղոր-

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հանգուցեալի վախճանումէն անմիջապէս վերջ, զոյժը հեռագրուեցաւ Սրբազանին, հեռագրիցներ զրկուեցան ճոյնպէս եղած ժամին՝ Մայր Աթոռ, եւ սփիւռքի բնակիչներ, ինչպէս նաեւ Ս. Աթոռոյս Բարեբար Վեմի. Գալուստ Պէյ կիւլպէնկեանին, եւ Հ. Բ. Ը. Միւրթեան Կեդրոնին: Հանգուցեալի մարմինը դիպանուելէ եւ գնատուելէ վերջ 29 Հոկտեմբեր Տաբաթ օր ժամը 2 ին կեսօրէն յետոյ փոխադրուեցաւ Պէյրութի Ս. Նեանէն եկեղեցին:

Ժամը 3 ին լուսադիմաւորութեան նախաշարժումը թեմէ մը յետոյ, բափօրապես թեմը՝

Գեր, Տ. Խաթ Սրբազանի, բափօրը, ճամբայ ելաւ Ս. Նշանէն յԱնբրիլիայ:

Լիբանոսի բարեխնամ կառավարութիւնը իյարզանս հոգեղոյս բաշտասթիւն եկեղեցականին, դրկած էր ուսիկաններու մեծ Եփեսոսի մը ուր պատշաճական տարազով եւ սգական արարողութեանց, եւ ապա մասնակցեցաւ պատշաճական բափօրին, Ս. Նշանէն յԱնբրիլիաս, անցնելով քաղաքին գլխաւոր պողոտաներէն:

Բափօրին մալ կը կազմէին հայ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները, սկաւառներն ու դպրոցական աշակերտները եւ հաւասարեալ ժողովուրդը: — Մասնաւորա-

մէջ մեծող իրենց սիրելի Պատրիարքին ի յարգանս:

Բափօրին իր մասնակցութիւնը կը բերէր Հայ Սկեղեցւոյ պատկառազօր զասը, որուն առջեւէն երկու սկաւառներ կը տանէին առաջնորդարանին շէնջ ծաղկեպսակը:

Հայոց սուգին կը մասնակցէին նոյնպէս օտարազգիներ, Պուրնէն մինչեւ Նահր զոց պանելով իրենց խանութները, եւ շատեր աւանցմէ բերելով իրենց արայոյզ մասնակցութիւնը բափօրին: Իսկ երբ բափօրը ժոշտեցաւ Հանքնի եւ Նահրի հայաստան սահմաններուն, ուր ազգային վարժարաններու աշակերտները եւ հայ ժողովուրդի ծովա-

Բափօրը Պուրնէն դէպի Նահր

բար աչի կը զարնէին Պիւրութաբնակ Պաղեսթինահայ ազգայիններ, որոնց բոլորի դմմին վրայ սուրբ կրկնածաւալ կը դրուէր, եւ որոնք իրենց վերջին յարգանքի եւ երախտագիտութեամ իբր զոյգն արայայտութիւն, հանգուցեալի դազալին վրայ զետեղեցին ամենէն շէնջ եւ քանկազին ծաղկեպսակը, ապա ուսամբարձ Ս. Նշանէն մինչեւ Տօրա ծարին իրենց սիրեցեալ Պատրիարքին դազալը: Հանգուցեալ Պատրիարքի համատարած սուգին մէջ, արտառուչ էր այս պարզամ, որ միայն պատիւ կրնար բերել Պաղեսթինի պանդուխտներուն, պանդխտութեան

ծաւալ բազմութիւնը ծամերէ ի վեր երկիւղածօրէն կը սպասէր, սուրբ իրապէս ազգային նկարագիր կը հազներ:

Բափօրը Տօրա հասնելէն ետք, դազալը ինքնաւարժներով փոխադրուեցաւ Անբրիլիաս:

ՎԵՐՋԻՆ ԾՈՒՌՄ

Յաջորդ առաւօտ, Կիրակի, տեղի ունեցաւ օծման արարողութիւնը Անբրիլիասի Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցիին մէջ: Առաւօտ կանուխ՝ զոյգ վարդապետներ, դազալին շուրջ լուելեայն քաղցիւն աւետարաններ եւ սաղ-

նմաներ: Փառերգուքիւնք կոտարուեցաւ մեղ-
մանայն իւր Վսեպիին: Համեմատեալ հանգիստ-
ւոր մ. Պատարազը մատոյց Գեր. Տ. Խաչ Արք.
Աղապատեալներ: Ս. Պատարազի բնթագիին,
«Ողջոյն» ինքն առաջ, դադարը բնութանցաւ,
ուր Խորին Ս. Օմուքիւն Տ. Գարեգին կա-
թողիկոսը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, կատարեց
վերջին օմման կարգը ընդհանուր յուզումի
մեջ, առաջապահեալ եպիսկոպոսներով եւ
Սրուսագէտի վարդապետ հայրերով:

Փոլովուրդը խոստենաւ փութացած էր
կարգի կոտարանը, իր յարգանքի վերջին

Տեսարան մը քափօրէն

առջին փութեալ Սրուսագէտի: Համեմատեալ
Պատարազին:

Դեկտեմբ. 1-ին, Վսեպիին, Լիբանանի
կրթարեան հաշտարար. Ն. Ա. Տօֆ. Ռաֆ.
Պիլլամազ, Է. Խաչ. Գրոմոյ հաշտարարեան,
փոքրօրի պետ, Իզգես Ռէ. Խաչ, Գրոմոյ,
լաֆօզ. Լիբանանի Ն. Ա. Նախագահին եւ
կառավարութեան ներկայ եղան օմման առա-
ջողութեան:

Իրենց ներկայութեամբ. վսեպից եղան
նոյնպէս Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանի
Նախագահ Պ. Փեննոզ. Սիբեան, Կաթողիկ-
ոսներու կողմէ Արմա. Հաստա, ձիւսներու

կողմէն Լայր Մարեան, Լայր Բողոքական
համայնքի կողմէ՝ Վեր. Հասթեան:

Իսկ Շաբար օր, Վերափառին այցելելով,
իրենց ցաւակցութիւնները յայտնած էին արդէն
Լայր Կաթողիկ հոմայնքին՝ Ն. Ամմեն: Գաթո-
նայ Ապանանեան Պատարազին ամուսնով՝ Գեր.
Պատարազն Արեւիկայից, եւ յոյն Գա-
թոններու մեծապետ Մոմա. Սալիպի:

Օմման յուզիչ արարողութեան վերջ՝ եւ
«Ողջոյն»-էն առաջ խօսեցաւ Ն. Ա. Օմուքիւն:
Տ. Գարեգին Կաթողիկոսը, իր յուզիչ՝ դաւ-
բանկանք, ժողովուրդին յուզումին եւ առ-
ջուկներուն ընդմէջէն:

Կուսանքի գամբանեայնք իր դիրքաւոր
գիծերուն մէջ.

«Ժառայք անպիտան եմ, զոր պարտ էր
տանել արարաւ»: (ԼՈՒԿ. ԺԷ. 10)

Գերմանացի նշանաւոր փիլիսոփայ
Գանթը, տիեզերքի մէջ երկու բարձրագոյն
գեղեցկութիւն էր տեսնում, աստղազարդ
երկինքը եւ մարդկային հոգու մէջ պարտքի
զգացումն ու գիտակցութիւնը:

Արդարեւ, ինչ աւելի գեղեցիկ է, հմա-
յիլ ու խորհրդաւոր, բան աստղազարդ եր-
կինքը իւր բազմաթիւ փայլուն աստղերով՝
ցրուած պայծառ ու կապոյտ երկնակամա-
րի վերայ: Փիլիսոփան այդ գեղեցկութեան
մէջ տեսնում էր բարձրագոյնը, որի յայտա-
րարն է աստղազարդ կապոյտ երկինքը:

Իրօք, որքան էլ գեղեցիկ է պայծառ
ու աստղազարդ երկինքը, որ կարծես խօ-
սում է իր մէջ մի աստղով, բայց եւ կայ
երկրորդ մի գեղեցկութիւն, որ մեզինք հե-
ռու չէ, այլ մեր մէջ իսկ է, մարդկային
հոգու մէջ, անոր ներքին աշխարհում. դա
պատճի գիտակցութիւնն ու նորա կատարումը
է, որ անբան գեղեցիկ է, որքան աստղ-
ազարդ երկինքը:

Արարեալն տիեզերքը տեսնելով, փայտ-
լում ենք նրա գեղեցկութիւնը եւ պայծառ
նում մեր ներքին իմացականութեամբ: Ներ-
քին տիեզերքի երկնակամարի ամենափայ-
լուն աստղերից մէկը՝ պարտքի գիտակցու-
թիւնն է, որովհետեւ դա մեր կենսականու-
թեան ծաղիկն է եւ նպատակը մեր հոգեւ-
որ գոյութեան: Նրանով մեր ներքին
մարմինը զգնում է մատուցող գործակից
ըլլալու շնորհքը: «Դուք էք տալիս կենսա-

նի Աստուծոյն» եւ գործակից նրան, կ'ըսէ Ս. Գօղոս Առաքեալ:

Սիրելիք, մեր Տէրը աշխարհ եկաւ ոչ թէ պաշտուելու, այլ պաշտուելու: Նա ծառայութիւն չսպասեց, այլ ծառայեց տկարներուն՝ ջանալով ազնուացնելու անոնց հոգին եւ հոգեւորապէս բարձրացնելու զանոնք: Պարտքի գիտակցութիւնը ունեցողի կատարեալ արտայայտութիւն է, գործի կատարումէն յետոյ ասել. «Ծառայք անպիտան եմք, զոր ինչ պարտն էր առնել, աս բարք»: Այս կոչմամբ եւ զգացմունքով մարդը կը բարձրանայ հոգեով, իրքեւ Աստուծոյ պատկերը իր երեսին կրող մի արարած:

Հանգուցեալը, եթէ նկատի չառնենք նրա անցեալ տարիներուն մատուցած ծա-

ւյթմ, Աստուծոյ կամքով նա թողնում է այս աշխարհը եւ բաժանուում մեզանից: Ձեռն ուզում երկարել — մեր շարականները այնքան երկար են, որ յոգնել էք ամէնրդ, — կը մաղթեմ որ Աստուած ուղեկից լինի նրան լուսեղէն այն ճամբում, ուրկէ նա պիտի գնա առ Արարիչն իւր:

Թող Աստուած օրհնէ եւ պահպանէ Հայց. Եկեղեցին, որ դարերու ընթացքին կուրծք է տուել փոթորիկներու: Հանգուցեալը իր Աթոռը թափուր կը ձգէ. բայց մենք հաւատացած ենք, որ Աստուած ի քարանձաւ յայսցանէ կարող է որդիք Աբրահամու յարուցանել:

Աստուած անասան պահէ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւ-

Հաւրքը ըլ նասարայի Հոգեհանգստեան պառսամունճի
Յունաց վանքի կողմէն

ռայութիւնները եւ կեանքի կարճ տևողութիւնը, եւ մեր աչքի առաջ ունենանք միայն նրա վերջին մի քանի տարիները, երբ իբրեւ Պատրիարքը Նրուսաղէմի, պարտքի խորը գիտակցութեամբ ծառայեց իր Ազգին, եկեղեցւոյն եւ մարդկութեան, արժանի է մեր յարգալից վերաբերմունքին: Կակ-նարկեմ Պաղեստինի փոթորկալից եւ արհաւիրալից օրերուն, երբ նա իր պատրիարքական աթոռին վրայ ժողովուրդին հետ մնաց, արժանին տնօրինելով իր Միաբանութեան հետ: Նա իսկական զոհն է իր պարտականութեան գիտակցութեան:

նը, Նրուսաղէմի Պատրիարքութիւնը, ինչպէս նաեւ Կ. Պոլսոյ Աթոռը:

Աստուած առաջնորդէ մեր բայները ի բարին: Աստուած լուսաւորէ հոգին հանգուցելոյն եւ նրան ծառայութիւնը ընդունի որպէս Աբելի պատարագը:

Շնորհք Տեառն եղիցի ընդ Ձեզ, ամէն:

Պատարակի եւ Օծման արարողութեանց ներկայ էին նաեւ Ն. Բ. Ը. Միութեան զանազան մարմիններու ներկայացուցիչները, ազգային մարմիններու անդամները եւ հայ եւ օտար քրիստոնէական խմբակներէն ու բոլորակներէ:

Դազադին վրայ ծաղկեփուռներ զետեղած էին Ազգ. Առաջնորդարանը, Պետրոսաբնակ Պաղեստինահայերը, Թեֆեեան Մշակ. Միությանը, Հ. Բ. Ը. Միությանն ուսանողուքիւնը, Հ. Ե. Ընկերակցուքիւնը, «Զարթոնք» օրաթերքը եւ ուրիշ բարձարիւ. բարեկամներ եւ ազգայիներ :

Կրօնական արարուքիւններէն վերք, տեղի ունեցաւ ցաւակցական պաշտօնական ընդունելուքիւնը վեհաւանին մէք :

Յաջորդոք երկու օրերու ընթացքին Հանգուցեալին դազադը Մուսադէմ փոխադրելու օրինական կազմագրուքիւններ ե-

կերակցուքեամք Նուսադէմի միաբան Հոգ. Տ. Պսակ վրդ. Թունայեանի օղանաւով կը մեկնէր Ամման, իբրեւ յուղարկաւոր Հանգուցեալ Պատրիարքին, եւ ի սէր ու մխիթարուքիւն Ս. Յակոբեանց սգակիր Միաբանութեան :

Ն. Ս. ՕՏՈՒԹԻՒՆ

Տ. Տ. ՉԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՄԵՐ ՄԷՂ

Ամմանի օղակայանին մէք, Ն. Ս. Օժուքիւնը դիմաւորուցաւ Ամմանի պատուական հասարակութեան, որոնք խուռներաւ փութացած էին հոն, մեկ կողմէն տաքայայտելու իրենց սուգը հանգուցեալի դազադին,

Դուքի բերդին դիմաց, տեսարան մը բափօրէն

զան, եւ Դժ. Զ Նոյեմբերին Հանգուցեալ Պատրիարքին դազադը Անթիլիասէն փոխադրուցաւ Նուսադէմ, ընկերակցուքեամք Անթիլիասի Դրան Նպիսկ. Դեր. Տ. Խորէն Սրբազանին, Նուսադէմի Ս. Յակոբեանց վանքի Լուսաւորապետ Դեր. Տ. Նպիսկ վրդ. Տեֆերեանին, Հոգ. Տ. Շաւարս վրդ. Դուքիւններէն եւ Հոգ. Տ. Կորիւն վրդ. Մանուէլեանին : Իսկ Նորին Ս. Օժուքիւնը ըն-

եւ միւս կողմէ բերելու իրենց յարգանք վեհափառին, որ այս առիթով առաջին անգամ ըլլալով կ'այցելէր Ամման :

Նուսադէմէն՝ Միաբանութեան իբրեւ ներկայացուցիչներ եկած էին Հոգ. Տ. Սեւոպէս եւ Տ. Միւսաղմ վարդապետներ, Միւշազգային Կարմիր Խաչի ներկայացուցիչներուն հետ, որոնք իրենց մասնաւոր մեղաւորութեամբ իրենց կողմէն ծաղկեփուռներ

մը՝ Ամնանեն Նրուսադեմ փոխադրելու հանգուցեալին դազադը: Եկած էին նոյնպէս Նրուսադեմի բազմազինեւեկ մասնաւոր յանձնախումբ մը եւ բազմաթիւ ազգայիներ:

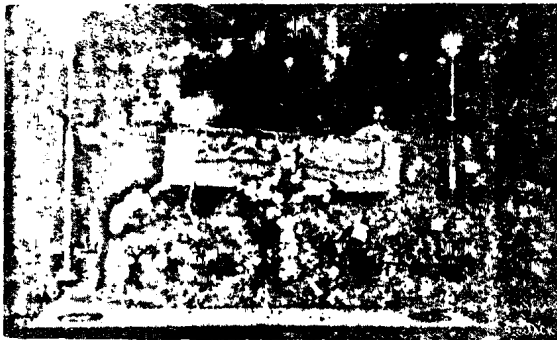
Հանգուցեալին դազադը դիմաւորելու եւ Նորին Ս. Օծուրքիւնը ողջունելու համար, Ամնանի օգտոյտանը եկած էին նոյնպէս Ամնանի կառավարական եւ զինուորական ներկայացուցիչներ եւ յարանուանութեանց պետեր:

Ժամը 12 ին, Ամնանեն 15 ինքնաւարձներով մեղեքակաւոր ճամբայ ելաւ դէպի Նրուսադեմ: Ժամը 3 ին, Նրուսադեմի մէջ աւստրիական Օսպիսի բովեն, հանգուցեալին դազադը դիմաւորուեցաւ Ս. Յակոբեանց բովանդակ Միաբանութենէն, հայ ժողո-

րեանց պետերու, հիւպատոսներու, ծանօթներու եւ Նրուսադեմի բովանդակ հայ ժողովուրդին:

Նորին Ս. Օծուրքիւնը իր զգացումը եւ հոյակապ դամբանականով անգամ մը եւս վերառաւ հանգուցեալ Պատրիարքին կեանքն ու գործը, եւ հայրաբար մխիթարեց Միաբանութիւնն ու ժողովուրդը՝ իրենց այս անժամանակ եւ զոտն կորուստին մէջ: (Տես Վեհափառին Դամբանականը էջ 296):

Յուդարկաւորութենէն յետոյ Միաբանութիւնն ու ժողովուրդը բարձրացան Պատրիարհաբան՝ իրենց ցաւակցութիւնները մասնացանելու Վեհափառին եւ ընդունելու Նորին Ս. Օծուրքեան մխիթարութեան եւ օրհնութեան խօսքը:

Դազադը Ս. Յակոբայ Մայր Տանարին մէջ

վուրդէն, պետական ներկայացուցիչներէն, յարանուանութեանց պետերէն, եւ գրեթէ Նրուսադեմի բովանդակ ժողովուրդէն: Կիրառործուէր կարծես Աւետարանի խօսքը անգամ մը եւս քե՛ «Իզրկեցաւ բաղան ամենայն»: Ժամը 4.30 ին դազադը հասաւ Ս. Յակոբ եւ դրուեցաւ եկեղեցին, կրօնական պատան եւ մեծավայելուչ աղաբողոքիւններէ վերջ:

Ն. օր առաւ, ժամը 11 ին, կատարուեցաւ քաղման կարգը, նախազանուրեամբ Ն. Ս. Օծուրքին Տ. Տ. Կարեգին Կարողիկոսի եւ ի ներկայութեան բազմաթիւ, զինուորական ներկայացուցիչներու, յարանուանու-

Անթիլիասի Միաբանութենէն Վեհափառին կ'ընկերանար, ինչպէս ըսինք, Դրան Նպիսկոպոս եւ Լուսարարապետ Գեորգի Տ. Խորէն Մրբազանը, որ օրերով հսկած էր հանգուցեալի սնարին բով, Ամերիկեան Հիւանդանոցին մէջ: Յուդարկաւորութեան ջրխուր հանդէսին փութացած էր ներկայ գրանուիլ նոյնպէս Նքիպոսոսի Թեմի Առաջնորդ Գեորգ Տ. Մամբրէ Մրբազան Սիրունեանը, Նրուսադեմի Միաբանութեան բերելու իր եւ բովանդակ նքիպատանութեան սուղն ու յարգանքը:

Շուրջ տասը օրէք Նորին Ս. Օծուրքիւնը պատուակալ հիւրը եղաւ Նրուսադեմի Միա-

բանաբարձի՝ Գեորգի Ս. Մամբեի և Ս. Խորենի Մրբազաններու հետ միասին:

ԵՆՈՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

«Միոն», յանուն Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան, իր խորին երախտագիտութիւնը կը յայտնէ Նորին Ս. Օծուրին Մեծի Տանն Կիլիկեայ Տ. Տ. Դատեպին Կարգադիոսին, այն սրապին ու հայրական վերաբերմունքին համար, որ Նորին Վեհափառութիւնը ցոյց տուաւ Ա. Աթոռոյ Հանգուցեալ Պատրիարքին և Միաբանութեան նկատմամբ, Անթիքիստէն Սրուսալիմ հետեւելով դապալին իբր յուզարկաւոր, նախազանելով բազման աւաւոյութեանց և իր բաւարար ներկայութեամբ և հայրական սիրով սրապնդելով ու մխի-

լոր կարգադրութիւններուն՝ որ քի Հանգուցեալ Պատրիարքի կենդանութեան և քի մահէն յետոյ անհրաժեշտ եղան: Շնորհակալութիւն Կար. Փոխանորդ Խոր Մրբազանին, Հալեպի բնմին առաջնորդ՝ Գեորգի Տ. Զարեհ Մրբազանին, Անթիքիստի Միաբանութեան, վարչութեան ներկայացուցիչներուն, բերբերաւ խմբադրութեանց, գարոցներու տեսչութիւններուն, սկստուական կազմակերպութիւններուն, և բոլոր անոնց՝ որոնք մօտէն ու հեռուէն բաժնեցին մեր սուրբ և անձամբ ու գրով իրենց յարգանքը յայտնելին մեր հուսաւորեան պէտքին և վեճակի միաբանութեան:

Մրազին շնորհակալութիւն Ամերիկեան Հիւանդանոցի բոլոր բժիշկներուն, ծառա-

Դազադը գերեզման դրուած պահուն

բարելով Ա. Յակոբեանց Ռէսիսպանդամներ:

Շնորհակալութիւն Գեորգի Տ. Մամբեի Ս. Աւետար. Սիրունեանին, որ իր և բովանդակ նկիպանայ գաղութին կողմէ իր սերն ու յարգանքը կուգար փառացանելու Հանգուցեալի յիշատակին, ու եղբայրական մխիթարութիւն Միաբանութեան:

Մրազին շնորհակալութիւն Մոյսէս Գեորգի Տ. Խորեն Նպիսկոպոսին որ Հանգուցեալ Պատրիարքի հիւանդանոց մեկնելուն առաջին մէկ օրէն, պահապան հրեշտակը հանգիստացաւ անոր՝ և անձամբ հսկեց այն բո-

լորներուն և վարչութեանց, ի մասնաւոր Տօքթ. Ե. Ճիսէնեանին, Տօքթ. Ննիգոմեանին, որոնք իրենց միտքն ու սիրտը այնքան յօժարածօրէն ի սպաս դրին, փրկելու համար Մրբազան հիւանդը:

Ա. Յակոբեանց Միաբանութիւնը իր սուրբն մէջ մխիթարուած կ'զգայ ինքզինքը, ի տես և ի լուր նամագալին այն մեծ յարգանքին և սիրոյն, որուն առարկայ եղաւ իր Հանգուցեալ Պատրիարքը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՏՈՆԱՊԷՍ ՆԵՐԿԱՅ ԵՂՈՂՆԵՐ

ՀՈԳԵՒՈՐ ՊԵՏԵՐ

ԵՒ

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐ

Յունաց Ս. Պատրիարքի ներկայացուցիչը Գեր. Տ. Աթենակորոս Արքեպս., իր հետեւորդներով.

Հատինաց Պատրիարքարանի փոխանորդ Գեր. Վենսանդ ձէլլաթ, իր հետեւորդներով. Ֆրանկսկեանց Կիւսղոտի փոխանորդ Հայր Ֆրանսուա Լավալ, իր հետեւորդներով. Երուսաղէմի Անկլիքան Եպս.ի ներկայացուցիչ Բէնըն Ս. Վիթըն Տէյվիս.

Երուսաղէմի Հպտոց Եպիսկոպոս Գեր. Եագօպոս, իր հետեւորդներով.

Երուսաղէմի Ասորոց Եկեղեցւոյ Եպիսկոպոսի փոխանորդ Տէր Պուլոս.

Երուսաղէմի Հապէշաց Եկեղեցւոյ Տեսուչը, իր հետեւորդներով.

Հայ Հռովմէականաց Պատր. Փոխ. Տ. Յովհաննէս Վրդ. Գույումճեան.

Յոյն Հռովմէականաց Փոխանորդ Արշիմանտրիթ Ճիպրայիլ Ապու Սաատա.

Ասորի Հռովմէականաց Փոխանորդը.

Մարօնիթ Համայնքի Պատր. Փոխանորդ Գեր. Իլիաս Իզիատէ.

Արաբ Անկլիքան Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչ Հայր Աբէլ.

Իսլամական Բարձր Ատեանի Ներկայացուցիչ Ամին Պէյ Ապտիւլ Հատի.

Պաղեստինի Արաբ Կրօնապետի ներկայացուցիչը:

ԿԱԹՈՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՏՈՆԱՏԱՐՆԵՐ

Վսեմ. Ճեմալ Պէյ Թուրան, ներկայացուցիչ Նորին Վեհափառութեան, ինչպէս նաեւ Պաղեստինի Ընդհ. Կառավարիչը եւ Կուսակալ Երուսաղէմ Քաղաքի.

Երուսաղէմի Քաղաքապետ Անուար Պէկ էլ Խաթիպ.

Ընդհանուր Ոստիկանապետ Ռատի Պէկ Ուննապ.

Զինուորական Ընդհ. Փոխ - Հրամանատարը.

Առողջապահական բաժնի Տնօրէնը.

Թղթատարութեան բաժնի Տնօրէնը.

Անցագրային բաժնի Տնօրէնը.

Սահմանային Վարչութեան Բաժնի Տնօրէնը.

Երուսաղէմի Նահանգային Կառավարիչ Օգնական Պրն. Ն. Պաուարշի.

Երուսաղէմի Նահանգային Կառավարիչ Օգնական Պրն. Ատնան Պէյ Հիւսէյնի.

Երուսաղէմի Բժշկական Յանձնաժողովի ներկայացուցիչ Տօթթ. Ե. Նուզհա.

ԵՐԱՅԱՆԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՅԻ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐ

Պրն. Ժօզէ Քուլմբըր ներկայացուցիչ ՄԱԿ-ի Հաշտարար Յանձնախումբի.

Պրն. Ժան Ֆ. Մունիէ ներկայացուցիչ Միջազգային Կարմիր Խաչի Կեդրոնական Վարչութեան.

Օրդ. Վիլյէթ Ռուժվի ներկայացուցիչ Միջազգային Կարմիր Խաչի.

ՀԻՒՊԱՏՈՍՆԵՐ

Սըր Հիու Տաու Ընդհանուր Հիւպատոս Մեծն Բրիտանիոյ.

Պրն. Ճառ Հիւպատոս Մեծն Բրիտանիոյ.

Պրն. Ճ. Թէյլըր Քարտուղար Մեծն Բրիտանիոյ Հիւպատոսարանի.

Պրն. Կորբա Ընդհանուր Հիւպատոս Լեհաստանի.

Պրն. Ռանտուլֆ Ռուպէրթս Փոխ - Հիւպատոս Միացեալ Նահանգաց:

Պրն. Նիւվէն Հիւլզ Ընդհ. Հիւպատոս Պելճիքայի.

Պրն. Սրկերթօրուլոս Ընդհ. Հիւպատոս Յունաստանի.

Պրն. Տէսիթի Փոխ - Հիւպատոս Ֆրանսայի.

Պրն. Ալօնզօ ներկայացուցիչ Իտալիոյ Ընդհ. Հիւպատոսի.

ՇԱՀԿԵՊՍԱԿ ԶՐԿՈՂՆԵՐ

Ազակիր Միաբանութիւն Ս. Աթոռոյ.
 Յունաց Պատրիարքարանէն, Երուսաղէմ.
 Զպտոց Եպիսկոպոս Եպիսկոպոսէն.
 Զպտոց Միաբանութիւնէն.
 Գեոր. Տ. Ստուարթ, Եպս. Անգլիացւոց.
 Դիւանատունը Ս. Աթոռոյ.
 Ժառ. Վարժարան եւ Ընծայարան.
 Տեսչութիւն եւ ուսուցչական կազմ Ս. Թ.
 Վարժարանի.

Ս. Թ. Երկսեռ Վարժարան.
 Ս. Թ. Վարժարանի Մանկապարտէզ.
 Բեթղեմէի Հայ Միաբանութիւն.
 Ազգ. Տեղական Խորհուրդ, Ամման.
 Հեթումեան Ազգային Վարժարան, Ամման.
 Պարենաւորման Յանձնախումբ, Երուսաղէմ.
 Դարմանատուն Ս. Աթոռոյ
 Նոր Երուսաղէմի, Ռեմէյի, Յոպպէի եւ
 Հայֆայի Ժողովուրդէն.

Բեթղեմէի Վանքանակ Ժողովուրդէն.
 Ռըսէյֆայի Հայ Ժողովուրդէն.
 Comité International de la Croix Rouge (CICR)
 Consul General of Poland, Jerusalem.
 Consular Corps, Jerusalem.
 Mr. G. R. Taylor, Jerusalem.
 Mrs. F. Vester, Jerusalem.
 Mr. & Mrs. J. D. Whiting.
 American Colony, Jerusalem.
 Պէյրութաբնակ Պաղեստինահայեր.

Երուսաղէմացի Հ. Բարեսիրական Միութ.
 Երուսաղէմացի Հ. Բարեսիրական 14-րդ
 Մասիս Խումբ.

Հ. Մ. Ը. Մ. Երուսաղէմ.
 Հ. Մ. Ը. Մ. Ամման.
 Հ. Յ. Դ. Երուսաղէմ.
 Հայ Կարմիր Նշաշ, Երուսաղէմ.
 Տիկնանց Միութիւն, Ամման.
 Վարչ. Ս. Թ. Շրջանաւարտից Միութեան.
 Հայ Երիտասարդաց Միութիւն, Երուսաղէմ.
 Մարաշի Հայրենակցական Միութիւն.
 Հայկական Միութիւն, Երուսաղէմ.
 Ջէյթունի Հայրենակցական Միութիւն.
 Հայ Գեղարուեստասիրաց Միութիւն.
 Խմբագրութիւն Ջամ-Թաղ Լուրերու.
 «Յրէնտոս» Ռամալլան Հայ Ուս. Կողմէ.
 Յովն. Դալայեան եւ Ընկ. Երուսաղէմ.
 Տիար Վարդան Քէշիշեան, Երուսաղէմ.
 Տիար Յովսէփ Շէօնմէյեան եւ Որդի Նէմ.
 Տիար Մելքոն Յ. Պապիկեան, Երուսաղէմ.
 Տէր եւ Տիկին Ա. Տէր Դրիգորեան, Իրպիթ.
 Արսէնեան Ընտանիք.
 Գ. Թաղէոսեան Ընտանիք, Երուսաղէմ.
 Հ. Մխայեան
 Կարապետ Յակոբեան, Երուսաղէմ.
 Մնացականեան Ընտանիք, Երիբով.
 Տէր եւ Տիկին Դարբիէի Տիբպիբեան.
 Պարենաւորման Յանձն. Աշխատաւորներ.

ՅԱԻԱԿՅԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Երեւան, 1 Նոյեմբեր

Տիտուր լուրը կիւրեղ Պատրիարքի ան-
 ժամանակ մահուան, խոր վիշտ պատճառեց
 մեզի, կ'ազօթենք ամենակարողին որ ար-
 ժանի յաջորդ յը յարուցանէ ապաւոր Աթո-
 ռին եւ մեր քրիստոնէական սրբավայրերուն:
 Սուրբ Հոգիին մխիթարութիւնը Միաբանու-
 թեան. Թաղման հանդէսին Նորին Որբադ-
 նութիւնը Գարեգին Կաթողիկոս Կիլիկիոյ
 մեր ներկայացուցիչը պիտի ըլլայ: Հըրա-
 հանգած ենք բոլոր Առաքնորդներուն Սուրբ
 Պատարազ մատուցանել եւ Հանգստեան
 Պաշտօններ կատարել Երանելի Հանգուց-
 եալին քառասունքին եւ տարեկիցին առթիւ:

ԳԷՌՈՒ Զ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Յուդանանի Կովքք.

Ամման, 31 Հոկտ.

Ներկայացուցիչ Զեր Կեռագիրը Նորին
 Վեհափառութեան Թագաւորին: Մեծ վիշտ
 պատճառեց իրեն Նորին Ամենապատուու-
 թեան մահը: Նորին Վեհափառութիւնը հը-
 րամայեց ինծի ուղղելու ձեզ իր արքայա-
 կան վշտակցութիւնը եւ իր բարձր մխիթա-
 րութիւնը: Արարողութեան ներկայ պիտի
 գտնուի Երուսաղէմի Ընկ. Փոխ-Կառա-
 վարիչը:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ

ՀԱՇԻՄԻԱԿԱՆ ԱՐՔԱՅԱՆԱՆ ՍԵՆԵԱԿԻ

Լոնսոն, 31 Հոկտեմբեր

Որոշակ է կնքվել Կիրեղ Պատրիարքի մահուան համար: Կ'ազոթիմ որ Աստուած առաջնորդէ երուսաղէմի Հայ Համայնքը:

ՔԻՆԹՐՈՂՈՐԻԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Եսթնլանդ, 4 Նոյեմբեր

Թիւիւով մեծ բարեացակամութիւնը զոր Ամենապատիւ Կիրեղ Պատրիարքը յայտնած էր իրենց եկեղեցիին հանդէպ, Սկովտիոյ եկեղեցւոյ Անդրժովային Վարչութիւնը կը մատուցանէ ազօթալից վշտակցութիւնը ձեր մեծ կորուստին առթիւ:

ԱԼԷՔՍԱՆՏՐ ՔԻՆԿ

Կ. Պոլիս, 1 Նոյեմբեր

Որոշակ է յաւանք մահը Ամենապատիւ Կիրեղ Պատրիարքին: Յաւակցութիւններ Առաքելական Աթոռոյ Միաբանութեան անդամներուն:

Պատրիարքական Տեղապահ
ԳԵՌՈԳ ԲՐՔ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ

Ամստըմ, 3 Նոյեմբեր

Իմ անկեղծ վշտակցութիւններս կորուստին համար Հանգուցեալ Մեծ Պատրիարքին:

ՆԱԽԱՊԷՆԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԴԻՏԱՆԻՆ

Բարիզ, 30 Հոկտեմբեր

Պատրիարքի զգածուած մեր յարգուած ու սիրելի Պատրիարքի մահուան համար, կը խնդրենք ձեզմէ և Միաբանութիւնէն ընդունիլ մեր անկեղծ ցաւակցութիւնները մեր մեծ կորուստին մէջ:

ԳԱԼՈՒՍԻ ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ

Նիւ Յօրք, 1 Նոյեմբեր

Որոշակ է զգածուած ենք, իմանալով Պատրիարքի վախճանումը, Հաճեցէք ընդունիլ մեր խորին վշտակցութիւնները ձեր կորուստին համար, և հաղորդել զայն ձեր միաբանութեան անդամներուն և համայնքին:

ԱՐՇԱԿ ԳԱՐԱԿԻՉՉԵԱՆ

Հ. Բ. Ը. Մ. Նախագահ

Գահիրէ, 29 Հոկտեմբեր

Վշտագին անանկեղծ եկանք վաղահաս մահուան լուրին վրայ սիրելի Պատրիարքին ինկած իր պարտականութեան ձաճառն վրայ: Միաբանութեանդ կը յայտ-

նենք մեր խոր ցաւակցութիւնները: Կ'ենթադրենք որ յաղարկագործութիւնը անդիպիտի ունենայ երուսաղէմի մէջ: Ամէն պարագայի տակ հաճեցէք իմացնել այս մասին ըլլալիք կարգադրութիւնները:

ՄԱՍՐԵՐԻ ԱՐՔ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ

Նիւ Յօրք, 30 Հոկտեմբեր

Որոշակ է զգածուած Պատրիարքի յանկարծակի մահուան համար, Կս և միաբան եղբայրներս կը մասնակցինք հոս Միաբանութեան խոր վշտին: Հանգիստ իր հոգիին, թող Տէրը անսասան պահէ Ս. Յակոբայ Աթոռը որուն համար ան իր կեանքը կ'հաբերեց:

ՏԻՐԱՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Պուէկնոս Ալեքս, 30 Հոկտեմբեր

Որոշակ է զգածուած Պատրիարքի մահը: Տէրը միաբանութիւնը և պաշտպան հանգիստեալ Պատրիարքական Աթոռին:

ՆՈՒՒՐՈԿ ԳՐԻԳՐԻՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Լոնսոն, 29 Հոկտեմբեր

Կ'ողբամ իմ ժողովուրդիս անանկեղծ և ցաւալի մահը Նորին Ամենապատուութեան Կիրեղ Պատրիարքի: Հաճեցէք ընդունիլ մեր խորին ցաւակցութիւնները:

ԱՐՏԱՒՈՋԷ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Հալեպ, 29 Հոկտեմբեր

Որոշակ է զգածուած ենք Կիրեղ Պատրիարքի անդարձանելի կորուստին համար: Կը ներկայացնենք վշտագին ցաւակցութիւնները Հալեպի Թեմին, Սրբոց Յակովբանց Միաբանութեան: Կ'ազօթենք Հանգուցեալի հոգւոյն համար:

ԶԱՐԱՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Նիկոպոլ, 29 Հոկտեմբեր

Որոշակ է զգածուած ենք Կիրեղ Պատրիարքի մահուան գոյժը: Ժողովականներու և Կիպրոսի Հայ Համայնքին կողմէ կը մատուցանենք մեր վշտակցութիւնը Ս. Յակոբանց Միաբանութեան, Հայ եկեղեցիի այս մեծ կորուստին համար:

ՂԵՒՈՆԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Պալատ, 30 Հոկտեմբեր

Կիրեղ Պատրիարքի մահը խոր ցաւ պատճառեց: Ընդունեցէք ցաւակցութիւններս: Աստուած թող պահպանէ Պատրիարքական Աթոռը և Սրբոց Յակոբանց Միաբանութիւնը:

ՌՈՒԲԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Բաբիգ, 29 Հոկտեմբեր

Սոսկալի տնուրեքի մեծ տնակակալ մահուան համար Կիւրեղ Պատրիարքի, Կ'աղօթենք իր հոգիին համար, և կը մատուցանենք անկեղծ ցաւակցութիւններ մեր սիրելի Միաբանութեանը:

ՄԱՄԲՐԷ ԱՐՔ. ԳԱՅԵԱՅԵԱՆ

Լոնտոն, 31 Հոկտեմբեր

Հաճեցէք ընդունել և հաղորդել Սուրբ Եկեղեցւոյ Միաբանութեան խորին վշտակցութիւնը Ս. Սարգսի Հոգաբարձութեան, այն մեծ կորուստին համար որ մեր եկեղեցին դա մեր ազգ. կրօնական տարածած մահովը փաճեցնել սիրտած ու յարգուած Պատրիարքին որ անկասկած իր կեանքը կարճեցուց իր պարտականութեան բարձր գիտակցութեամբը այս խռովիչ տարին: Բայց չըջանիր, Պ, էքսերեքան և ես մեր վշտակցութիւնը և յարգելիք մեծարանքը կը յայտնենք մեծ Եկեղեցականին ու բարեկամին:

ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Փանիրե, 29 Հոկտեմբեր

Սրտագին վշտակցութիւններ և անկեղծ ցաւակցութիւն մեծ և անդամանելի կորուստին համար մեր յարգելի և սիրուած Կիւրեղ Ս. Պատրիարքին:

ՃԱՆԻԿ ՉԱԿԷՐ

Պուրտք, 20 Նոյեմբեր

Ընդունեցէք մեր թեմին ամենախորին ցաւակցութիւնը Կիւրեղ Պատրիարք Հօր զառնադէտ վաթճախման առթիւ: Սգաւոր հոգեով Ձեզ հետ կ'ողորմենք այս մեծ կորուստը: Աստուած լուսաւորէ Հանգուցեալ հերոս Պատրիարքի հոգին և անասան պահէ Հայոց Ս. Աթոռները:

ՎԱՅԻՔԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Հալեպ, 29 Հոկտեմբեր

Պորին ցաւակցութիւններ Կիւրեղ Պատրիարքի մահուան առթիւ: Կ'աղօթենք Հանգուցեալին հոգւոյն և Հայ Եկեղեցիի բարգաւաճութեան համար:

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀԱՆՈՒՄ

Հալեպ, 29 Հոկտեմբեր

Պորին վշտակցութիւններ Կիւրեղ Պատրիարքի ցաւալի մահուան առթիւ: Կը մատուցանենք անկեղծ ցաւակցութիւններով:

ԸՆԴՆԱՆՈՒՄ ԽՈՐՀԱՆՈՒՄ

Հալեպ, 29 Հոկտեմբեր

Անկեղծ ցաւակցութիւններ Կիւրեղ Պատրիարքի մահուան առթիւ:

ՔԱՆԱՔԱԿԱՆ ԽՈՐՀԱՆՈՒՄ

Իսթանբուլ, 1 Նոյեմբեր

Կիւրեղ Պատրիարքի վաղահաս մահը տխրեցուց Ջուլֆայի համայնքին բոլոր անդամները: Մեր սրտագին ցաւակցութիւնները Միաբանութեան:

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀԱՆՈՒՄ

ԻՐԱՆԱՆ՝ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ

Թեհրան, 30 Հոկտեմբեր

Պատրիարքի մահուան գոյժը խորունկ ցաւ պատճառեց: Եթէ օր սուգ կը հրամայենք և կը մատուցանենք մեր պաշտօնական և անկեղծ ցաւակցութիւնները: Հաղորդեցէք թաղման թուականը:

ԹԵԽՐԱՆԻ ԽՈՐՀԱՆՈՒՄ

Թալիզ, 11 Նոյեմբեր

Որպէս կ'ողորմենք կանխահաս մահը Կիւրեղ Պատրիարքին:

ՓՈՆԱՆՈՐԴ ՏԷՒԻ ԿԱՐԱՊԵՏ

Կալկաթ, 31 Հոկտեմբեր

Հայ Համայնքը և կրօնական դասը խորապէս զգածուած է ընդհանուրին կողմէ յարգուած Կիւրեղ Պատրիարքի մահուան համար: Հաճեցէք ընդունել բոլորիս սրտագին ցաւակցութիւնները:

ՀՈՐԱՍԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Լոնտոն, 2 Նոյեմբեր

Լոնտոնի Հայ Համայնքի խոր վշտակցութիւնը այն մեծ կորուստին համար զոր մեր եկեղեցին ու ազգը ունեցան յանձնի սիրեցեալ ու յարգելի Պատրիարքին:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ

Բաբիգ, 29 Հոկտեմբեր

Իմացանք մեծարելի Պատրիարքի մահը: Պորին ցաւակցութիւններ այն անողոք կորուստին՝ զոր կը կրեն Հայոց եկեղեցին և իր հաւատացեալները:

ԲԱՐԻՋԻ ՀԱՌՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ՀՈՐԱՍԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԿԱՆ

Ասիա Ապապա, 9 Նոյեմբեր

Ի գիմայ Հայ Եկեղեցւոյ ու Համայնքին կը յայտնենք մեր ցաւակցութիւնները և երկնային մխթարութիւն կը հայցենք միաբանութեան համար:

Կէ՛ՅՎ Հէ՛ՐԵԱՆ, ՔԱՀԱՆԱՅ
ԵՒ
ՍԱՄՈՒԷԼ ՊԷՀԷՍՆԻԼԵԱՆ

Աղեմանդրիա, 29 Հոկտեմբեր

Զգածուած ցաւակցութիւնները Աղեքսանդրիոյ Հայ Գաղութին, Կիւրեղ Պատրիարք Իսրայէլեանի անողօք կորուստին առթիւ:

ՍՄՐՏԻԿ ԶԱՐԲԱՆԷԼԵԱՆ
Նախ. Բաղաբալան Ժողովոյ Աղեմանդրիոյ
Հայ Գաղութին

Սան Ֆրանցիսկո, 6 Նոյեմբեր

Կ'ողբանք մահը Կիւրեղ Պատրիարքին, կ'զգանք ծանր կացութիւնը Միաբանութեան: Աստուածային Առաջնորդութիւն և պաշտպանութիւն կը մազթենք Ս. Երկրի մեր եղբայրներուն:

ԶԳՕՆ ՎԱՐԳԱՊԵՏ

Նիւ Եօք, 29 Հոկտեմբեր

Զգածուած եմ Պատրիարքի անհաւատալի մահուան համար, որուն կեանքը ծառայութեան եւ զոհողութեան շրջան մը եղաւ: Աստուած ընդունէ և հանգիստ պարգեւէ իր հոգւոյն: Կը մասնակցինք Միաբանութեան խոր վշտին:

ԵՆՈՐԶԲ ՎԱՐԳԱՊԵՏ

Հեմլընիլ, 3 Նոյեմբեր

Մեր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնենք ձեզի և միաբանութեան Կիւրեղ Պատրիարքի մահուան առթիւ:

ՀՄԱՅԵԱԿ ՎԱՐԳԱՊԵՏ

Լոնտոն, 1 Նոյեմբեր

Կ'ողբանք մահը Պատրիարքին: Աստուած Ս. Աթոռը հաստատ պահէ:

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՐԳԱՊԵՏ

Վիեննա, 3 Նոյեմբեր

Անկեղծ ցաւակցութիւններ:

ԵՂԻՇԷ ՔԱՀԱՆԱՅ ԻԽԹԻԺԵԱՆ

Իպրահիմիլի, 31 Հոկտեմբեր

Զգածուած ցաւակցութիւններս ու խոր վիշտս Ս. Պատրիարքի անակնկալ մահուան առթիւ:

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ՔԱՀԱՆԱՅ ՈՍԿԵՐԻԶԵԱՆ

Պոմպէյ, 28 Նոյեմբեր

Հաճեցէ՛ք հաղորդել սրտազին ցաւակցութիւնները Պոմպէյի Հայ Համայնքին կողմէ հանգուցեալ Ամեն. Տ. Կիւրեղ Պատրիարք Իսրայէլեանի ցաւալի մահուան առթիւ: Հոգեհանգստեան պաշտամունք մատուցուեցաւ իրէկ երջանկայիշատակ Պատրիարք Հօր հոգւոյն ի հանգիստ:

ՀՈԳԵԻՈՐ ՀՈՎԻԻ ՊՈՄՊԷՅԻ

Լաքսթօր, 8 Նոյեմբեր

Կ'ողբամ մեծ կորուստը Նորին Ամենապատուութիւն մեր Պատրիարք Հօր և կը մասնակցիմ Սուրբ Աթոռոյ սուգին:

ՀԱՅՐ ԱՐՆԱՔ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Լիլընքօն Իլինցու, 24 Նոյեմբեր

Անակնկալ մահը սիրեցեալ ուսուցչիս, Նորին Ամենապատուութեան Կիւրեղ Պատրիարքի ցնցեց զիս: Կը մասնակցիմ միաբանութեան վիշտին: Աստուած իր հոգւոյն յաւիտեանականութիւն պարգեւէ:

ՎԱՐԳԱՆ ՔՀՆՅ. ՄԿՐԷԱՆ

Իսթանբուլ, 3 Նոյեմբեր

Շնորհակալութիւններ արտայայտուած ցաւակցութեան համար Միաբանական Ուխտի կողմէ, խորապէս ողբալով մեծ կորուստը և վաղահաս մահը իմ սիրեցեալ եղբոր Կիւրեղ Պատրիարքի, ես և պարագաներս կ'աղօթենք որ իր հոգին միջնորդ ըլլայ ամենակարողին մեր եկեղեցւոյ բարեօրութեան համար:

ՔՈՅՐ ԵՂԻՍԱԲԵԹ

Նիկոսիա, 29 Հոկտեմբեր

Միւլըտեան Հաստատութեան Վարչութիւնը կը յայտնէ իր սրտազին խոր ցաւը Կիւրեղ Պատրիարքի մահուան համար:

ՈՍԿԵԱՆ

Բեթղեմ, 5 Նոյեմբեր

Մեծապէս ազդուեցանք իմանալով մահը Հայոց Պատրիարք Կիւրեղ Երկրորդին, բայց բարի գործերը որոնք ան իր ետին կը ձգէ, պիտի իր յիշատակը յաւերժացնեն ու պիտի մեղմեն իր մահուան աղէտը:

ԻՊՐԱՀԻՄ ՏԱՔՏԱՔ ՐԻՖԱԻ ԷԼ ՀԱՄՄՈՒՏ
Կառավարիչ Բեթղեմի Ընդհ. Հրմոռ. Բեթղեմի
Նահանգին Նահանգին

Նապլուս, 3 Նոյեմբեր

Իմ անկեղծ ցաւակցութիւններս կ'ուզեմ ձեզի, միաբանութեանդ:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴԱՏԱԽԱՋ

Երիվով, 3 Նոյեմբեր

Ստիպողական պատճառ մը կ'արգիլէ զիս Ներկայ ըլլալու թաղման: Կը մասնակցինք ձեր վշտին, կորուստին համար Նորին Ամենապատուութեան Հանգուցեալ Պատարաքին:

ՍԱՊՐԻ ԽԱՆԱԾ ԵՐԻՎՈՎԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ

Բարիդ, 30 Հոկտեմբեր

Ստացայ ցաւալի հեռագիրը յանկարծակի եկած Կիրեղ Պատրիարքի անակնկալ մահուան համար: Կը մասնակցիմ Պատրիարքական Աթոռի սուգին: Կ'ուզենք ձեզի և Ս. Յակոբայ Միաբանութեան զգածուած խորին ցաւակցութիւններ, կ'աղօթենք Հանգուցեալ Պատրիարքին Հոգւոյն հանգիստին համար հայցելով Աստուածային պաշտպանութիւն Պատրիարքական Գահին և Աստուածային իմաստութիւն ձեր միաբանութեան իրենց նոր պատասխանատուութեանց մէջ:

ՄԻԹՐ ՍԵԻԹՈՆՔԵԱՆ

Գամասկոս, 4 Նոյեմբեր

Կը մասնակցինք ձեր վիշտին, անկեղծ ցաւակցութիւններ:

ՆԱԶԱՐԷԹ ԵԱԿՈԻՊԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ

Ֆրէզիո, 8 Նոյեմբեր

Հաճեցէք ընդունիլ սրտագին վշտակցութիւններս Կիրեղ Պատրիարք Իսրայէլեանի կորուստին համար: Աստուծոյ միութարութիւնը բոլորիդ:

Ա. Գ. ԵԱԶԸՃԵԱՆ

Ամման, 4 Նոյեմբեր

Անկեղծ ցաւակցութիւններս:

ԱՊՈԻՍՏՈՒԱՆ

Երուսաղեմ, 2 Նոյեմբեր

Հաճեցէք ընդունիլ խոր և անկեղծ ցաւակցութիւններս զգածուած արտայայտութիւններով:

ԷՏՎԱՐՏ ՄԻՇԷԼ

Պէյրուս, 31 Հոկտեմբեր

Ողբացեալ Պատրիարքի մահուան առթիւ հաճեցէք ընդունիլ ի սրտէ ցաւակցութիւններս:

ԿԱՐԱՊԵՏ ՔԱՅԱԽԱՆ

Ամման, 3 Նոյեմբեր

Մեր խորին ցաւակցութիւնները մեծ կորուստին համար:

ՏՕՔԹ. ՍՈՒՐԷՆ ԷԹԵԷՄԷՋԵԱՆ

Գահիրէ, 6 Նոյեմբեր

Սրտապէս ազդուած ենք ողբացեալ Պատրիարքի անողոք կորուստին համար:

ՀԱՅԿ ԲԱԼԶԱՆԵԱՆ

Գահիրէ, 6 Նոյեմբեր

Սրտապէս ազդուած ենք ողբացեալ Պատրիարքի անողոք կորուստին համար:

ՄԱՐԻ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Նիկոսիա, 4 Նոյեմբեր

Քորին ցաւակցութիւններ:

ԿԷՊԷԼԵԱՆ

Նիկոսիա, 30 Հոկտեմբեր

Կողբանք վաղահաս կորուստը Նորին Ամենապատուութեան: Քորին ցաւակցութիւններ:

ԹԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ԿԱՐՊՈՍ ԵՍԱՅԵԱՆ

ՎԱՀՐԱՄ ՄԱՎԵԱՆ

Լառնաֆա, 29 Հոկտեմբեր

Քորին ցաւակցութիւններ:

ԱՆՈՒՇԱԻԱՆ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

Լոնտոն, 31 Հոկտեմբեր

Հաճեցէք ընդունիլ մեր անկեղծ ցաւակցութիւնները սիրելի Պատրիարքի մահուան համար:

ՊԵՏՐՈՍ ՀԻՆԴԼԵԱՆ

Գահիրէ, 2 Նոյեմբեր

Ծաւակցութիւններս Պաղեստինի Հայոց ողբացեալ Պատրիարքին:

ՏԻՐԱՆ ԿԻՐԵՂԵԱՆ

Յ Ա Ի Ա Կ Յ Ա Կ Ա Ն , Ն Ա Մ Ա Կ Ն Ե Ր

VICARIATE OF THE SYRIAN METROPOLITAN
IN PALESTINE AND THE HASHIMITE KINGDOMST. GEORGE'S CLOSE
JERUSALEM

Rev. Father Paul Gelph.

October 29th, 1949.

Vicar of the Syrian Metropolitan, J'lem

Dear Archbishop,

I received your letter dated 29th Oct. announcing the death of His Beatitude Archbishop Guregh H Israelian, Armenian Patriarch of Jerusalem.

I was extremely sorry for the loss of this venerable and beloved Patriarch.

Please, extend my deepest condolences to His Grace, the Vicar of the Patriarchate; the Abbot and Priests of St. James' Convent.

Hoping them to select an efficient successor.

Homs, 18. 11. 49

Copy-translation of
original arabic letter from
IGNATIUS, PATRIARCH OF ANTIOCH.

DELEGATIO APOSTOLICA

Jerusalem, 2nd November, 1949.

c/o Italian Hospital, Amman

Most Reverend Father,

Here at the Italian Hospital at Amman, where I am yet detained by illness, I have learned, with sorrow, of the death of your revered and beloved Patriarch.

I hasten to express to you my sentiments of sincere and profound condolences for the great bereavement sustained by the Armenian Community.

With sentiments of personal regards to you, I remain, Most Reverend Father,
Yours devotedly in Xto.

Monsg. Gustavo Testa.

Tit. Archbishop of Amasea,
Apostolic Delegate and Regent of the
Latin Patriarchate at Jerusalem.

(Ուղղում Հայոց Պատրիարքարանին)
(Ռուսերէն թարգմանում)

Երուսաղէմ, 3 Նոյեմ. 1949

Պարագլխ ցաւում եմ եւ վշտակից
կիրեղ Բ. Ի մահուան առթիւ: Յիշողութեան
մէջ տպաւորուած են իմ երկու տեսակցութիւններս Նորա Հեա, և հոգեւոր
խօսակցութիւններս:

Ազօթում եմ Նորա հանգստեան համար
բոլոր սուրբերի Աստուծոյ թաղաւորութեան
մէջ: Յաւերժ լինի յիշատակը Նորա:

Ստանալով Ձեզանից տխուր հաղորդագրութիւն և հրաւէր Նորա թաղման և անկողով ցանկութիւն ունենալով յուշարկաւորել գէպի իւր յաւիտենական հանգիստը, ամսոյ 8-ին հին քաղաքը գնացի: Իսրայէլի պետութեան կողմից ես անցաթուղթ ունեւի և ենթադրում էի, որ Ձեր կողմից հոգացուած կը լինի արարական վիզան: Սահմանազուխը գալով, տարաբաղաբար չգտայ զայն:

Տեսուչ Պաղեստինի Ռուսական
Ուղղափառ Հոգեւոր Առաքելութեան
ԼԷՄՆԻԴ ԿԱՐԴԻՆԱՅՏ

OLD POLISH HOSPICE

Jérusalem, le 5 Novembre, 1949

A Son Excellence,
Le Vicaire Patriarcal du Couvent
Arménien de St. Jacques,
à Jérusalem

Excellence,

C'est avec grand chagrin que nous avons appris la nouvelle douloureuse de la perte irréparable de Sa Béatitude Monseigneur Guregh Israelian, Patriarche des Arméniens et de la Congrégation de St. Jacques à Jérusalem. Aussi en mon nom et au nom de la Communauté Catholique Polonaise de la Palestine présentons nos sentiments de condoléance les plus profonds à cette occasion.

Le votre tout dévoué

CANON ETIENNE PIETRUSKA

Recteur de la Communauté
Catholique Polonaise de la
Palestine, en Jérusalem.

BRITISH CONSULATE-GENERAL
JERUSALEM

October 28th, 1949.

Sir,

I and my staff have learnt with the deepest regret of the death of His Beatitude Guregh Israelian II and I hasten to offer the Armenian clergy and laity of Jerusalem my most sincere condolences at the grave loss they have sustained in the passing of a patriarch of such high standing and great qualities. His Beatitude will be deeply mourned not only by his own community but by the many personal friends he has made in this City, and I and many members of my staff will feel his passing as a great personal loss.

I have the honour to be,
Your Grace's obedient servant,

SIR HUGH DOW
CONSUL-GENERAL

BRITISH CONSULATE-GENERAL
JERUSALEM

4th November, 1949.

Sir,

On learning of the death of His Beatitude Guregh II Israelian, I at once informed His Majesty's Government of the sad event.

I have now been instructed to convey to Your Grace and to the Brotherhood of St. James, on behalf of the Secretary of State, the condolences of His Majesty's Government at the regretted decease of this great man whose relations with them, extending as they have done over a long period of years, have always been marked by the greatest cordiality and mutual respect.

I have the honour to be,
Your Grace's obedient servant,
(HUGH DOW)
His Majesty's Consul General.

CONSULAT GÉNÉRAL DE FRANCE
EN PALESTINE

Jérusalem, le 31 Octobre 1949

Monseigneur le Vicaire
Patriarcal Arménien
Jérusalem

Monseigneur,

C'est avec une peine réelle que j'ai appris le décès à Beyrouth de Sa Béatitude Monseigneur Guregh II Israelian, Patriarche arménien grégorien de Jérusalem.

Je connaissais la piété, la haute culture du prélat et son dévouement pour l'Eglise arménienne. Son âge laissait espérer qu'il pourrait encore pendant de longues années se consacrer à Sa mission. Sa disparition à un moment où toutes les Eglises chrétiennes doivent manifester leur présence vivante à Jérusalem et défendre plus que jamais les Lieux-Saints m'affecte profondément. Je vous prie de

bien vouloir agréer, Monseigneur, l'expression de mes condoléances émues.

M. René Neuville, Consul général de France, est actuellement à Paris. Je savais dans quelle estime il tenait Sa Béatitude: je lui ai immédiatement fait part de la triste nouvelle.

Veillez croire, Monseigneur, aux assurances de ma très haute considération.

CONSULAT GÉNÉRAL DE L'IRAN
JERUSALEM

3rd November, 1949

The President of
The Armenian Community of St. James,
Jerusalem

Dear Sir,

It was with the deepest sorrow that I heard of the death of His Beatitude Archbishop Guregh II Israelian, Armenian Patriarch of Jerusalem. I knew the Patriarch personally, as indeed a noble and great man, and feel I cannot express adequately my sympathy with you and all armenians in their great loss.

Please accept, once again, the expression of my very deepest sympathy, and condolences.

Yours sincerely
A. SEYGHAL

(Ուղղուած Տ. Եղիշէ Վրդ. Տէրութեանին)

Յոկոբ, 25 Նոյեմբեր 1949

Գեր. Հայր Սուրբ,

Մեծ վիշտ և խոր յուզում պատճառեց ինձ Նորին Ամենապատուութիւն՝ Տ. Կիւրեղ Բ. Ս. Պատրիարքի մահուան գոյժը: Անոր հետ որպէս եպիսկոպոս օծակից եղբայրներ էինք եղած:

Նա վառքին արժանաւոր ու սիրուած պատրիարքն էր, թէ Միաբանութեան և թէ բազմաազար հայ աղէտեալներուն հոգաւորական թաղանթի հայր ճանցուած էր, որուն գուռն ալ կ'աջակցէիք ամէն կերպով:

Այսօր ամբողջ ազգը խոր վշտով կը սգայ անոր մահը: Որովհետեւ Կիւրեղ Պատրիարք զեւ գործելու առոյգ շրջանին մէջ

էր, և թէ քաղաքական նկատումով ալ շատ գէշ ժամանակի հանդիպեցաւ այսպիսի արժանաւոր ու պիտանի անձի մը կորուստը:

Սակայն չենք յուսահատիր, մեծ է ու զորութիւնը Աստուծոյ, և կը յարուցանէ ուրիշ արժանաւոր մը որպէս յաջորդ հանգուցելոյն: Որք ու անպաշտպան չթողուր ազգին այդ մեծ ու փառապանծ հաստատութիւնը և Սթորը Առաքել. Սրբոց Յակոբեանց, ի միութարութիւն Ձեզ և մեզ, ամբողջ Միաբանութեան, տեղիդ ժողովուրդին և ամբողջ ազգին:

Թէ Ս. Պատրիարքին խիստ ցաւալի մահը և թէ Ձեր տեղապահ ընտրուիլը թերթերէ և նամակներէ միայն տեղեկացանք բաւական ուշ:

Տեղիս Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը յայտնելով իր ցաւակցութիւնը ինձ հետ երկնային միութարութիւն կը հայցէ Ձեզ:

Նաև շնորհաւորելով Ձեր տեղապահութեան բարձր պաշտօնը կը մաղթէ Ձեզ համբերութիւն, և աստուածային առաջնորդութիւն, որոնցմով կրնաք արդարացնել այն զստահութիւնը որ ունեցան Ձեր վրայ զՁեզ ընտրողները և ըլլալ ուրիշութիւն և միութարութիւն մերձաւոր և հեռաւոր բոլոր հայերուն համար:

Այս պահուս ամերիկեան թերթերու մէջ տեսանք յանկարծ Ս. Յարութեան Տաճարին մէջ պատահած հրդեհի մասին հեռագիրներ:

Այս ալ ցաւալի լուր մը ինքնին, քանի որ այս առիթ ալ մեր վանքը կը մատնուի մեծ մտահոգութեան և նիւթական կորուստը դարմանելու համար գուցէ նոր պահողութիւններու, արդէն ունեցած կարգ մը զբօսարուքներէ մէջ:

Սակայն կը կրկնեմ յուսահատելու չենք: Մեր ազգը այսպիսի վիշտերու եւ կորուստներու շատ է զիմազրաւեր իր հաւատքին ու ժողովրդի ու բարձր պահեր է իր պատիւն ու նկարագիրը:

Տէրը Ձեզի հետ ըլլայ և առաջնորդէ իր իմաստութեամբն ու առաւապարդն օրհնութիւնովը:

Եղբայրական սիրոյ ողջունելու Առաջն. Տեղապահ Հայոց Գալիֆ. ՎԱՐԴԱՆ ԱՐՓԵՊՍ. ԳԱՍԿԱՐԱՆԻ, ի դիմաց Ազգ. Կ. Վարչութեան ԿԻՊ. ԱՐՂ. ԳԱԼԵԱՆԻԱՆ

(Ուղղուած Ս. Աթոռոյ Միաբանութեան)

+1

Տիրաբ., 31 Հոկտ. 1949

Պարտիան զիշտով իմացանք Ս. Աթոռոյ և Հայ Եկեղեցւոյ մեծ կորուստը՝ յանձին Ամեն. Տ. Կիւրեղ Ս. Պատրիարքին, որ եղած արի ու կորովի Գահակալ մը Ս. Յաւորեանց Առաքելական Աթոռին, և ինկաւ իր պարտականութեան գլուխը անվեհեր կեցած՝ իրեւ քաջ հովուապետ մը:

Ի սրտէ կը ցաւակցինք Ս. Աթոռոյ սղակիր Միաբանութեան ու մեր Միաբանակից եղբայրներուն՝ մաղթելով Ս: Հոգ. ւոյն մխթարութիւնը, և Աստուծոյ հովանին Ս. Աթոռին վրայ:

Կ'ազօթենք որ Տէրը թիւ լոյս երեսաց իւրոց հանգուցանէ զհոգի վախճանեալ Պատրիարքին, և արժանաւոր յաջորդ մը շնորհէ Ս. Աթոռին:

Վշտակիր սիրտով

Ազօթակից

ՍԻՈՆ ՆՊՄ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

(Միաբան Ուսեմ Սերգ Յակոբեանց Երեսպագայ)

(Ուղղուած Ն. Ս. Օ. Գարեգին Կթղ.ի)

Պէյրոս, 29 Հոկտ. 1949

Վեհափառ Տէր,

Մեծ ցաւով իմացայ Ամենապատիւ Տէր Կիւրեղ Սրբազան Պատրիարքի մահուան գոյժը և Պաղատինի այժմեան քաղաքական պարագաներուն մէջ, Նորին Ամենապատուութեան ման իրաժամանակ ազգային տեսակետով մեծ կորուստ մըն է: Կամք Տեսան աշուհանդերձ օրհնեալ լիցի:

Կը խորհմ որ բարեհաճիք, Վեհափառ Տէր, ընդունի խորին ցաւակցութեան հաւատարմը, ազօթներովս հանդերձ ի հանգիստ հանգուցեալ Սրբազանին հոգւոյն: Հաճեցէք նաեւ հաղորդել ցաւակցութեան զգացուցեալ Երեսպագային Պատրիարքութեան և Միաբանութեան Լուսարարապետ և անշուշտ ներկայացուցիչ՝ Գերապատիւ Տէր Եղիշէ Վարդապետին:

Ի համբար Ս. Անյոյն

Ճերդ Ս. Օծութեան

ՀԱՅՐ ԹՈՎ ՀԱՆՆԵՒ ՎՐԴ. ՄՐՍՏՐԵԱՆ

(Յիսուսեան Միաբան)

(Ուղղուած Տ. Եղիշէ Վրդ. Տէրտէրեանի)

Գանդէ, 1 Նոյեմ. 1949

Սրտի ամենախորունկ ցաւով լսեցինք Նորին Ամենապատուութիւն Ս. Պատրիարք Հօր անհնկալ ու սարսաղ դեցիկ ժահուած մասին:

Տակաւին քանի մը օրեր առաջ իրմէ կը ստանայի նման մը, որուն մէջ կը յիշէր թէպէտեւ որ կը տառապէր կողերու ցաւէ մը և սակայն կը յուսար անցընել զայն էլ-Համմէի տաք ջուրերը երթանով:

Ի՞նչ դարանակալ ու անողոր ցաւ էր ուրեմն որ այդպէս յանկարծակի ու զանաւորեան զգեստեց զայն փարձեալ սուգի սեւ ու հաւաւոր քողը նետելով Ս. Աթոռին վրայ և կարեղէր խոցելով Միաբանութեան սիրտը:

Միծ է կորուստը: Լուսահոգի Ս. Պատրիարք Հայրը եղաւ այն բացառիկ հովուապետներէն որ ֆիզիքական ու մանտանդ հոգեկան աննուաճելի ուժ ու կորով ցոյց տուաւ անցընելու համար Ս. Աթոռը, Միաբանութիւնն ու ժողովուրդը հուրի ու սուրի մէջէն և հասցնելու ապահով նաւահանգիստ: Պարմիր ծովէն անցքէն յետոյ սակայն, անապատի տուայտանքներու ժամանակ ալ մանաւանդ Երեսպագէ մը կը կապ ըստէր Անոր խիզախ առաջնորդութեան:

Օրհնեալ ըլլայ իր անմոռաց յիշատակն ու բարի անունը: Սև Աստուած օգնական Ս. Աթոռին — Ցաւակցութիւններս ձեզի և Միաբանութեան:

Եղբայրական սիրով
ազօթակից

ՏԻՐԱՅՐ ՎՐԴ. ՏԵՐՎԻՇԵԱՆ

(Ուղղուած Տ. Եղիշէ Վրդ. Տէրտէրեանին)

Ֆիլաթելիա, 5 Նոյեմ. 1949

Սիրելի Հ. Եղիշէ

Հին օրերու տրամութեամբ մը լեցուց զիս, մեծ անհնկայանքէն եղող այն լուրը, զոր Հոկտեմբեր 29-ի կանուխ առաւօտուն հեռախօսեց ինձի երիտասարդ մը, կարգացած ըլլալով վախճանումը Երեսպագէի մահին. Տ. Կիւրեղ Ս. Պատրիարքին, ամբիկեան թերթի մը մէջ:

Նոյեմբեր 6-ի կիրակիին հոգեհանգըստեան պաշտամունք պիտի կատարուի ոչ իրան ֆիլատելիոյ Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ, այլ նաեւ Հիւս. Ամերիկայի բոլոր Հյո. Եկեղեցիներու մէջ, ի հանգիստ հոգւոյն Երեսպագէի հանգուցեալ Պատրիարքին:

Վստահ եմ թէ Աստուծոյ նախախնամող աջը ու հովանաւոր աչքը պիտի չպակտի առաջնորդող ներկայութիւն մը ըլլալէ, մեր ազգին է՛ն նուիրական սրբութիւններէն եղող Ս. Յակոբայ Տաճարին ու միաբանութեանդ ուխտեալ եղբայրներու հոգի-կամարներուն ներքեւ: Ան՝ որ իր անհատական իրաւ թայց իրաւ ու իրագործող շնորհովը գիտցաւ կորով ու տոկունութիւն բաշխել հանգուցեալ կիւրեղ Պատրիարքին, և զայն ըրաւ արժանաւոր գործիւ մը իր կամքին, առաջնորդելու համար մեր խաղաղասէր ժողովուրդը պատեարազմի կրակին ու ար-հաւիրքին մէջէն, նոյն այդ աստուծոյն շնորհովը պիտի բաշխէ տակաւին իր քաղցրութեան և քմատութեան շնորհը, որպէսզի վերջին արհաւիրքներու զօտիէն անձնաւոր հաստատակամութեամբ անցնող Երուսաղէմի մեր եզինուորեալ եկեղեցին՝ մտնէ Աստուծոյ ու ազգին ծառայելու իր ճշմարիտ ու ազնուագոյն կոչումին մէջ:

Որքան ալ վաղահաս նկատենք բաժանումը՝ Ս. Յակոբայ Աթոռի գոհրդուրանքով փարող, և իր կեանքին լաւագոյն ուժերը մայրաժանքի պահպանութեան նշուարներով հանգուցեալ կիւրեղ Պատրիարքին. ու, որքան ալ խորունկ ճնշէ կորուստը և պահպիլը Ս. Յակոբի քանթեղին յարած ու անոր առկայածութիւն սիրովը ճենճերող մէն մի հոգիին, այնուամենայնիւ պիտի չուզենք որ մթաճնի ճրագը մեր հաւատքին ու սիրոյն՝ հանդէպ Հայց. Եկեղեցոյ նուիրական սրբութիւններուն:

Հեռաւոր ու պանդուխտ իմ հոգին կաբօտով կը նայի Աթոռի բարձունքին, տեղանելու համար մեր հայրերէն մեկի իշնող հին ու խորունկ յոյսերուն ու հաւատքին ամրոցը կրկին զեղակերտ ու երկնասլաց: Մեր հոգիները, սեւեռուն նոյն տեսիլքին, սրտառու ազօթք մը միայն ունին, որ չգաղթի հսկումը Աստուծոյ պայծառ աչքին, երկնաբարձ գրէթին վերեւ Ս. Յակոբին:

Աստուած քնդունի թող հոգին իր հանգուցեալ պաշտօնէին ու ծառային, և իր առաջնորդող հոգիովը զօրացնէ միաբանութեանդ մէջ գործող մեր հոգեւոր եղբայրները, որոնց համար և որոնց հետ

Ճիւղ ազօթակից

ԹՈՐՈՐԹՈՒ ՎՐԻ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

(Ուղղուած Տ. Եղիշէ վրդ. Տէրտէրեանին)

Թոյլ, 28 Նոյեմբեր 1949

Գեր. Հայր Սուրբ,

Նորին Ամենապատուութիւն Հոգեւոր Տէր կիւրեղ Արքայան Պատրիարքի վախճանման զոյժը սարսափեցնելի Գաւառութիւն կործնեց մեր վրայ:

Հոգեւոր Պատրիարքի մահուան յաջորդող կիրակին, ինչպէս նաեւ Քառասունքին ասթիւ Թրոյի Հայց. Առաքելական Եկեղեցոյ մէջ Հոգեհոնգստեան հանգիստը պաշտօն կատարեցինք: Այդ առթիւ եղած քարոզչութիւնք յատկացուցանող վախճանեալ պատրիարքի կեանքի և մահուանդ Ս. Աթոռի գերին դու կարգաբանութեան մասին:

Երկնային հանգիստ կը մաղթենք տառապեալ պատրիարքի հոգեդէս և Երեւելիքնք որ Տէրը Հովիւ Քաջ և իրեն պէս նուիրեալ Գահակալ մը պարգեւէ Սուրբ Աթոռին: Կը մաղթենք Հոգեդէս Սրբոյ մը թափաբութիւնը Միաբանութեանդ: Իրը նախկին սաներէն Ս. Պատրիարքին իր վախճանման պոթիւ ի սրտէ կը վշտակցնի Ձեզ:

Եղբայրական շնորհ ողջունելու և սիրով Ազօթակից Ձեզ
ԲԱՐԳԷՆ ՎՐԻ. ՎԱԹԱՊԵՏԵԱՆ

(Ուղղուած Տ. Եղիշէ վրդ. Տէրտէրեանին)

Տէրգոր, 2 Նոյեմբ. 1949

Ուրիշ ու Լիբանանի հայաթերթերէն խորունկ ցաւով ու կսկիծով տեղեկացանք վախճանումը՝ Առաքելական Ս. Աթոռոյ սիրելի և համակրալիկ Պատրիարքին Տ. կիւրեղ Բ. Որքազան Արքեպիսկոպոս Իսրայէլեանի:

Սոյն ցաւալի պատահարի բերմամբ պատրիարքական Աթոռը դարձաւ այրախաւով կը վարագորուի սեւ ծածկոցներով անտէր ու անգուռ ձգելով միաբանութիւնը:

Տէրգորի Հայ Գաղութը եւս համակրող մը ըլլալէ ընաւ չէ գաղթած՝ համակուցեալ կոկնդի տեղով մը ու զարնութեամբ, որով կորգաչ միացնել իր քաղցիկութիւնները միաբանութեանը վշտին ու ցաւին:

Հայցելով բարձրագույն Աստուծո՛վ երկ-
նային մխիթարութիւնը ձեզ եւ հոգւոյ ե-
րանաւէտ հանգրիսը երջանկայիշատակ Ս.
Պատրիարք Հօր :

Մատչիմք ի համարյոյ Զեր Ս. Անյոյն
Հոգեւոր հովիւ Հայոց Տէրգօրի եւ շրջակայից
Սգակիր

ԵՂԻՇԷ ՔԶՆՅ. ՏՕՂԱՄԱՆԱՆԱՆ

(Ուղղուած Տ. Եղիշէ՝ վրդ. Տէրտէրեանին
եւ Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան)

Մատուց, 6 Նոյեմ. 1949

Սգակիր հոգեւոր եղբարք ի Տէր,

Յանուն Մուսուլի Պատ. Թաղականու-
թեան եւ համալին Հայ Ժողովուրդի, կը
յայտնեմ խոր ցաւակցութիւնս, բարեխնամ
Պատրիարք՝ Տ. Տ. Կիրեղ Սրբազան Արք-
եպիսկոպոս Իսրայէլեանի ցաւալի վախ-
ճանումի առթիւ :

Տէ՛րը շնորհէ Նորին Ամենապատուու-
թեան երկնային փառք, մխիթարութիւն
Միաբանութեանը, ինչ յարուցանէ՛ արժա-
նազգ յոջորդ՝ մեր սիրեցեան մայրաժամբի:
Զեր սգակից հոգեւոր եղբարքը
Ա. Ք. ՕՐԱՄԱՆԱՆ

(Ուղղուած Տ. Եղիշէ՝ վրդ. Տէրտէրեանին)

Նիւ - Եռք, 9 Նոյեմ. 1949

Հոգեշնորհ Հայր,

Իմ կողմէ պարտականութեան մը ու-
շացած կատարումն է այս գիրը, ուշացած՝
սակայն շարունակ ի մտի :

Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան անձ-
նուէր պատրիարքի՝ Ամեն. Տ. Կիրեղ
Արքեպիսկոպոսի վախճանման լուրը ան-
ակնկալ եւ ցնցիչ գոյժ մըն էր բոլորիս հո-
մար: Իբրեւ երբեմնի աշակերտ հանգուցեա-
լին եւ իբրեւ նախկին միաբան Ս. Յակոբ-
եանց Ռւխտի, անբարբաղ վշտով համակ-
ուեցայ լսելով Տ. Կիրեղ Սրբազանի կան-
խանա՝ վախճանումը: Իր անշահանդիբ
նուիրումը հանգէպ Հայաստանեայց Եկե-
ղեցիին, իր քարեպաշտութիւնն ու քանա-
սիրութիւնը յատուկ վերջնամեծ եղբան ինձ
համար, մանաւանդ այս կիրակի իմ թաղի
գամբանական քարոզ խօսելու առթիւ :

Տայր Աստուած որ Սրբազան Պատրի-
արքի կորուստով Միաբանութեանը վրա
ծանրացած սուգը, որ արդէն իսկ ալլապէս
ստածանիլի սուգ մըն է, ամբողջ ու վերջ
զտնէ Սուրբ Երկրի մէջ քաղաքական պայ-
մաններու հիմնական բարեխառնումով :

Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան՝
կը նային անոր հարազատ թէ խոր՞ զա-
ւակներու եւ եկեղեցասէր հայերու հալա-
րաւոր աչքեր, ձեր մօտ կամ հեռուն իմ
հոմոսոսի հիւղթանքս այն է որ Թ. Թաղա-
նեց Միաբանութեանը վերադարձով ինք
զինք, իմաստուն առաջնորդութեամբ, մի
օժտութեա՞ւ որ վերածէ վանք իր բուն հո-
ւոյնին, որ է լինել Հայ Մէսիսի միջնաբերդը:
Հայցելով ի Տեառնէ հանդիստ վախ-
ճանեալ Տ. Կիրեղ Պատրիարքի հոգւոյն,
եւ մխիթարութիւն սգակիր Միաբանու-
թեանը անգամայն,

Մնամ խոր ցաւակցութեամբ,
ՕՐՏԷՆ ՔԶՆՅ. ԱՇՃԱՆԱՆ

(Ուղղուած Տ. Եղիշէ՝ վրդ. Տէրտէրեանին)

Ա. Կատարեանս Կատանաց Վանք, Նոյ-Ջուղա
12 Նոյեմբեր 1949

Հոգեշնորհ Հայր Սուրբ

Բօթարք Կեռագիրները գոհացնող կար-
կածի եւ վաղահաս մահը իմ սիրելի եւ ող-
բացեալ եղբոր Ամենապատու Պատրիարք
Կիրեղ Բի:

Մահը ի հաւանք է ինձ տանիլ այդ վե՛՛
ղիշտը: Ինչօ՞ւ Ամենապատու Պատրիարքը,
անտեղեակ պահեց մեզ իր հիւանդութեան
մասին: Ամիսնոյն էջերը շարունակ արձանագ-
դրում էր նրա կատարած ծառայութիւն
ները: Արդե՞ք նա հիւանդ էր:

Շատ կը խնդրեմ Հոգեշնորհ Հայրութե-
նէց հիւանդութեան մանրամասնութիւննե-
րը գրեմ մեզի: Արդե՞ք մի պատգամ, մի
խօսք չխռոտեց մեզի: Ո՞ր գոնուեցաւ նրա
սնարկին քով: Ո՞ր փակեց նրա պիտան առաջ
քերը չալտանան: Ի՞նչ պէն հոգ թշնամեց
իմ միակ անմահնը եղբօրն, որի կարտն
այնչափ համբերութեամբ եւ սիրով ցրեցինք
Ճատ ծանր եւ անտանելի է նրա մահը
Թարգանք եւ համբոյրներս իմ աղիւլ եղբոր
թաւմ աւ շիրիմին: Թող Ս. Ամբողջս մայա-
րապետ քոյրերը ամէն անգամ նրա գերեզա-
մանին պայցելելու, մի փոռնջ ծաղիկ գնեն
իր սգուար քրոջ կողմից :

Մեթոդը Զուգան ողբացն ողբում է մեկ հետք իր արժանաւոր և բարեպաշտ հոգեւորականի վաղահաս կորուստը: Նրա ոգեւորւնքը քարոզները գեղեսցն են մոռացուել մեր հաւատարմաւ ժողովուրդի սրտից եւ լաւահառաջ սգում է Ս. Երուսաղէմի Միաբանութեան պատիւ բերող իր հիւն և խոնարհ մշակին մահը:

Ամսոյս 3-ին Ս. Ամենափրկեան վանքում Կողմուշի Կրօնական Խորհրդի կողմից Ս. Պատարագ Կատուցուեցաւ հանգուցեալ Պատարագի հոգւոյ փրկութեան և հոգեւորական կատարուեցաւ (կատուցեալը ծածկւել էր քանի չափ ծաղկեպսակներով: Արժանապատիւ քահանայից կողմէն դամբանականներ խօսուեցան, ի վեր հանելով հանգուցելոյն առաքելաւորի ձեռքերը:

Շատ կը խնդրեմ իմ ազիզ եղբոր վերջին նկարներից՝ այն է, 1949 թուականին Ս. Երուսաղէմի օրացոյցի նկարից մեծադիր եթէ քննուի իր նկարների մէջ զրկեցէ՞ք մեզի գոնէ երկու օրինակ. նմանապէս յուշարկանութեան նկարներից ուղարկել:

Ամսոյս 9-ին Ս. Պատարագ է կատարուելու իմ կողմից իմ վաղաթաճած ազիզ եղբոր եօթնօրէքի տոնով:

« Զուգեղնորհ Հայր՝ խնդրեմ թարգման հանգիստեալ, Կարօտուութիւնը աչքերով երեւեալ սրտով՝ իմ խորին շնորհակալուածութիւնները՝ յայտնելու պատուական հոգեւորական Կարօտուութեանը և բոլոր հարց և եղբայրք որոնք՝ սրտիցէ ձեռքով՝ օգնել և սփռել են հանգուցեալ Ս. Պատարագին՝ իր ծանր րոպէներին, թեթեւացնելով նրա վիշտը և ցաւերը:

Շնորհակալութիւն նրանց որոնք նեղութիւն են կրել մի բաժակ սառը ջուրն անգամ խօնքնելու իմ անուագական եղբորը:

Շնորհակալութիւն Երուսաղէմի յարգելի հայ հասարակութեան որոնք հիւրընկալել և պատուասիրել են իմ եղբորը:

Շնորհակալութիւն բոլոր հայ մանուկներին՝ որոնք իրենց անմեղութեամբ ներք և եռանդ են ներշնչել իմ եղբորը Ժառանգելու իր մայր եկեղեցուն՝ Կրկին և Կրկնակի անգամ, շնորհակալութիւն Ձեզ՝ Հոգեւորական Հայր, և Միաբանութեանդ:

Վշտահար և վշտակից սգաւոր քոյր
ՄԱՅՐԱՊԵՏ Ե. ԻՍԻԴՈՐԵԱՆ

(Ուղղուած Տ. Եղիշէ Վրդ. Տէրութեանին)

Գահիրէ, 29 Հոկտ. 1949

Հոգեւորական Հայր Սուրբ,

Ահա հոգեւորական իմացանք երջանկալիշտակ Տ. Կիրեղ Պատրիարքին հանգիստը՝ Պէյրութէն Ազգ. Առաջնորդարան զրկած ձեր հեռագիրէն: Ամբողջ եղբայրականութեան հետ՝ մենք ալ կ'ողբանք կողմուշի կորուստը յայ կորուստ պատրիարքին, որ հաւատարիմ հայկական Ս. Տեղեւոր արխանով և արցունքով ՊԱԶՊԱՆԵԼՈՒ մեր նախնաց կամքին ու կտակին՝ գիտցաւ, ճակատագրական ժամանակաշրջանի մը մէջ, Հայ Երուսաղէմի հմայքն ու վարկը պաշտպանել՝ հայրական գերագոյն խնամքը ջամբելով՝ դժբախտ Պաղեստինահայութեան: Ժողովուրդէն հեռք, որ իրատես պետ մը կը կորսնցնէ, վանքն ու Միաբանութիւնն ալ կը զրկուի հաւատարմութեամբ զեկամարէ մը:

Կը ներկայացնենք, Հոգեւորական Հայր Սուրբ, ձեզի և Միաբանութեանդ, Արք. Բագրատեան և Վարդանան խորագոյն ցաւակցութիւնները:

Ի դիմաց Եւստիկիոսի
Ա. ՏԱՏՐԵԱՆ ՀԱՅԿ ԺԱՄԱՊԵՏԱՆ

(Ուղղուած Ս. Եղիշէին Միաբանութեան)

Գահիրէ, 29 Հոկտ. 1949

Կ'ողբանք անդամանելի կորուստը Ամենապատիւ Տ. Տ. Կիրեղ Ս. Արքեպիսկոպոս Իսրայէլեանի եւ յանուն Հայկական Ընթերցասրահի բոլոր անդամներուն կողմէք մեր խոր ցաւակցութիւնները յայտնել Միաբանական Ուխտիդ:

Ի դիմաց Վարդանան
Ամենապատիւ
Ձ. ՊԱՆՈՍԵԱՆ Կ. ԿԱՐԱՊԵՏԱՆ

(Ուղղուած Ս. Ե. Միաբանական Խորհրդոյ)

Գահիրէ, 1 Նոյեմբ. 1949

Սգակիր Սրբազան Հայր,
Բոթաբեր հեռագիրը գուցէ՞ք մեր ամենայնոյս սիրելի Ամեն. Տ. Տ. Կիրեղ Սըրբազան Պատրիարքի գառնաղէտ մահը:

Այս անփոխարինելի կորուստին առթիւ

կուգանք մեր Շրջանի բոլոր ընկերներուն խոր ցաւակցութիւններն յայտնել Զեզ, հայցելով Ամենակալէն որ իրա անմեռ հոգին դասէ ի դասս անդրանկաց:

Ուր ցաւակցութեամբ և յարգանք ի դիմաց Ս. Գ. Հնչ. Կուս. Եղիպ. Շրջանի Ատենադպիր Ատենապետ ՏԲ. Ա. ՏէՄԻՐՃԵԱՆ Մ. ՊԱՒԱՅԱՆ

(Ուղղուած Հայոց Պատրիարքարանին)

Գահիրէ, 2 Նոյեմ. 1949

Նորին Ամեն. Տ. Կիրեղ Ս. Արքեպիսկոպոսի անակնկալ մահուան առթիւ, հանցեք ընդունել իմ և Վարժարանիս ուսուցչական կազմին վշտայից գգացում. ներուն արտայայտութիւնը:

Տնօրէն Գալուստեան Ազգ. Վարժարաններու ՏԻԳՐԱՆ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

(Ուղղուած Տ. Եղիշէ Վրդ. Տէրտէրեանին)

Գահիրէ, 17 Նոյեմ. 1949

Գերազատիւ Հայր,

«Այծեմեկ» Տիկնանց Միութիւնս իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Ս. Յակոբեանց համայն Միաբանութեան ողբացեալ Տ. Կիրեղ Սրբազան Պատրիարքի կսկծալի մահուան առթիւ, և կը ժաղթէ որ երկինք իր ազգաւէր և հերոսական հոգին Ս. Արքայութեան արժանի ընէ և Ս. Յակոբեանց Աթոռը հանգուցեալին նման անձնուէր և ազգաւէր պատրիարքով մ'օժտելու շնորհը պարգևէ:

Ի դիմաց «Այծեմեկ» Տիկնանց Միութեան Ասեմադպրուհի Սեմապետուհի Զ. ՎԱՌՎԱՌԵԱՆ Լ. ՔԷՄԻԷՔԵԱՆ

Teheran, 5th November 1949.

Your Beatitude,

We acknowledge receipt and thank you for your telegram reading, as follows—:

"With profound sorrow we announce the death of our beloved Patriarch Guregh Second Israelian who passed away to-day at 9 a.m. in American Hospital Beyrouth stop Please accept the deep condolences of our entire congregation stop We will cable funeral."

Your esteemed expression of condolences and those of your congregation, serve to mi-

tigate our unbearable pain and sorrow in this unexpected catastrophe, but we hasten to assure you that our wounds and those of a large circle of the late lamented Patriarch, Guregh Israelian's relations in Iran and abroad shall never be healed and our only hope lies in heavenly compensation, for which we shall continue to pray, even to the end of our lives.

Words fail to express the extent of our loss and before we exhaust our energies in expressions of regret and sorrow, we shall be grateful if you will kindly furnish us with full details and particulars of the late lamented Patriarch's illness, medical treatment and unexpected demise.

We appreciate the fact that in your current issue of "SION," official details of illness, medical treatment, death and funeral ceremonies will appear in print but, we are deeply anxious to receive through your Beatitude full details of any conversation or statements of the late lamented Patriarch before his death and his last words which may have any connection with the undersigned or other relations.

As a special favour we shall be obliged if you will be kind enough to send us by return of air mail photographs of all ceremonies and cuttings from any printed articles which may have appeared in Armenian or other newspapers published in Palestine and/or Egypt.

We regret it is impracticable for us to make any suggestions regarding the funeral and Seventh day ceremonies, but as regards the Fortieth day ceremony, please be good enough to order a special Wreath of flowers with a ribbon to be placed on the grave of the late lamented Patriarch, bearing the following inscription in (Armenian Letters) reading as follows:—

"Kughunkenk haverdj anmorrazt hishatak. Hangutsiali Kurery, Pesanery, Tzavaknieri iev bolor ascacanieri koghmitz."

Reciprocating your kind expressions of condolences and those of all other Bishops and members of your congregation,

We beg to remain,

Yours in unmixed grief and sorrow,

On behalf of all relations,

DEJKHOY OWEN

S. OWEN

اخوية مار يعقوب الارمنية
دير الارمن - لندرس

١٩٤٩ - ١١ - ٧

يتقدم راغب باشا الناشئي الحاكم الاداري العام
لفلسطين بتعازيه القلبية الى الطائفة الارمنية بمناسبة وفاة
صاحب الغبطة بطريرك الارمن باقدس المرحوم كوريغ الثاني
المبوف في الثامن والعشرين من تشرين الاول سنة ١٩٤٩
الذي كانت له مكانة سامية ومحة خاصة لدى الجميع . وفي
الوقت نفسه الذي يكرر فيه اسفه للطائفة الارمنية لعدم
تمكنه من حضور حفلة تشييع جثمان انفقيد نظراً لتفنيه عن
القدس في ٢٣ تشرين الثاني ١٩٤٩ يرجو الله ان يعوضها
عنه خيراً وللفقيد الرحمة وللطائفة الازراء والسلوان .

ديوان الحاكم الاداري العام
القدس

HEADQUARTERS ARAB LEGION
AMMAN

3rd November, 1949

Major General J. B. Glubb Pasha
regrets he will be unable to attend the
Funeral Service in Beirut of His Beatitude
Archbishop Guregh II Israelian at the
Armenian Cathedral of St. James and
wishes to convey to the Community his
deepest sympathy on their sad bereave-
ment.

١٩٤٩ ١١ - ٦

غبطة وكيل بطريرك الارمن المحترم
القدس

ان الجمعية الطبية العربية باقدس تقدم لفبطكم
ولطائفة الارمنية الكريمة اخلص التعازي القلبية لفقدان
الطريرك الراحل المنفور له جريج الثاني ، فان الحسارة
جسيمة لا تعوض والمصاب مشترك ، نطلب للفقيد الرحمة
ولفبطكم والطائفة الكريمة الصبر الجليل والسلوان .

امضاء

الدكتور يعقوب نزهه
نائب امين سر الجمعية

COMITÉ INTERNATIONAL DE LA CROIX-ROUGE

Jerusalem, 29th October, 1949

Your Grace,

With deep sorrow and sincere sym-
pathy, I learned of the sad premature
death of His Late Beatitude Guregh II.

Nothing that one can say in these
circumstances will in any way help to
heal the terrible loss, but it may be of
some consolation for you to know that
all those who knew His late Beatitude,
mourn with you the loss of a pious leader
who deed so much for his own and
other communities.

May I, once more assure Your
Grace that we fully share with you His
early death.

'I remain, Your Grace's

Most respectfully.

HENRY KNESEVITCH

Votre Eminence,

La Délégation du Comité Interna-
tional de la Croix Rouge, Indjan Hospice
à Jérusalem, tient à présenter ici à Votre
Eminence l'expression de sa plus profonde
sympathie pour le deuil qui vient de la
frapper en la personne de Son vénéré
Patriarche.

L'inlassable dévouement, de feu
Sa Béatitude Guregh II à la cause des
malheureux, Son incessant travail et Son
esprit de large coopération rendent Sa
perte tout particulièrement sensible à la
Croix Rouge, qui gardera vivant le
souvenir de l'aide qu'Elle lui a apportée
dans l'exécution de sa mission.

La Délégation du Comité Interna-
tional de la Croix Rouge prie Votre E-
minence d'agréer ses condoléances les
plus sincères et les assurances de son
plus profond respect.

Délégation du C. I. C. R. - Jérusalem.

G. Gaberel

p. o. Violette Rogivue.

RESOLUTIONS

adopted by
THE LUTHERAN WORLD
FEDERATION
(NEAR EAST BRANCH)

on the death of
HIS BEATITUDE ARCHBISHOP
GUREGH II ISRAELIAN
ARMENIAN PATRIARCH
OF JERUSALEM

Whereas, on the 28th of October 1949, it hath pleased Almighty God to take unto himself the soul of His Beatitude Archbishop GUREGH II ISRAELIAN, Armenian Patriarch of Jerusalem and Whereas, the Lutheran World Federation (Near East Branch) mourns in the departure of His Beatitude from our midst the loss of a truly loyal counsellor and friend, an erudite churchman; a profound theologian; an earnestly consecrated personality; a generous benefactor, especially to those in need, and a brave man in face of physical danger and

Whereas, the Lutheran World Federation (Near East Branch), professing and propagating the same faith as the beloved Patriarch in the deep elemental things of our priceless Christian Faith, knows him now to be promoted into the very presence of the Father who created him, the Son Jesus Christ who saved him and the Holy Spirit who brought him to the only saving Faith, therefore

Be it resolved that the Lutheran Worlds Federation (Near East Branch) contribute a memorial in the honour of His Blessed Memory, said memorial to consist not of a wreath of flowers which tomorrow is wilted and gathered to the burning but of the sum of money of L. P. 50 — (Fifty Palestine Pounds) to be used exclusively for the relief of the needy refugee families of the Armenian Community.

Signed:

Edwin Moll, H. Melikian, Dr. T. Canaan

THE LUTHERAN WORLD FEDERATION
PALESTINE BRANCH

1 November, 1949

The Locum Tenens

Armenian Patriarchate
Jerusalem

Your Grace,

I take this opportunity of expressing to you the deep compassion of the Executive Committee of the Lutheran World Federation (Near East Branch) on the occasion of the sudden death of His Beatitude, the Armenian Patriarch, Guregh II who was a friend of our church and who enjoyed the respect of our Committee.

Please accept our condolences and be assured that we feel deeply with you on the great loss the Armenian Church has suffered by the death of His Beatitude.

Respectfully yours

H. MELIKIAN

Asst. Director & Treasurer
Lutheran World Federation
(Near East Branch)

As a foreigner it has been not only an honour and a very great privilege to have known and loved His Late Beatitude, Guregh II, but also a personal and spiritual experience of such depth and permanence that it will be a living memorial of him until the day of my own death.

To thank God for the lives and examples of holy men and women is a universal practice amongst Christians. It is now one of the consolations in my grief. Here in this Holy City we have record of the holy lives of many priests and patriarchs, but this Holy Patriarch I knew and had the privilege of serving

and the even greater privilege of being served by. His holy life must then be of greater meaning for me and for all of us, as it has been lived before our own eyes. Our Blessed Patriarch's life was lived — we are living witnesses — solely to serve others for the glory and in the service of God and there is no possible doubt, but that every thought, word, and deed of His Late Beatitude was in Our Lord Jesus Christ's name. The radiance which came from this great and holy man could not fail to affect those around him. It made us feel that his religion was something of outstanding living importance and it was impossible not to search our own hearts to see what was lacking. In him we saw what we all have the means to attain, and having his shining example of Christian radiance before us we wanted fervently to become of it ourselves. This was truly a life and example of Christian teaching for which we must never cease to thank God for having shown us, and not only thank him, but also pray that we may profit from his example and so serve God and His Christ ever more devotedly.

Our Beloved Patriarch is no longer with us on earth, but as we continue to thank God day by day for his life and example, we have as Christians the great privilege of continuing to pray with him and to ask for his prayers at the throne of heaven.

GEOFFREY L. TAYLOR

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԲԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀԻ

7 Նոյեմբեր 1949 Ներսիսաբերի օր առաջում ժամը 11 ին, Միաբանական Ընդհ. Ժողով գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մեծ դահլիճին մէջ, ի ներկայութեան ժողովի հրաւիրուած 20 նալրերէն, 17 ին, եւ ԲԱԷՆՆԵՐՈՒ. բացարձակ մեծամասնութեամբ Պատրիարքական Տեղապահ ընտրուեցաւ Ս. Արք. Ռոյ Լուսաբարապետ՝ Գեր. Տ. Աղիօք Վրդ. Տեղեկանք:

Յաջորդ օր պատեօնագրով մը ստից ընտրութիւնը ներկայացուեցաւ Պաղեսինի փոխարեայ եւ, ընդհանուր կառավարիչ Ռադլայ Նաւաւիպի փառային եւ բոլոր պատեօնական հոգեւոր եւ աշխարհիկ հաստատութեանց:

ՎԵՂ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Ն. Վ. ԱՊՏԱԼԼԱ ՅԱԳԱՌՈՐԻՆ

« Ուրբաթ » 11 Նոյեմբերին, Ս. Օճուրիւնը Ներսիսաբերէն վերադարձաւ Ամման, Նորին Վեհափառութիւն Յորդանանի Վեհապետ Ապտալա Քազաւորին տանելու իր եւ իր Ժողովուրդին յարգանքը:

Ամմանի կէս ճամբուն՝ Սալթի մէջ, Նորին Վեհափառութիւնը ընդունուեցաւ քաղաքացիներ եւ յարանուանութեանց ներկայացուցիչներու կողմէ, իսկ Ամմանի մուտքին՝ ազգայիններէ եւ Քազաւորի մասնաւոր ներկայացուցիչ՝ Հիքմէթ Պէյ Մուխարփ փոխ — ոստիկանապետին եւ զինուորապետի ջոկատի մը կողմէ:

Ն. Ս. Օճուրիւնը հիւրը եղաւ Ամմանի պատուական ազգայիններէն Պ. Հայկ Բիլլէքեանի, որ ծանօթ է ոչ միայն Ամմանի, այլ բովանդակ Պաղեսինի հայութեան, իր հիւրասիրութեամբ եւ հայու վա-

յի ոգիով: Իր առեւը և իր սեղանը բաց են միշտ, թէ նախարարներու և թէ ազգային բոլոր գործիչներու և ծառայողներու առջև:

Շաբաթ օրը ժամը 10ին, նախօրոք կարգադրուած ժամադրութեան մը համաձայն, Երուսաղէմի և ամբողջ Պաղեստինի փոխարքայ Ռազլպ Նաշաշիպի փաշա փոխարքայի կարգադրութեամբ, Ն. Ս. Օժնդի թիւը այցելեց Անդրյորդանիի Վեհապետ Ապտալա թագաւորին, ընկերակցութեամբ նորընտիր Տեղապահ Գեր. Եղիշէ Վրդ. Տէրտէրեանի, Ընդհանուր Ժողովոյ Առեկապետ Հոգ. Տ. Սերովբէ Վրդ. Մամաուեհանին, Ազեքսանդրիոյ Առաջնորդական Փոխանորդ Պսակ Վրդ. Ի, Հայ-ֆայի հոգեւոր հովիւ Հայր Յարութիւնի, Ամմանի հովիւ Հայր Կորիւնի, և Ամմանի ազգայիններէն Պ. Հայկ Բիւթէքեանի, Պ. Սերովբէ Անթիքեանի և Տօքթ. Սուրէն Էթիէմեհանի: Տեսակցութիւնը հղաւ վերին աստիճանի սրահի: Վեհափառը նորին արքայան մեծութեան յայտնեց թէ՛ սուրբ երկուն և հաճոյքը ունի ողջունելու զինք և մատուցանելու իր յարգանքը արքայական վեհափառութեան: Տրուեց անի թուանիքը երուսաղէմ գալու և ներկայ ըլլալու մեր սիրելի եղբոր՝ Տ. Կիրեղ Պատրիարքի յուզարկւորութեան և թաղմանը քանիցս հանգուցեալէն լսած էինք Ձեր արքայական մեծութեան հայրական խնամքի և հոգածութեան մասին մեր Պատրիարքական Աթոռի Միաբանութեան և Ժողովուրդի նկատմամբ. անձամբ ևս աղիթը դնեցանք այդ մասին լսելու Միաբանութենէն և մեր բովանդակ ժողովուրդի զաւակներէն: Խորապէս երախտապարտ ենք եւ մեր բարեմաղթութիւնները կը յայտնենք Ձեր թանկագին անձին, արքայական ընտանիքին եւ նորաբողոք Սամանի պետութեան բարգաւաճման համար: Աստուած զօրավիգ լինի Ձեր արքայական մեծութեան՝ իր ծանր պարտականութիւններու կատարման մէջ:

Որուն ի պատասխան, Նորին Վեհափառութիւն թագաւորը յայտնեց թէ՛ խորապէս զգածուած և շնորհակալ է Նորին Ս. Օժնութեան արտայայտութիւններուն համար և ուրախ՝ որ իրեն նման մեծ անձ-

նաւորութիւն մը կ'այցելէ իրեն: Յաջորդեալ Պատրիարքին անակնկալ մահուան համար, աւելցնելով թէ՛ հանգուցեալը իւր մաստութեամբ և հեռատեսութեամբ ազաւանորդեց իր հօտը, մանաւաղ այս վերջի ծանր օրերուն ընդմէջէն, և յայտնեց թէ՛ ինք վստահ էր որ նորընտիր Տեղապահն ալ անոր քայլերուն պիտի հետեւէ:

Ըստ նշանակեց թէ՛ հայ ժողովուրդին հանգէպ իր տէրն ու վստահութիւնը Յպտոհաններ ունէին. — ա) Անոնք տառապած ժողովուրդ մըն են, մանաւաղ թուրք քաղաքացիութեան օրերուն: բ) Թէ՛ մեր կրօնքը յոտակ կերպով կը հրահանգէ մեզի պաշտպանութիւնը այդպիսիներուն: գ) Հայ ժողովուրդը շախտատես է և հաւատարիմ է ըստ ամենայնի, և ինծի պատու է նման հպատակներ ունենալը:

Ապտ, անգրադառնալով Երուսաղէմի կաթողիկոսի յայտնեց թէ՛ Ս. Տեղեւոյ միակ պաշտպանը ինքն է և իր թէն փոքր՝ բայց կորովի բանակը: Ուրիշներ միջազանաւորեցնելու կ'աշխատին Երուսաղէմ քաղաքը: սակայն ես պիտի պայքարիմ այդպիսիներուն դէմ, և թէ՛ պէտք ըլլայ՝ պիտի դահեմ վերջին զինուորս անոր պաշտպանութեան համար: Վստահ եմ, ըստ, թէ հայերը նման պարագային պիտի չզլանան իրենց ժառանգութիւնը բերել: Իմ ուժերէն աւելի կը վստահմ Աստուծոյ արգարութեան:

Կէս ժամուան սիրալիր տեսակցութենէ մը վերջ, Նորին Ս. Օժնութիւնը հրաժեշտ առաւ Ն. Վ. Թագաւորէն, որ իր կարգին կաթողիկոսը հաշի հրաւիրեց յաջորդ օրուան համար:

Կիրակի օրը ժամը 9.30ին Վեհափառք իր հետեորդներուն հետ միասին գնաց եկեղեցի, ուր հաւաքուած էր Ամմանի մեղով հայ հասարակութիւնը, զորմերէն վերջ, Նորին Ս. Օժնութիւնը խօսեցաւ իր հայրենատենչ և արտայայտ քարոզներէն, որին ապա օրհնեց ժողովուրդը և հիւրասիրուցաւ թէյով՝ վարժարանի տեսչարանին մէջ, Ամմանի Հեթումեան վրժ. Ի ուսուցչական խումբին կողմէ:

Ժամը 11.30ին, ընկերակցութեամբ նորընտիր Տեղապահ Գեր. Տ. Եղիշէ Վրդ. Տէրտէրեանի, Հոգ. Տ. Սերովբէ Վրդ. Մա-

նուկեանի, որ անգլիերէնի կը թարգմանէր Վեհափառին խօսքերը, Հոգ. Տ. Պօսկ Վրդ. Թումայեանի, և Ամմանի ազգային-եփեմ Պ. Հայկ Բելլթեհանի և Պ. Սերով-թէ Անթիքանի, Վեհափառ Կաթողիկոսը պալատ ճաշի զնաց: Ծաշի ընթացքին, Թագաւորին և Վեհափառ Հայրապետին միջեւ փոխանակուեցան զարծեալ սիրալիր և վճարկեանին պատշաճ խօսքեր: Վեհափառը խօսակցութիւնը աւելի մտերմիկ ընելու և անուշիկու համար գրուագներ պատմեց մի քառասունութէն, արար և հայ յարաբերութիւններէն: Ապտալա թագաւորը ա՛յնքան վեհ մնաց Նորին Ս. Օծութիւն Գարեգին Կաթողիկոսէն, որ չէր ուզեր բաժնի ունի Սորին Սրբութիւնէն: Ծաշէն վերջ, երկիցս նկարուեցան միասին, և ապա Նորին Ս. Օծութիւնը հրաժեշտ առնելով մեկնեցաւ պալատէն ընդհանուր յարգանքի մէջէն: Կէսօրէ վերջ ժամը 4.30ին, Վեհ. Կաթողիկոսը թէյի հրաւիրուեցաւ Երուսաղէ-մարտիկ ազգայիններէն Պ. Լեւոն Գէորգեանի բնակարանը, ուր հրաւիրուած էին նաեւ ազգայիններ՝ իրենց տիկիններով:

Կ Նորին Ս. Օծութեան երեք օրերը Ամմանի մէջ եղան ազգային խրախճանքի և խրախոյսի օրեր: Ամմանի պատիկ բայց ունկաւոր գաղութը քիչ անգամ կրցած էր ապրիլ ազգային զգացումի և խանդավառութեան այն ժամիւրը, զորս ան ունեցաւ Նորին Ս. Օծութեան ներկայութեան:

Բ, 14 Նոյ.ին, ժամը 8.15ին Նորին Վեհափառութիւնը օգանաւով Ամմանէն Պէյրութ Կր Աթոռ՝ Անթիքի մեկնեցաւ: Ընկերակցութեամբ Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան անդամներէն Հոգ. Տ. Պօսկ Վրդ. Թումայեանի:

Օշակայանը, բացի ազգայիններէ, ողջըթի եկած էին նաեւ յորդանանեան կառավարութեան կողմէ՝ ընդհ. ոստիկանապետ Նետիմ Պէյ Ամմէն և Ամմանի վսեմ. կառավարիչ Սըտքի Պէյ Գասըմ և ոստիկանական ջոկատ մը պատուի կեցած էր՝ ի յարգանս Նորին Վեհափառութեան:

Ս. ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆՐԴԵԼԸ

1949 Նոյեմբեր 23-ի իրիկուան մութին ամբողջ Երուսաղէմի բնակչութիւնը առանց կրօնքի և դաւանանքի խտրութեան խռնեւած տանիքներուն վրայ եւ Ս. Յարութեան Տաճարին շուրջը անձկութեամբ եւ երկիւղածութեամբ կը սպասէր վախճանին այն հրդեհին որ սկսած էր Ս. Յարութեան զմէջի իրտաքին մասէն եւ կը սպառնար ամբողջ Տաճարին:

Այնքան սկսած էր արկածով մը երբ հանրօգուտ շինութեանց տնօրէնութիւնը սկսած էր նորոգել զմէջիին այն մասերը որոնք վնասուած էին արծակուած հրասանդներէ եւ գնդակներէ:

Իրիկուան ժամը 8-ին Ս. Յարութեան զանգակները տխուր լուրը տարածեցին ամէն կողմ: Ամմիւղապետ աղետին վայրը փութացին Պաղեստինի ընդհանուր կուսակալ՝ Բաղիպ Փաշա Նաշաշիպի, քաղաքապետը, ընդհանուր ոստիկանապետը ու բազմաթիւ ոստիկաններ:

Քաղաքին հրէշններու խուճը սփռեալութեամբ կամաւոր երիտասարդներու զորքի սկսաւ, սակայն հրդեհը բաւական յառաջացած ըլլալուն պատճառաւ կարելի չեղաւ առաջըր առնել:

Ն. Վեհափառութիւն Ապտալա թագաւորին հրամանով հոն փութացին նաեւ Ամմանի եւ անգղիական օդային ուժի հրէշներու խուճերը, որոնք ամբողջ գիշերը աշխատելով թէնէ չկրցան ամբողջութեամբ մարել բայց բաւական մեղմացուցին զայն եւ արգիլեցին ճկեղեցիին ներսերը թափանցել:

Յաջորդ առտու ժամը 10.30-ին Ն. Վ. Ապտալա թագաւորը անձամբ հետաքրքրուելով Ամմանէն Երուսաղէմ եկաւ տեղւոյն վրայ քննելու եւ հրահանգներ տալու: Տանիքին վրայ հրկիզեալ զմէջիին շուրջը գիշեր ընդունեցին իրաւակից յարանուանութեանց բոլոր պետերը եւ իրենց շնորհակալութիւնը յայտնեցին իր այցին եւ հոգածութեանը համար:

Ս. Յարութեան Տաճարին զմէջի որ շինուած է 1608-ի աւելի ահաւոր հրդե-

հէն ետք, կը բաղկանայ երեք խաւերէ, արտաքին, միջին եւ ներքին. արտաքինը կազմուած փայտերէ, ամբողջութեամբ ծածկուած կապարով, այս մասն էր որ ամբողջութեամբ այրեցաւ եւ կապարները հալելով վար թափեցան: Բարեբախտաբար, կրակը քիչ ազդեցութիւն ունեցաւ երկրորդ խաւին որ կազմուած է երկաթ ձողերէ եւ կրաշաղախէ: Հրդեհը մարեցաւ միայն 36 ժամ վերջ երբ գմբէթին ամբողջ արտաքին երեսը այրած էր: Կառավարութիւնը անմիջապէս չորս մասնազէտ ճարտարագէտներէ բաղկացեալ յանձնախումբ մը կազմեց որոնք գմբէթը քննելով հաստատեցին թէ հրդեհը չէր վտանգած կառույցը եւ հետեւաբար ռուէ շարգելք մը չկար որ Տաճարին մէջ շարունակուէին եկեղեցական արարողութիւնները: Միւս կողմէ յանձնարարեցին վերահաս ծմեռուան պատճառաւ անհրաժեշտօրէն կատարել առժամայն նորոգութիւններ արգելելու անձրեւներու ներս թափանցումը, որուն համար կը նախատեսուի 2500-3000 մթնբլին: Ն. Վեհափառութեան կառավարութիւնը վաւերացուցած ըլլալով այս նախահաշիւը արդէն ձեռնարկած է գործի:

ՀՈԳ. Տ. ՊԱՍԿ ՎՐԴ. ԹՈՒՄԱՅԵԱՆ
ՀՈԳԵՆՈՐ ՀՈՎԻԻ ԼՈՆՏԱՆԻ ՀԱՅՈՑ

Հոգ. Տ. Շնորհի Վրդ. ի Ամերիկա մեկնումով շուրջ երկու տարիներէ ի վեր քափուր կը մնար Լոնսոնի քեմք, որուն գեղեցիկ եկեղեցին եւ առաջնորդարանը կը պատրաստէր իկզ. Մեծ Բարեբաւ Վսեմ. Գալուստ Պէյ Կիւլպէնկեանի:

Հանգուցեալ Պատրիարք Մեքագան Հօր կարգադրութեամբ, Լիւեմաճըրիոյ նախկին հոգեւոր հովիւ Հոգ. Տ. Պասկ Վրդ. Թուսայեանը նշանակուած էր հոգեւոր հովիւ Լոնսոնի Հայոց: 30 Դեկտեմբերին, Հոգ. Հայրը մեկնեցաւ իր նոր պատշոյնագիրը: Յաջողութիւն եւ կարողութիւն կը մալթենք իրեն:

ԳԵՐ. ՏԵՂԱՊԱՆ Տ. ԵՂԻՇԷ ՎՐԴ. ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՍԷՋ

Դեկտ. 26-ին Նորին Գերապատուութիւն Տ. Եղիշէ Վրդ. Տէրտէրեան ընկերակցութեամբ Ս. Աթոռոյ կալուածոց քարտուղար Պ. Կարպիս Հինդլեանի, հին քաղաքէն Նոր քաղաք մեկնեցաւ, թեմական այցելութեան եւ Ս. Աթոռոյ կալուածական խնդիրներով:

Նոր քաղաքի մուտքին Տեղապահ Հայրը դիմաւորուեցաւ Իսրայէլի Կրօնական Նախարարութեան ներկայացուցիչներու կողմէն, ինչպէս նաեւ Երուսաղէմի կալուածներու տեսուի՝ Հոգ. Տ. Հայկազուն Վրդ. Աբրահամեանէ, Յովակիմ տեսուի՝ Հոգ. Տ. Բարգէշ Վրդ. Ապատեանէ, Հայֆայի տեսուի՝ Հոգ. Տ. Յարութիւն Մուշեանէ եւ Երուսաղէմի եւ Նաֆայի մեր հայ համայնքի ներկայացուցիչներէն:

Նորին Գերապատուութիւնը յետագայ օրերուն հետզհետէ այցելեց Նոր Երուսաղէմի, Յովակիմ, Ռէմէի եւ Հայֆայի հայ գաղութները, վանքերն ու եկեղեցիները, քարոզով ու խօսքով սրտապնդելով բոլորը:

Այս առթիւ այցելած է նաեւ Կրօնից Նախարար Վսեմ. Ռապպի Մէյմօնի, Նոր քաղաքի կառավարիչին եւ քաղաքապետին, եւ հուսկ ապա Իսրայէլի նախարարապետ Պէշ Կիւրիոնի: Իսրայէլի պետութեան հաստատութիւնէն ի վեր, առաջին անգամն էր որ Իսրայէլի պետութեան նախարարապետը կրօնական ներկայացուցիչ մը ընդունելու պատիւը կ'ընէր: Գեր. Տեղապահ Հայրը յուշադրով մը նախարարապետին յանձնած էր իր խնդրանքը այն բոլոր հարցերուն շուրջ, որոնց համար միւս կողմ երթալու հարկադրուած էր:

Տեղապահ Հայրը երկու շաբթներու բացակայութենէ մը վերջ, վերադարձաւ Ս. Աթոռ, 23 Դեկտ. 22. օրը յետ միջօրէի ժամը 2.30ին:

ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Դեկտեմբեր 11-ին, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ Ս. Պատարագ մատուցեալ Հոգեխոյս Մերգան Պատրիարք Զոր քաղման հաւատուցին առիթով:

Հանգստեան հանդիսաւոր Պատարագը մատոյց Գեղ. Տ. Սարգէն Վրդ Բէմանեան եպիսկոպոսական խոր ի պալիս:

«Հայր մեր»-էն առաջ Բարեպէշ Հոգ. Յ. Յերովբէ Վրդ. Մանուկեան, «Կոստան արեւոյ ալ խորհրդով» յայտնելով է որ հաւաքուած ենք կատարելու հաւատուցին յիշատակը բարդիւն սրբին Ամեն. Տ. Կիրէղ Ս. Պատրիարք Զոր: Խորհրդով յայտնելով՝ վառելի յորտ արհիւնեալ առաջ, երբ զիցի կ'ընտրէինք արշալէ պատրիարք երեսուցից մը Ս. Արքեպիս, իր անձին հետ կապուած էին անհեղաշարժութիւնները բռնի այսօր կը գերեզմանէին իր դազարդին հետ:

Վերջին 30 տարիներու քրեական ու ռեւոլյուցիոնարներ, իրենց մօր բարձր գործադրումով եւ շնորհներով, ինչպէս Գոստան. պատրիարքներ ծանր շուրջով ալ վարչական հեղաճառներով ինչպէս Տ. Քարոյն Պատրիարք եւ կամ հայրապետով ալ անհաւանական գաղափարներով ինչպէս Տ. Մեսրոպ Պատրիարք: Իբրեւ ալ բարձր կը ճակատագրէին վերջին երեքին, ան առաւ եւ անհնգմէ շնորհները արձգ յայտն արժեւորելին իր մէջ իր պատրիարքութեան արդի արշալէին:

Այս յատկութիւնը կը բոլորէ առաւելաբար իր հաւատաւոր մարդու նկատարէն: Հաւատք մը որ արդիւնէն էր Նոր-Ջուղայի բարեպաշտ եւ հաւանապական քննադիրներու ուր ծնած ալ սնած էր ան: Հնամենեկան այդ դաստիարակութիւնը սակայն երբէք խոստում չէր քրեական աշխարհի հեղաշարժը հաղթանակէր: Կայկաթայի համալսարանին մէջ սոցալած իր եւրոպական բարձրագոյն կրթութեան, կրթութիւն մը որ իր հայեցի ալ կրօնական միջոցառումով օժտել ամ զատարկագոյնութեան հետ սեղծած էին իր մէջ գեղեցիկ ներդաշնակութիւնը զարգացած բայց աւաւն-գապահաւ ու արբակեաց եկեղեցականութիւն:

Կայկաթայի Հայ Բարձրագոյնական շէնտարանէն ներս իբրեւ սեռաւ ալ աւաւնցի իր պատշաճաւարութեան ընդ թանցին առաջին անգամ ըլլալով իր հանդիպէր Տ. Քարոյն Ս. Արք. Գոստանեանին որ իբրեւ կարողիկոսական նուիրակ առաջին համալսարանային պատեարարին կը զգեստէր Հնդկաստան: Այդ առիթի է որ Տ. Կիրէղ Սրբազան հմայած ալ բարձր անհմարտութիւնն կը հետեւէր անոր մինչեւ եղիպատեւ կրօնաւարելու հաստատ մը-տարբարութեան:

1921-ին իրաւաստէն է ան ալ անդամակցած Ս. Յակոբեանց Միաբանական Ուխտին: Երաւաստէն Միաբանութիւնը մինչ այդ կազմակերպութիւն մըն էր նուիրաւ ան միայն Ս. Տեղեաց ծառայութեան: Գործեան Սրբազանի պատրիարքութեամբ առաջ վրայ կ'աւելցար գերազանցաւոր կրթական գործ մըն ալ, որուն ամենէն կարեւոր մղիչ ուժը կը հանդիսանայ Տ. Կիրէղ Վրդ. իբրեւ սեռաւ՝ հեղաշարժ ժաւանգաւարաց եւ Ս. Քարոյն-մանց Վարժարաններուն, շեռագրաց եւ Տպագրութեան:

բաւ զոյգ Մատենադարաններուն, պատկէ մեն զառիւթ Ս. Արքեպիս կրթական գործին: Այ միայն կրթական ալ եւ Ս. Յակոբեան ներս բոլոր վարչական գործերուն մէջ ան ունեցած է ծառայութեան իր յաւաքոյն բաժինը:

Իբրեւ կենցաղագէտ եւ օտար ինքնակերտ խորապէս հմուտ եկեղեցական՝ բոլոր օտարները իրմով հանգայտան ալ սիրեցին Ս. Արքեպիս:

Անուանաւ արեւմտաեկեղեցական օժտուած եկեղեցականի մը առջեւ բաց պիտի ըլլային Ս. Յակոբեան ներս բարձրագոյն պատշաճները եւ: 1939-ին ան կը-ուեցաւ յաւաքարտապետութեան պատշաճին, ալ ան յայտն իր իսկական ղեկին մէջ է, իր Հօր Յան մէջ, որն ներս իրեն համար նուիրական էր ամեն ինչ հայեցի հաստատակ ձեռագործ մը, որանց վրայ կը զարգարտա իբրեւ արքեպիսներ:

1944-ին ընտրուեցաւ պատրիարք Ս. Արքեպիս, եւ սակայն աղէտայից դէպքեր պիտի զային խորհրդելու իր մտայն մը բոլոր անկեղեցականութիւնները եւ յայտներ: Ալ ան մեղք ծարաւ իր բոլոր ծաղիւրներն ալ յաւաքարտապետութեանց ալ Ս. Տան պայծառութեան ի խնդիր, ամենէն բոլոր թափով պիտի նետուէր այս անգամ Ս. Յակոբեան եւ իր հոգին ժողովական պահպանութեան պատասխանատու գործին: Ալ ան եղաւ եզարիւր հայր եւ հայ հայր, ամենէն դառն հեղաճառներուն, զոյգաց մեղք հետ, խնամեց, օր-նեց. միայնաբաց բոլորը, մինչեւ որ ինք ալ ինչպէս վերջապէս վաւաստեց վարժանով իբրեւ մեծագոյն նմանակը Հայ Երաւաստէն վերջին աղէտի օրերուն:

Կ'արդիւնէր որ Տէր իր ինչեղեցու Մերգան Հայ-րապետներու կարգին դատէ իր արքանայն հոգին: Ամեն:

Յաւաւ Ս. Պատարագի կատարուեցաւ Հոգեհանգրուան պատշաճ ընդհանուր յուզումին մէջ մարտոյ Միաբանութեան եւ հաւատացեալ թաղութեան:

Ի յարգանք հանգրուցեալ Ս. Զոր, պատշաճաւորներուն ներկայ էին նաեւ Ս. Քարոյն-մանց Վարժարանի երկուստեղեցականութիւնը եւ Բողաքի երեք սկստական խումբեր (Մարիս 14րդ խումբ, Հ. Ե. Ե. Ե. Հ. Կ. Կ. Կ.)

Ս. Պատարագէն վերջ Միաբանութիւն եւ աստի-տարիւն բաժիր կազմած շրջապատին յաւաքոյն Ս. Պատրիարք Զոր գերեզմանը, Ս. Յակոբայ Մայր Տաճարի գաւիթին մէջ, ուր կատարուեցաւ Հոգեհանգրուան մատարար պատշաճութիւն: Ապա Միաբանութիւնը պատրիարքաւ եղաւ ուր Գեղ. Տ. Սարգէն Վրդ. ընդունեց Միաբանութեան անդամներու ցաւակութիւնը, ի բացակայութեան Գեղ. Տ. Տեղապետ Զոր, որ խորապէս էր անցած մեր կարաւածական խնդիրներուն:

ԱՄՄՕՐԵԱՏ ԼՈՒՐԵՐ

—

✱ 21 Հոկտ. Ուր. — Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, յետ երկօրեան ժամերգութեան, հատարուեցաւ Ս. Թարգմանչաց Նախատնակը հանդիսարարութեամբ Հոգ. Ս. Սուրբէն Վրդ. Բէնամեանին:

— Ի դիմաց Ամեն. Ս. Գատրիարք Հօր, Հոգ. Տ. Սուրբէն Վրդ. Բէնամեան թարգմարտեան աշակերտութիւն տուաւ Բենեդիկտեան Հայրերու տնտէւ Գեր. Տիւրէնին, Pères Blancs-ներու Ս. Աննա վանքին մէջ:

✱ 22 Հոկտ. Եր. — Բօն Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն մերոց. — Ս. Գատրիարք մատուցուեցաւ Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ. Գատարագիւն էր Հոգ. Տ. Գոսպ Վրդ. Թուսայեան: Պետ. Ս. Գատարագի կատարուեցաւ հանդիսարար Լոբկէնցոսեան պաշտամունք. Ս. Արսնոյ Բարեբաւ դասմ. Գալուս Պէյ Կիւլլենկիւմնի ճնշողաց եւ Կիւլլենկիւմն զնդրասանի համայն ճնշեցնոց հոգիներուն համար:

✱ 23 Հոկտ. Կիր. — Ս. Գատարագը մատուցուեցաւ Ի Թ. Յարութիւն, վերանորոգեալ մեր մատուռն մէջ, պատարագիւն էր Հոգ. Տ. Միւռնե վրդ. Կրէթեան:

✱ 25 Հոկտ. Գլ. — Երեկ իրիկուն Ամեն. Ս. Գատարագը Հօր Կիւսանդագին ծանր լինեալ զուստով երկու հեռագիրներ հասցեւորած ըլլալով այս աստուած լուսարարպետ Գեր. Տ. Սգիշէ վրդ. Տերտէրեան եւ Հոգ. Տ. Գոսպ Վրդ. Թուսայեան մեկնեցան Պէյքաթ. Իսկ յետագայ երկու օրերուն երկօրեան ժամերգութեան հաջ Ամեն. Ս. Գատրիարք Հօր աղագիւմնեան համար եղան մասնաւոր աղօթքներ, իսկ գիշերները ծիսակցեալ յատուկ փառք, ի ներկայութեան խաւսներում ժողովուրդի:

✱ 28 Հոկտ. Ուր. — Առաստեան ժամը 10ին հասաւ Ամեն. Ս. Գատրիարք Հօր մանր դուստը հեռագիրը. Այսօր և յետագայ երկու օրերուն պատրիարքարան ցաւակցութեան եղան զանազան յարանաւանութեանց ներկայացուցիչներ, կատարվարական անձնակազմութիւններ, հիւպատոսներ, հայ և օտար զանազան կաղամակերպութեանց ներկայացուցիչներ հային:

✱ 29 Հոկտ. Եր. — Տօն Ս. Աւետարան. չաջն. — Ս. Գատարագը մատուցուեցաւ Ս. Յակոբեան գաւիթը, հայապատկան Ս. Յովնանէէն մատարան մէջ. Գատարագիւն էր Հոգ. Տ. Հոյկաներ Վրդ. Գայրամեան:

✱ 30 Հոկտ. Կիր. — Ս. Գատարագը մատուցուեցաւ Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ. Գատարագիւն էր Հոգ. Տ. Հայրիկ Վրդ. Ասլանեան, Յետ Ս. Գատարագի կատարուեցաւ Հոգեհանգստեան հանդիսարար պաշտամունքը Երանաշէնի Տ. Կիւրեղ Ս. Գատրիարք Հօր հոգւոյն համար:

✱ 31 Հոկտ. Թշ. — Տօն Ս. Յովսէփայ Առաք. առնանոր. — Թ. Գատարագը մատուցուեցաւ Առաքանածօր Տաճարին մէջ. Հայր Յովսէփ գերեզմանին վրայ, պատարագիւն էր Հոգ. Տ. Նորայր Վրդ. Գոլարեան:

✱ 2 Նոյ. Դշ. — Թ. մ. ժամը 3ին երեսուս ղեն հասաւ Երանաշէնի Տ. Կիւրեղ Ս. Գատրիարք Հօր մարմինը (մահրամատնութիւնները տեսնել սեփական օրերուն մէջ):

— Երեկոյեան Ս. Աթոռ ժամանցը Եղիպտոսի Հայոց Առաջնորդ Գեր. Տ. Մամբրէ Արքեպ. Սիրունեանի, ներկայ գտնուելու համար Երանաշէնի Տ. Կիւրեղ Ս. Գատրիարք Հօր թաղման արարուեցաւ:

✱ 3 Նոյ. Դշ. — Հանգստեան Ս. Գատարագ և թաղում երանաշէնի Տ. Կիւրեղ Ս. Գատրիարք Հօր:

✱ 5 Նոյ. Եր. — Յետ միջօրեի. զիսաւորութեամբ Գեր. Տ. Մամբրէ Արքեպ. Սիրունեանի, վարդապետ հայրեր իշան Ս. Յակոբեան Տաճար. Երաշափաթի հանգիստարար ժառանգն և Ս. Գերեզմանի ուխտարարութեան հաջ, երեկոյեան ժամերգութիւնը և վաղուան տօնին նախատեսող պաշտուեցաւ մեր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Տաճարին մէջ. Ապա կատարուեցաւ երեկոյեան թափօր՝ Տնօրինական Սրբավայրերուն մէջ:

✱ 6 Նոյ. Կիր. — Առաստեան ժամը 5-ին զիսաւորութեամբ Գեր. Տ. Մամբրէ Արքեպ. Սիրունեանի, վարդապետ հայրեր իշան Ս. Յակոբեան Տաճար. Գիւստ Իսկի Սիրի. Կիւր. Գրիգոր Լուսաւորիչ Տաճարին մէջ. տաւառեան ժամերգութեան հաջ, անդիսաւոր Ս. Գատարագը մատուցւ. Գեր. Տ. Խորէն Ս. Եղի. Բարսեղեան Ապա նախագահութեամբ Կիւրիկոյ Տ. Տ. Գարեգին վեհ. Կաթողիկոսին կատարուեցաւ օրուան մեծականգն թափօրը, սկսեալ Գիւստ Խաչի Արքեպ. եւ երբեքի զարմամբ Գրիգորի Սուրբ Գերեզմանին շուրջ. Արարողութեան վերջ վեհ. Կաթողիկոսը ընկերակցութեամբ Սրբազաններու և վարդապետ հայրերու, վերագարձաւ մայրավանք պաշտուական թափօրով:

✱ 8 Նոյ. Դշ. — Ժամը 12-ին է. Ս. Օթու. Թիւն Տ. Տ. Գարեգին վեհ. Կաթողիկոսը ընդհարակցութեամբ Գեր. Տ. Տեղապահ Հօր և Միաբանութեան Հոգ. անդամներու, պաշտուական աշակերտութեան տուաւ Փաղեանի ընդհ. Գոսամալ վեհ. Բաղդալ Գալա Նաշաշիպիկի. կառավարչատան մէջ:

— Թ. մ. ժամը 2-ին մեկնեցան Գեր. Տ. Մամբրէ Արք. Սիրունեան զէպի Գանձիկ եւ Գեր. Տ. Խորէն Եղի. Բարսեղեան զէպի Անթիպատ:

✱ 11 Նոյ. Ուր. — Առաստեան վեհ. Տ. Տ. Գարեգին Կաթողիկոս մեկնեցաւ զէպի Անթիպատ. ողջերթի համար Երթիմ վեհապատնութեան կ'ընկերանար ամբողջ Միաբանութիւնը մինչև թաղաքի Աւետարանիկ Հիւրանոցը, իսկ անդէն անդին ընկերացան Գատրիարքական Տեղապահ

Գեր. Տ. Եղիշէ Վրդ. Տէրութեան, Նոգ. Տ. Սե-
րովբէ Վրդ. Մանուկեան և Նոգ. Տ. Թարսթիւն
Վրդ. Մուշեան, իսկ մինչև Անթիլիսիա Նոգ. Տ.
Գասկ Վրդ. Թումայեան:

✱ 13 Նոյ. Կիր. — Երանաշնորհ Տ. Կիւրեղ
Ս. Գատրիարք Նոր մատուան ութօրէից առթիւ
կատարուեցաւ մատուաւոր Հանգստեան Գատա-
րադ Ս. Թակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ: Գատա-
րագիրն էր Նոգ. Տ. Բարգէն Վրդ. Ապատեան,
քարոզէջ Նոգ. Տ. Հայկազուն Վրդ. Աբրահամեան:
Վեր հանելով՝ Հանգստեան Ս. Գատրիարք Նոր
եկեղեցանուէր և Աթոռանուէր կեանքը: Ապա
կատարուեցաւ Հանգստեան պաշտամունք թէ
Մայր Տաճարէն ներս, և թէ դաւթին մէջ՝ Երա-
նաշնորհ Ս. Գատրիարքի գերեզմանին վրայ:

✱ 16 Նոյ. Դշ. — Երեկոյեան ժամը 8-ին
Յարանի քոյի վարչապետ վեմ. Սայիտ փաշա
Մուֆթի, ընկերակցութեամբ Մեծ. Տիար Հայկ
Բէլթեքեանի և Գառնիկ փանոսեանի այցելեց
Գեր. Տեղապահ Նոր. Ամբողջ Գիրեք մը հիւր
մնալէ ետք, յաջորդ առաւօտուն այցելեց Ս.
Աթոռի կրօնական և կրթական զանազան հա-
տատուութիւնները, ու մեկնեցաւ խորունկ գո-
հունակութեամբ:

✱ 18 Նոյ. Ուր. — Երեկոյեան պաշտամուն-
քը և վաղուան տօնին նախատեսակը պաշտուե-
ցաւ Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցւոյ մէջ, հան-
դիսակատութեամբ Նոգ. Տ. Նորայր Վրդ. Գողար-
եանի:

✱ 19 Նոյ. Եր. — Ս. Հրեշտակապետաց
Գարնիէի և Միքայէի. — Ս. Գատրիարք մա-
տուցուեցաւ Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցւոյ
մէջ, պատարագիչն էր Նոգ. Տ. Սերովբէ Վրդ.
Մանուկեան:

— Կէսօրէն առաջ, ժամը 11-ին, Պաղեստինի
կուսակալ վեմ. Բարդա փաշա Նալայիպի այցե-
լեց Գատրիարքարան, և ընդունուեցաւ Գեր. Տե-
ղապահ Նորմէն և Միքայեան Հայրերէ:

✱ 20 Նոյ. Կիր. — Ս. պատարագը մատուց-
ուեցաւ Ս. Թակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ:
Գատարագիչն էր Նոգ. Տ. Հայրիկ Վրդ. Ասլանեան:

✱ 22 Նոյ. Դշ. — Ժամը 10-ին (կ. ա.), Գեր.
Տեղապահ Նայրը ընկերակցութեամբ Նոգ. Տ. Տ.
Սերովբէ և Հայրիկ վարդապետներու և Պր. Կար-
պիս Հինդլեանի այցելեց Բրիտանական Ընդա-
նոր Հիւպատոսին և Անգլիացւոց եպիսկոպոսի
փոխնորդին:

✱ 25 Նոյ. Ուր. — Ժամը 4-ին (յ. մ.) Գեր.
Տեղապահ Նայրը ընկերակցութեամբ Նոգ. Տ.
Սերովբէ Վրդ. Մանուկեանի, Տիար Կարպիս Հին-
դլեանի այցելեց Lutheran World Federation-ի
տեղւոյ վարչութեան:

✱ 26 Նոյ. Եր. — Ժամը 10-ին (կ. ա.) է
զիմաց պատրիարքարանի, Նոգ. Տ. Սերովբէ
Վրդ. Մանուկեան ներկայ գտնուեցաւ Յունաց
պատրիարքարանին մէջ Ս. Եղիշէի Տաճարի
հրահանգ զմբէթին չուրջ խորհրդակցական ժա-

նովի մը, իսկ կէսօրին Գեր. Տեղապահ Նայրը
ընկերակցութեամբ Նոգ. Տ. Սերովբէ Վրդ. Մա-
նուկեանի և Տիար Կարպիս Հինդլեանի այցելու-
թիւն տուաւ Միջազգային Կարմիր Խաչի վար-
չութեան:

✱ 27 Նոյ. Կիր. — Ս. Գատարագը մատուց-
ուեցաւ Ս. Թակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ:
Գատարագիչն էր Նոգ. Տ. Գասկ Վրդ. Թումայեան:

✱ 28 Նոյ. Բշ. — Ժամը 3.30-ին (յ. մ.)
Երուսաղէմի Բրիտ. Ընդհ. Հիւպատոսը իր մա-
րդը կազմով այցելեց Ս. Թակոբեանց Մայր Տա-
ճարը եւ ընդունուեցաւ Գեր. Տեղապահ Նոր
կողմէ պատրիարքարանի ղաւթիին մէջ:

✱ 29 Նոյ. Գշ. — Ժամը 10-ին (կ. ա.) Գեր.
Տեղապահ Նայրը ընկերակցութեամբ Տ. Տ. Սե-
րովբէ և Հայրիկ վարդապետներու և Տիար Կար-
պիս Հինդլեանի, այցելութիւն տուաւ Երուսա-
ղէմի նոր Մութաարիֆ Ինսամ Պէկ և Հայրիկ
կառավարչատան մէջ:

✱ 2 Դեկտ. Ուր. — Ժամը 10-ին (կ. ա.) Գեր.
Տեղապահ Նոր այցելեց տեղւոյ Մարտինի Կա-
մայեքի արքեպիսկոպոսը՝ Գեր. Իլիսա Իզիլալէ:

✱ 3 Դեկտ. Եր. — Յետ երեկոյեան պաշտա-
մունքին կատարուեցաւ վաղուան տօնին նա-
խատեսակը հանդիսակատութեամբ Գեր. Տեղա-
պահ Նոր:

✱ 4 Դեկտ. Կիր. — Ընծայումն Ս. Աստուա-
ծածին. — Առաւօտուն նախագահութեամբ Գեր.
Տեղապահ Նոր, վարդապետ Կարբր պաշտօնական
զնացքով իշան Գեթնեմանի, Ս. Աստուածածնայ
Տաճարը, Հրաշափառ մուտքէն ետք, հանդիսա-
ւոր Ս. Գատարագը մատուց Նոգ. Տ. Միւսուն Վրդ.
Կրեկեան, Քարոզէջ Նոգ. Տ. Սերովբէ Վրդ. Մա-
նուկեան Ս. Կոյսի Ընծայման խորհուրդին չուրջ:
Ս. Գատարագէն ետք կատարուեցաւ Հանգստեան
պաշտամունք ի հանդիս հոգեոց Կիւլապի Կիւլ-
պէնկեանի և համայն ննջեցելոց Կիւլպէնկեան
գերդաստանի:

✱ 6 Դեկտ. Դշ. — Ժամը 12.30-ին (յ. մ.),
Երուսաղէմի նոր մութաարիֆ Ինսամ Պէկ Հա-
լիմ իր առաջին պաշտօնական այցելութիւնը
տուաւ Գեր. Տեղապահ Նոր:

✱ 11 Դեկ. Կիր. — (Տե՛ս Քառասունքի հան-
դիսութիւններ Ամեն Ս. Գատարագը Նոր):

✱ 16 Դեկտ. Ուր. — Երեկոյեան ժամը-
գութեանէն ետք կատարուեցաւ վաղուան տօնին
նախատեսակը, հանդիսակատութեամբ Նոգ. Տ.
Սուրէն Վրդ. Քէմհանեանի:

✱ 17 Դեկտ. Եր. — Ս. Առաքելոցն Թա-
ղէոսի եւ Բարթողիմէոսի. — Ս. Գատարագը
մատուցուեցաւ Ս. Թակոբեանց Տաճարի Ս. Գրե-
խարի մատարան մէջ, Գատարագիչն էր Նոգ. Տ.
Թակոբ Վրդ. Վարդանեան:

✱ 18 Դեկտ. Կիր. — Ս. Գատարագը մա-

տուցուեցաւ ի Ս. Յարութիւն, վերնատան մեր մատրան մէջ: Պատարագին էր Շագ. Տ. Նորայր վրդ. Գողարեան:

* 21 Դեկտ. Եջ. — Յետ երեկոյեան ժառ մերգութեան, կատարուեցաւ վաղուան տօնին նախատօնակը, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, հանդիսապետութեամբ Շագ. Տ. Սուրէն վրդ. Քէմհանեանի:

* 22 Դեկտ. Եջ. — Թղթութիւն Ս. Աստուածածնի ի յԱննայէ. — Շագ. Տ. Սուրէն վրդ. Քէմհանեանի նախագահութեամբ, վարդապետ հայրեր հանդիսական թափօրով Առաւօտուն իշան Գեթեմանիի Ս. Աստուածածնի Տաճարը: Հրաշափառի հանդիսաւոր մուտքէն յետոյ Սուրբ

Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Կոյսի գերեզմանին վրայ: Պատարագեց և քարոզեց Շագ. Տ. Գարգի վրդ. Վրթանէսեան քնարան ունենալով Վերինեայ եւ զու ի կանայս և օրհնեալ է պտուղ որովայնի քո՛ւ (ՂԿ. Ա. 42-43): Յոյց տուաւ Ս. Աստուածածնի գերե իբրեւ միջնորդ և բարեխօս: Շեշտեց նաև թէ Ս. Կոյսի մեծութիւնը պէտք է փնտռել աւեր հաւատարմութեան, հնազանդութեան և խոնարհութեան մէջ:

Կէսօրին ի դիմաց Գեր. Տեղապահ Շոր, Շագ. Տ. Սուրէն վրդ. Քէմհանեան չօթել Աղահրայի մէջ ներկայ դռնուեցաւ երուսաղէմի քաղաքապետարանին կողմէ ի պատիւ Ն. Վ. Ապտալլա թագաւորին տրուած հաշկերոյթին:

Ն Օ Յ Ք Ե Ի Ն Ի Շ Ք

Պատասխանելով Գոյա՛ւոր բաբաթերքի հարցապնդումին, քե «Ինչո՞ւ համար Ս. Բուսաղեմի Հոգեւոյս Պատրիարքի մահուան եւ Պատրիարկան Տեղապահի ընտրութեան լուրեր, իբր քե, չեն հաղորդուած Իրաքի Հայոց Առաջնորդարանը»:

Հրապարակա եւ յարգանքով կուզանք յայտարարելու քե վերոյիշեալ երկու պարահաներու ալ, ուրիշներու կարգին տեղեակ պահած ենք նաեւ Իրաքի Հայոց քեմբ: Մահուան գոյժը քե Գեր. Տ. Ռուբեն Սրբազանին եւ քե Արժանապատիւ Տ. Գրիգոր Քահանային հաղորդուած է Պեյրուքէն, Սղիթէ վրդ. Տերտերեանի միջոցաւ, իսկ Տեղապահութեան ընտրութեան լուրը Սրուսաղեմէն: Կրնամ այս մասին հարցնել Անթիլիաս՝ Պր. Խորէն Գաբիկեանին, եւ Ս. Աթո՛ւ Պր. Կարապետ Յակոբեանին:

Հետեւաբար կը զարմանանք Գոյա՛ւոր բաբաթերքի Պատ. Խմբագրութեան այս հարցապնդումին եւ վրդովումին համար:

Աւելին՝ Սրուսաղեմի Պատրիարքարանը կրնա՞ք երեւակայել քե կրնար ոեւէ պատճառ ունենալ այլապէս բարձրելու, այս ալ մեր զարմանքը Գոյա՛ւոր-ի Պատ. Խմբագրութեան:

ԽՄԲ.

Հնորհակալութեամբ կ'արձանագրենք քե Ամերիկայէն Ազն. Տիկին Ք. Տասուրեան եւ Տիար Ա. Սաղընեան հիմնական տղար կը նուիրեն վստե քարդաւանման ՍՈՒՆ-ի:

Վարչութիւն ՍՈՒՆ Ամառգրի

Ս Ի Ո Ն

ՅԱՆՎ ՆԻՒԹՈՑ 1949 ՏԱՐԻՈՑ

Բ Ս Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն . —

Ն. Վ. ԾՈՎԱԿԱՆ. — Հայկական վան-	
եեր — Ամբոլու վանք	33
Արևակաղին	75
Գունեք	100
Աղբամաք	144
Սկեռա	183
Աւագ վանք	219
Վարագ	246
Լիմ Անապաս	270

Հին էջեր — Տաղ Ասուածայայնու-	
քեան ուքերորդ աւուրք	63
Տաղ Մեծի Ուրբարին	63
Տեառն Ներսիսի երգ	93
Հաս Մարկոսին ե տաղս	93
Ղաւկասու	93
Հաս Յովհաննու ե տաղս	94
Գովես ի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւո-	
րիչն, Տեառն Ներսիսի կաթողիկոսի	132
Տաղ Մեծի Ներսիսի	175
Տաղ Ս. Խաչի	176
Տաղ Յարութեան Քրիստոսի	216
Տաղ Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին	236

Բ Ս Ն Ա Ս Տ Ե Ղ Ծ Ս Կ Ա Ն . —

ԵՂԻՎԱՐԴ. — Խայիմ ու Զայիմ	128
Գ. Զ. — Անձկութիւն (բրգ.)	17
Ասղի մը պէս	92
Մ. ՄԱՆՈՒԿԱՆ. — Ասուծոյ	18
Մարդուն	18
ԱԼՊԵՐ ՄԱՄԷՆ. — Հանգիստ՝ եգիպտոսի	
մեջ	92
Ռ. Ա. — Իղձ հայրական	19
Պ. ՅՈՒՆԱՊ. — Հողին հրաւեր	61
Հողին փառք	61
Հողին ձայնը	62

ԱՇՈՏ ԳՐԱՇԻ. — Հինաւուրց տեսիլ	174
Կովսասի երգումը	213
Սեւան	234
Հայեհեթիս ձորերում	235
ԱՂԱԽԵ. — Մօրս	214
Ն. Վ. ԾՈՎԱԿԱՆ. — Երուսաղեմ	268
ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ՎՐԻ. — Ուխտիդ օրը	307
Տօք. Մ. ՏԱՔԷՍԵԱՆ. — Սուրբը	308

Խ Մ Բ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն . —

Ռմանոր եւ Մ. Ծնունդ	6
Լուրջ տխրանքանքներ 49, 81, 113, 161	
Ռնխիղն զգայմունք	197, 225
«Հեռեւիկ եւ ոչ թէ առաջնորդել»	257
Հանգիստ Ամեն. Տ. Կիւրեղ Բ. Ս.	
Պատերազմ Հօր	290

Կ Ր Օ Ն Ա Կ Ա Ն . —

Ս. — Տօներու խորհուրդներ	10
Կրօնի ծագման մասին փոխակեր-	
պականներու տեսութիւնը	228, 261
ՍՐՈՒԱՆԴ ՎԱՐԴԱՆԱՆ. — Ժամանակին	
հետ (բրգ.)	53, 84
Ս. Վ. Տ. — Հաղորդակցութիւն Ս. Հոգ-	
ւոյ	117
Ժամանակին հետ — Ս. Թարգմա-	
չաց տօնին առիթով	164, 201
ԳՐ. ՍՐԿ. Զ. ԳԱՆՈՒՍՏԱՆ. — Տեղումա-	
կան Աղթթը	119, 166, 207, 231, 264
ԳՆՐԱՆԿԵՑԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. — Խորհուրդ եւ	
ողջակեզ	203

Ք Ա Ր Ո Զ Ո Ս Ա Կ Ա Ն . —

Ք. Ս. Գ. — Քարոզչութեան առ-	
ուեստի մասին (բրգ.)	13, 56, 87,
	124, 211

ՊԱՏՄԱԿԱՆ. —

ԱՐՑԱՌԱՋԻ ԱՐՔԱՊՍ. — Կիլիկեան ամ.
 բոցներ — Վանկայի Գղեակ 134, 177
 Հռոմկլայի Դղեակ 238, 272

ԳՐԱԿԱՆ. —

Վ. Տ. — Մանկան մը երազը աստի մը
 վրայ 65

ԼԵԶՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ. —

ՊՐՈՑ. Հ. ԱՃԱՌՆԱՆ. — Ե. դարի հայե-
 րեն բարբառները 39
 Յունաբան հայերեն 77, 102, 148
 Հայերենի բարբառները 186, 222,
 249, 282

ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ. —

Բ. — Հոգեկան ապրում եւ երաժշտու-
 րիւն 67

ԱՌՈՐԵԱՅ ՀԱՐՑԵՐ. —

Յ. ՕՇԱԿԱՆ. — Միտք եւ սիրտ 20

ՔՆՆԱԳՐԱՆԱԿԱՆ. —

ԱՄՓՈՓՈՅ ՊԱՐԳԵՒՆ Տ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍՅԱՆ. —
 Ֆրանսական բնագրաբան երեք
 սրկները 27, 70, 95, 139, 180, 217,
 241, 276

ԵՐԱԺՇՏԱԳԻՏԱԿԱՆ. —

ՕՆՆԻԿ ՌԻՂՈՒՐԼԱՆ. — Երաժշտու-
 րեան պատմութիւնը 35
 Վերլուծում երաժշտական զանազան
 ստեղծութիւն 155, 252

ՄԱՀԱԳՐԱԿԱՆ. —

(Մեմուարներ Տ. Կիւրեղ Բ. Ս. Պա-
 րիարք Հօր ճուրղակի թիւ)
 Կենսագրական գիծեր Ամեն. Տ. Կիւ-
 րեղ Բ. Ս. Պատրիարք Հօր 293

Դամբասական Քարոզ՝ Ն. Ս. Օժոտրիւն
 Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Կարողիկոսի 296

ՊԱՐԳԵՒՆ ՎՐԻ. ՎՐԹԱՆՆԷՍՅԱՆ. — Ան-
 ձընդիր պատրիարք 300

ՊՍԱԿ ՎՐԻ. — Տպագրութիւններ հոգե-
 զուցեալ Տ. Կիւրեղ Ս. Պատրիարքին 301

ԳՆՂԱՄ ԳԱՐԻԿԱՆ. — Ս. Քաղցրան-
 շաց Վարձարանի Տեսուչը 303

Սուգի օրեր — Վախճան եւ բաղում
 Մեմուարներ Տ. Կիւրեղ Ս. Պա-
 րիարք Հօր 309
 Ցաւակցական հեռագիրներ 319
 Ցաւակցական նամակներ 324

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ. —

Յուն. - Փետր. — Ամսօրեայ լուրեր 46
 Մարտ " " 10
 Ապրիլ " " 110
 Մայիս - Յունիս " " 160
 Յուլիս " " 191
 Օգոստոս " " 224
 Սեպտեմբեր " " 255
 Հոկտեմբեր " " 287
 Նոյեմբ. - Դեկտ. " " 339

ՏԵՐՈՒՆԻ. —

Երեցկին Սանդուխտ Պողոսեան 48
 Վահան Ուզունեան 48
 Լեւոն խաչատուրեան 48
 Միքայիլ Մայրապետ Եղիայեան 192
 Էլպիս Մայրապետ Քիւրեան 192

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ. —

ԿԻՐԵՂ Բ. — Ամանորի մեր սփոփանքը 1
 ԿԻՐԵՂ ՎՐԻ. — Շնորհակալիք 43
 Ամանի հայ գաղութը 45
 Զատակական ճօրեր 105
 Հեռագիր Ս. Էջմիածնին 110
 Միւռոնօրհնէք Անթիլիասի մէջ 158
 ԽՐԺ. — Միաբարեւ ու Միաբարեւանքներ 189
 Նորին Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր
 բնական այցելութիւնները 191
 Կոնգրակ Հայրապետական 193
 Թեմական այցելութիւն Ամեն. Ս.
 Պատրիարք Հօր (Աման) 224

ԽՄԲ. — Նօթք եւ նիւթ	288, 341	Հոգ. Տ. Պսակ. Վրդ. Թումայեանի հո-	
Ընտրութիւն Պատր. Տեղապահի	334	գետոր հովիւ Լոնտոնի հայոց	337
Վեհ. Տ. Տ. Գարեգին Կաթողիկոսի այցելութիւնը՝ Ն. Վ. Ապսալլա Թա-		Գեոր. Տեղապահ Տ. Նղիսէ Վրդ. Տեքեթ-	
գաւորին	334	եան Իսրայէլի մէջ	337
Ս. Թարութեան հրդեհը	336	Փառաստունի հանդիսութիւններ	338

Proprietor - His Beatitude the Armenian Patriarch of Jerusalem. Armenian Patriarchate, Jerusalem.

Editor - Father Hagop Vartanian. Armenian Convent, Jerusalem.

Printed by the Armenian Convent Printing Press, Jerusalem.

Ա. Զ. Դ

« Սիւն » ի յաջորդ Յունուարի թիւին մէջ պիտի զետեղուի Հ. Բ. Ը. Միութենէն, Վսեմ. Գալուստ Կիւլպէնկեանէն, Հիւսիսային Ամերիկայի եւ Եգիպտոսի ու Պաղեստինի թեմերէն եւ սփիւռքի զանազան հայ կեդրոններէն ստացած մեր նպաստներու հաշուեկէտը, իրենց մուտքի եւ ելքի գլուխներով:

ՄԱՍՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

Տ Ե Տ Ր Ա Կ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱԴՐԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

ՍՐԲՈՑ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՃԱՐԻՆ

ՏՊԵԱԼ ԸՍՏ ՎԱՂԵՄԻ ԿԱՐԳԱԻՐՈՒԹԵԱՆՑ ՊԱՇՏԱՄԱՆՑ
ՆԱԽԱԳԱՀ ԱԹՈՌՈՑՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

Գ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

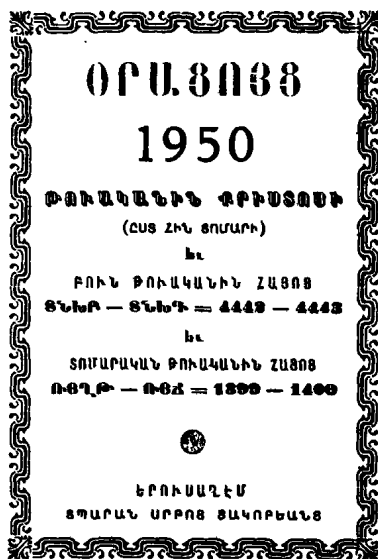
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՎԹՈՌՈՑ

ՍՐԲՈՑ ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

1950

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ Ս. ԱԹՈՌՈՅՍ ՏՊԱՐԱՆԷՆ

Էջ 224 ← → Գին 15 դահ.

ԵՆ

ՏԱՂԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Դ. Տպագրութիւն, 1949, էջ 383, գին 30 Պաղես. Դահեկան:

Բ Ա Ժ Ն Ե Ք Ի Ն

ՍԻՈՆԻ Տարեկան բաժնեգինն է՝ բոլոր երկիրներու համար՝ Անգլ. Շիլին 10
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՆԽԻԿ Է

Zmagh՝ *Rédaction de la Revue Arménienne SION*
Patriarcat Arménien, Jérusalem-Palestine

"SION," an Armenian Monthly of Religion, Literature and Philology
Printed in
JERUSALEM — PALESTINE